

Een claer ende doorluchtich vertooch van d'Alckmaersche kerckelicke gheschillen

Adolphus Venator

bron

Adolphus Venator, *Een claer ende doorluchtich vertooch van d'Alckmaersche kerckelicke gheschillen*.
Z.n. z.p., 1611

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/vena001vert01_01/colofon.php

© 2014 dbnl

Aende vveetgierighe Lesers.

WEet-gierighe Lesers; naedemael vvy saghen dat in u lieden vervvect is, door Cornelium Hillenium, een groot verlangen nae een seekere Comedie; u daer van in zyn Apologie vermanende, ende belovende dattet hier binnen Alkmaer in svvang vvas gaende een dusdanighe; doch alleen by copye van gheschrijfte; maer dat hy vvas vervvachtende dat ghy die cortelinge gedruet soudet sien. Ende soo vvy nu oock met u lieden een tijt-lang op 't selfde vvachtende vvaren; ende eyndelick siende dattet meer niet af en quam, Hillenius voorts anders niet en dede dan u lustich te maken, sonder een hayr meer te dencken u daer in te verlichten ofte vertroosten; hebben vvy noch selver desen arbeyt ende costen op ons genomen; eensdeels om Hillenio hier in te vernoeghen van zyne vervvachtinge; als om voor hem te voldoen u verlangen, dat in u.l. door hem is ontsteken: vvaer voor vvy niet en tvvyfelen, oft hy sal ons grooten ende behoorlicken danc vveten, midtsgaeders ghy lieden altesamen: dies aengaende tvvyfelen vvy aen uvve personen altijs minst: vvant vvy u oyt hebben danckbaer bevonden. Andersins heeft ons ooc bevveecht, dat Hillenius meest ter oorsaecken van dit boecxken zyn Apologie in den druck heeft ghegheven. Maer denct eens op de groote en dringende oorsaeck, die hy genomen heeft uyt so cleyne ding als van dit boecxken! het vvclcke naeby niet en hadde gevveest: vvant alsoo 't maer gedicht en vvas om plaisier ende geneucht; ende eens alleen uytgeschreven, en isset maer van vveynigen, datmen haest mach seggen (byden druck vergeleken) van niemanden ghesien gevveest, al ist schoon sake dat het naderhant een ofte andermael is gecopieert. Ende daer soudet vvcl by gebleven hebben, sonder oyt totten druck te comen, t' en vvare dat Hillenius, ofte eenighe der zyner, het selver hadden daer toe gebracht: vvant niemant van de onse daer meer nae dachten. Te meer, dat het eerste exemplaar, al eer daer eenighe andere copye van vvas, Adolpho door een ander, als den Au-

theur; ghetoont zynde, heeft hy t'selve (nae oversien ende ghelesen te hebben) voor hem eygen gheeyst, ende ghebeden datmen het mochte verbranden, om niet te sien zyn mede-burghers ruchtbaer maken; het vvelck hy noyt en heeft vervorven: niet om datment voor alle man vville brengen; maer alleen (terwijlt doch gedicht en geschreven vvas) om vande bekende gesien ende gelesen te vvorden. Hillenius dan, is (ghelijck hy selver seydt) door dit cleyne boecxken (wesende doen ter tijt cleynder noch van een groot deel) soo noodich, ende grootelick veroorsaect gevveest, ende gedrongen so moeylicken ende pynelicken arbeyt voor hem te beginnen ende volbrengen, als van soo veel papieren voor zyn Apologie vol te stouvvven. VVaer van die langsame effecten nu eerst beginnen te vvercken in ons, een cleyne oorsaecxken van dit tegenvvoordighe spel: alsoo dat, vvaerom zyn Apologie, al over lange gevveest is ghedruckt, dat selve vvort nu eerst om zyn Apologie door den druck uytgegeven. Siet, so hangen de vervvarde menschelicke dingen aen malcanderen gepredestineert, al aen eenen keeten, gelijk als met schakels; alsoo dat het eene veroorsaect vvort van het ander, een oorsaeck van het selfde; en vvie sal het eynde sien? Maer tot onse teghenvvoordige spel vveder keerende, wy hebben 't geintituleert Een claer ende doorluchtich vertooch van d' Alckmaersche Kerckelicke geschillen; vvant het meestendeel niet anders en is tracterende, als den handel ende geschil aldaer onder den Kerckenraet gheresen. Hillenius hadde t' Kint alrede eenen naem gegeven, t' selve noemende Comedie; vvant t' heefter groot gelijk nae: dan tervvylen het geen Nederduytse, maer een Griecsche naem is, ende vande selvighe, als vvesende een volmaeckster van alle Consten, oock tot een uysterste bepalinge is gebracht; binnen vvelcke bepalingen sy doorgaens, oock by de Latynen, heeft gefloreert, en daer nae by haere naevolgers de Italianen, als ooc by de Fransoysen ende Engelschen, tot noch tegenvvoordelick. Ende dit onse spel, de selvige al veer is te buyten gaende, so hebben vvy dat liever met een generale Nederlandtsche naem

van Spel geintituleert, het vvelck dueren ende loopen mach nae het believe des instelders: maer vwillende spelen eenich spel, van andere alreets ingestelt, geschicht ende bepaelt, moetmen ooc nootsakelick der selver schickinge ende bepalinge volgen, andersins sondichtmen tegen den Autheur, ende t'spels naem, ende tervvyle oock dit tegenvoordige int Nederduyts is gevonden, gedicht ende geschreven, niet vertolct, vvaer toe dan een uytheemsche naem? VVyder heeft u Hillenius in zyn Apologie neerstich ende sorchvuldichlick vermaent ende gevvaerschout voor grove ende satanische leugenen, vvaer van dit boecxken vol is; op dat ghy u sinnen mocht scherpen over 't al te lichtelick aennememen van die, om gevichtighe oorsaken vville, al te lange voor vliegende geesten (die van 't selfs genoeg connen nadencken) te verhalen. Seker het is vvel van hen gevvaerschout, ende getrouvvelick, dies vvy u rechte-voort niet anders vermanen en sullen, dan dat ghy zyne vermaninge neerstichlic en scherpsinnichlick vvaer neemt: vvant vvaerachtelick en is dit spel nerghens anders van sprekende, als van sodanige grove ende satanische leugenen, daer voor zynse ooc geschreven ende gedicht. Ende op dat ghy de leugenen claerder sult mogen sien ende mercken, so sal icse u van veer mette vinger aenvvysen ende effen juyst ontdekken, op dat ghy daer, vvanneer 't u sal belileven, naeder ende dichter by comen moocht, ende ondertastense so nau als ghy sult vwillen. So veel dan als aengaet de historie ofte geschiedenis, so als die by de personen is ghehandelt ende gepasseert, en is niet tegen de vvaerheyt strydende, t' vvelke noch veel personen binnen Alcmaer, die 't meestendeel met haere eygene ooren gehoort, ende oogen gesien hebben, tegenvoordelic sullen mogen getuygen, als ooc langen tijt (dat God haer gunne) na desen. Ooc zyn alle desolute schriften, die hier in comen, oprechte copyen, vvaer van de originele ende eygene hantschriften, tot overtuygingh eens yegelicken, blyven bevvaert, ende voor al de vverelt, als de noot vereyscht, zyn gesien ende ghelesen, en ooc by Notarissen autentijclick gecopieert vvel ende seker. Maer aengaende het subject, de saec

ende stoffe, door dese historie ende personagien vvarachtelick uytgebeelt, dat selve en is niet anders dan alsulcke ende sodanige leugenen, als van Hillenio zyn genoemt; te vveten, het opleggen ende beschuldighen, eensdeels van valschelick te leeren, anderdeels van oncuyschelick ende ongoddelick te leven, vvaermede sy Adolphum te onrecht beschuldicht hebben ende gheblameert. Dat alle hare beschuldighen in 't generael valsch ende blamatien zyn, blyct alleen uyt ditte, dat is, dat sy noyt eenighe van dien hem hebben bevvesen; ende vvat doet de sulcke anders als liegen? die van een ander is naesegghende en stroyende alsulcx, dat voor hem, ofte yemant anders, onmoghelick is te bevvyzen, oock gantsch onmogelick bevvesen te vvorden? Van 't eerste en hebben sy noyt anders gedaen als seggen; maer vvanneer 't op een bevvyzen soude comen, so stelden zyt uyt, oft speelden banckeroet; vvaer van een van haere treffelicxste Ouderlinghen, seker een notabel quant, een sonderling exempel is gevveest (de vvelcke op eenen tijt, comende onder seker geselschap, die sekere redenen onder malcanderen hadden van Adolpho en zyne Leer; ende eyndelick de vvorden vanden eenen, of den anderen daer op vallende, als datmen dagelicx den voornoemden Adolphum veel hoorden beschuldigen, dat hy een valsch Leeraer soude zyn, maer datter niemant en quam die 't hem bevvees. VVaerop desen Huysman (ic meen ouderling) terstont geantvvoort heeft, datmen na sulcke personen, die 't hem bevvesen, niet lang en behoefde te soecken, ende dat hy selver daer toe vvas genoeg suffiant. De andere hem aensiende, seyde; Vrient daer en is u kin noch niet grijs genoeg toe (gemerct hy noch tamelicken jong is, ende een schoemakers gesel) vvant daer zyn veel ander gryser baerden over doende gevveest, die vvel so veel boecken hebben gehandelt, als ghy u dagen leeren tot schoenen. Dese ouderling vvonderlick opstygende, verontvveerdicht datmen zyn treflic out verstant uyt zyn jonger lijf daer niet en onderscheyde (tervvylen sulck onderscheyt int kiezen van zyn ouderlingschap door den hoogen censeur Hillenium vvas gemaect) heeft vvederom geantvvoort, hy selver; hy Huys-

man, vvoudet hem bevvyssen; ende vvaer Adolphus tegenvvoordich, soudet hem bevvyssen; ende t' scheen dattet maer aen Adolphi tegenvvoordicheyt schorte. De andere hem siende soo heftich, seyden; vvel, vveet ghy 't hem te bevvyssen, vvy sullen vvel met u hem gaen vinden tot zynen huysse: vvant self vvy seer lustich zyn, te hooren sulck bevvijs. Huysman daer op antvvoerdende; comt, gaen vvy: d' ander omslaende haer mantels, zyn ghelijck met dien opsette nae Adolphum toegetreden; ende gecomen zynde aent laetste steechgen, ende openinge aldaer tot Adolphi huys, heeft den Huysman (verstaet ouderling) gedacht, dat hy 't niet en diende te laet te laten vvorden: daerom makende by zyn geselchap een noodige boodschap van vvater ontladen, is ter zyden af in 't steechgen gevveken; maer also haest hem zyne gesellen voortgaende uyte oogen quijt vvaren, is hy voort glip gegaen, ende op de loop getegen recht als een hoender dief. Hoe 't de mannen (met hem, ende om zynen 't wille uytgegaen) voort maecten, hoe lange ende met welcke lijtsaemheyt sy na hem te vergeefs hebben ghevacht, souden sy u.l. beter als ick connen vertellen. Dit quam hier aldus te pas, in parentesi. Laet ons nu vveder gaen, ontdeckende de leugenachtige materie van onse vvarachtige historie: maer eerst moet ic u noch dit seggen, dattet Hillenius selver noch een vveynich becnopter maecten, als desen voorsz. Huysman, inde tegenvvoordicheyt vande E.M. Heeren Staten inden Haech; als Adolphus hem in 't aengesicht seyde, dat hy de valsche beschuldigungen, die hy over hem binnen Alcmaer vvas stroyende, aldaer nu soude voortbrengen, op dat hy Adolphus voor de E.M. Heeren hem mocht antvvoorden; ende siende dat Hillenius stonde met een vergulden aengesicht, so stil als een Iesus beelt op een kas te pronc, heeft hem vvederom toegesproken ende geseyt, dat hy dan hem selven verantvvoorden soude: vvant hy Adolphus hem Hillenium beschuldichde van d' ander zyde van valschlick te leeren: maer Hillenius crygende t' vergult aen 't voorhooft noch veel costelicker, heeft ten lesten uyt zyn dyesack getrocken eenen brief, ende dien toereyckende de E.M. Heeren van wegen zyne treflicke medehulpers

Classis ende Kercken raedt van Alcaer, hem daer mede verontschuldigende ende betoonende, dat hy daer niet ghecomen en vvas om te disputeren; maer alleen om dien Brief haere E, te brengen, VVaer op hem geantvvoort vvert, dat hy door een voerman ofte bode van dien arbeyt ende moeyten had mogen verlicht vvorden, ende der halven ernstich vviert vermaent tot die t' saemensprekinge over de beschuldighen ter vveder zyden te comen, doch bleef gheheel onvvilich, &c. Nu vvillen vvy 't vveder soecken daer vvy 't ghelaten hebben, ende seggen van 't tweede deel, der satanissche leugenen, te vveten, van Adolphi oncuysheyt, ende door dien ongodlick leven. Van dese leugenen schrijft Hillenius in zyn Apologie, dat selver de historie van ons tegenvvoordige spel, tot ontdeckinge vanden handel der Vrouwven, soude seer ongetrouvvelic ende onvvarachtelick gedicht ende geschreven zyn: vvaer in hem manifestelic leugenachtich connen maken de Protocollen vol interrogatorien en getuygenissen, beleyt ende geschreven by publicke Notarissen, als ooc eyghene hantschriften: uytte vvелcke evidentelicken blijkt, datter niet een geschiedenis (als noch eens geseyt is) is geschreven tegen den loop der vvaerheyt: door vvелcke' openbare ende onbeschaemde leughenen Hillenius hem selven een argument is totte rest, te vveten, &c. Hier van, behalven dese, zyn noch 4 voornamelicke consideratien, de eerste is dat het gemeen volc (dat gemeenlic een voorspel van 't vvare toecomende hout) al in 't eerste begin ende openbaringe vanden handel, t' selve niet alleen en hebben vermoet ende gemompelt; maer oock, openbaerlic geseyt, ende met schriften (die hy grove ende schandelicke calumnien ende leugenen van quaetvvillige noemt) is gestroyt gevworden. De tvveede consideratie is inden inhoud van eenen Brief eens particulieren persoons aen Adolphum, staende van vvoort tot vvoort in dit tegenvvoordige spel, die anders niet en is, dan dat hy de stadt soude verlaten; na den vvелcken so hy hadde gedaen, souden van hem genoechsaem zyn ontslagen gevveest. Het derde is, dat nae de slechtinge vande saeck, tot Adolphi eer, ende der Vrouwven schan-

de, geen blick meer noch teecken van vermoeden is voorgevallen. Het vierde ende principaelste, ende veel andere consideratien in hem begrypende, is Hillenij eygen verhael van exempelen, dat sulcke ende diergelicke grouvvelicke stucken tot andere tyden, ende aen andere vrome Leeraers, te vvege zyn gebracht gevveest, als aen Eustatium, Bisschop binnen Antiochien, Athanasium, Euperatam ende Vincentium, daer mede den Leser benemende de vervvonderinghe, die hy anders hebben mochte dat sulcken helschen ende satanischen vverck, juyst door hem eerst begonnen soude zyn. Laet ons ooc een vveynich gaen ontpluysen ende considereren zyne eygene consideratien, over zyne verhaelde exempelen, te vveten, van vvelcke gasten sulcx is voortgecomen, ende over vvelcke personen het is gheschiet, Het en vwaren (seyt hy) geen vrome ende rechtsinnige Leeraren (sodanich als hy hem selven meent) die de waerheyt voorstonden, gelijk als hy mette zyne, te vveten; maer boose Arrianen, die de vvaerheyt geensins en condon verdragen. Maer, vvelcken Leser, contemplerende op dese ambitieuse gelijckenisse, en sal niet bevinden, dat sy recht verkeert genomen, in alles vvel ende beter sal accorderen? VVie en sal niet dencken, dat rechte Leeraers niemant en sullen beschuldigen, ofte sy en sullen eerst hebben meer als dobbel stoffe om dat te bevysen? VVie en sal niet dencken, dat rechte Leeraers niet liever (al vvaer het ooc vvaer) zyn Mede-broeders fauten soude repareren ende bedecken, dan hem so vyantlicken te soecken tot schand' ende verdriet, veer buyten zyn ghevvende plaetse te verstooten, om daer alleen Meester vol hoveerdicheyt van reputatie te blyven? VVie (seg ic) en sal niet dencken, ende al denckende bevinden, dat nijdt ende hoveerdicheyt in rechtsinnighe Leeraers gheen plaetse en heeft? Maer dusdanich plegen te zyn de effecten vande lijf ende ziel-doodende Kettters, uytroeyers van alle deuchden, die grimmich ende cribbich zynde door hare aengheborene loome humeuren, soecken oock alle andere van liberaele, levendige ende goede conditien so te maken; die de vvaerheyt bestryden, die de voorstaenders

der vvaerheyt (alst blijct) geensins en connen verdraghen: maer altijd bevechten.

Voorts seydt hy vande Vrouwen, die sy voortbrachten, dattet gheen eerbare vvaeren (als hy niet vermoedt, maer hem ghelaet dat de zyne zyn) die van soodanighe daeden eenen gruvvel hebben: maer bekende Hoeren ende onreyn van leven. Dit is eensdeels immers soo verkeerd als het ander; vvant over een van de Vrouwven en is hier niemandt vervvondert, hoe dat sy luyden die daer toe ghecreghen mochten hebben; vvant haere defticheyt haer luyden van over langhe vvvel is bekendt; oock van dat sy noch vvas in haeren vryen staet, niet te min oudt ghenoech om vvijts te vvesen, heeft sy mildt en liberael ghenoech ghevveest (soo het ghetuychnis luydt) van haere, van natueren vveghen, bedecte ende verborghene deelen des lichaems by den longhelinghen te laten handelen! maer van meer en vveten vvy gantsch niet, in dien tijdt daer van te segghen, dan dit immers een ghevveldich oudt spreekvvordt is.

Post visum risum;

Post risum tactum;

Post tactum venit in actum.

Dat is:

Van soet ghesicht tot het soet ghelach;

Van soet ghelach tot voelen;

Van 't voelen tottet woelen.

Maer nu in haeren onvryen en ghehouvveden staet, vveetmen dat sy op Saerdam, vvesende op een Amsterdamsche reys, by haren Buerman gheslapen heeft: dan vvat sy meer hebben gedaen, dan beyde rusten op een bedde, en heeft niemandt anders ghesien: daeromme vvy het laten staen op des Lesers naer-dencken. Dan

vveest verseeckert dat sy daer naer meer-maels is ghevveest tot des selven Buer-mas huys, segghende ende vraghende: Buer-man, vvanneer suldy vveder naer Amsterdam varen? vvanneer ghy daer heenen vvilt, ey vvaerschouvvet my, ick vvil dan vveer mee vaeren. Ende quam so dickvvils tot zynen huys, dat Buer-mans Vrouvve (vvesende nochtans van natueren goetaerdich) evenvvvel een voncxken van Ialously begonde te vatten, ghelijck sy oock t' selve aen seeckere personen gheclaecht heeft. Eyndelick considereert Hillenius, noch de personen, vvaer teghen sulcke stucken zyn aenghenomen. VVaerlijcks (seydt hy) t' zyn soodanighe ghevveest, die de Satan ten hooghsten haet, dat is, de vroomste ende voortreffelickste beschermers ende voorstaenders der VVaerhey, &c.

Nu vveet een yeghelijck dat Adolphus al over menich Iaer heeft staende ghehouden alsulcken Leere, die sy noyt met al haer hassebassen hebben connen (hoe vvvel vvillen) om-stooten: Ende inde haere en zynse niet alleen van hem vervvonnen ghevveest; maer oock van vele die sich teghen haer versetteden, als Castellion, Doopers, Coornhert, ende veel andere meer; soo anders vvaer is, dat Hillenius in zyn Boeck schrijft, dat Adolphi Leer met der voorschreven ghevoelen accordeert, ende derhalven voor valsch van hem vvordt uytgheroepen. VVaerom het veel min te vervvonderen is, al heeft hy van haer den selfden oploop ghehad, als de voornoemde deuchdelicke Bisschoppen, by Hillenium gheallegeert, van haers ghelijcken.

Hillenius seyt: maer noyt en zyn noch van Godes Kercke, noch van-de voorstaenders der selvighe, soodanighe ofte dierghelijcke stucken bedacht, aenghevangen, ende veel min begaen, dat is seeckerlijcken vvaer; ende argueert dat hy daer-omme van de selvighe niet en is: vvant daer de vvaerhey is, heeftmen van sodanige booshey eenen grouvvvel. Dit zyn de consideratien, vvaer mede men lichtelijcken over-legghen ende bevinden can Adolphi ontschult. VVy mochtender noch vvvel ontallicke meer gaen specificeren, dan

om dat het noch lang genoeg vvort voor den verdrietigen Leser, laten vvy sulcx varen; maer ick sal u noch voor 't leste gheven tvvee merckelicke clare teken, de vvelcke suffisant sullen zyn, alle tvvyfel in u vvech-nemende, u van Adolphi onschuldt te verseeckeren. Het eerste teecken zyn de Rechten, de vvelcke zyn een ommeroerster van alle vervvarde ende schuygende saecken, een door-soeckster ende onderscheydster van ghelijck en onghelijck, een purgeerende vyer, ofte toutsteen van schult ofte onnoselheydt. Nu hebben zyn partyen Man ende Maech ghemoeyt, ghetuygen vroom ofte valsch ghesocht, ende eyndelick alles vvat sy vvisten, te vveech ghebracht, om hem door de selve onder de voet te helpen. Zyn sake heeft hier ende inden Haghe by Heeren ende hoogen Raede gedient; dies alles niet tegenstaende, is hy byde selve Heeren ende hooge Raden vry ghekent, ende hare Vrouwen en hebben haer nergens toe gedient, als voor een proeve van Adolphi eer, ende met de hare, oock zyn, ende der zyner schande. Het tveede ende principaelste teecken is, het eynde; vvant men alle dingen daer door oordeelt: oock ist een ghemeen spreec-vvoort; het eynde croont het vverck; ende so seydt Petrarca;

Het eynde prijst het leven ghepasseert,
Den avontstont het dach-werck arguweert.

Nu is Adolphus totten eynde toe, niet teghenstaende alle harde aenstoten ende stryden, vast ende ongevaggelt gebleven, als staende op den vasten steen der vvaerheyt: daer Hillenius, ende de zyne, met al haer pogen ende gesochte crachten, vvaermede sy Adolphum meenden te verderven, zyn haer selven tot een distructie gevveest, als staende op den lichtveerdigen gront vande leugen. Adolphus is doort eynde vvederom gestelt, niet tegenstaede alle calumnieuse beschuldigingen, in zynen eersten staet ende achtinge; daer ter contrarien Hillenius is gevallen inden selfden stric, die hy Adolpho bereyt hadde. Dat hy hem daer over beclaecht, en is noch onbillic noch onmenschelick: vvant vvy menschen alle vande selfde nature zyn, dat vvanneer vvy ons selven al-

villens in ellendicheyt hebben gheholpen; hebben terstont, daer in zynde, onse toevlucht tottet claghen ende karmen: maer het laet hem neerstich overdencken de vvoorden Christi, by Matth. cap. 7, vers 27, met een vveynich van 't voorgaende, door t' vvelcke hy sal bemercken dattet doch anders niet en conde lucken, en vande noot-saecke moetmen een deucht maken: maer is hy stantvastich in zyn gevoelen, daer en is niet vvaer meed' vvy hem verstroosten; dan alleen dat hy vast staende in zyn ghevvaende Predestinatie, ende indachtich t'gheen hy in 't breede met zyn Voorreden poocht te bevvyzen, sich met het nootsakelick besluyt te vreden stelt: vvant is zyn Leer vvarachtich, soo moet hem doch naemaels een hooghe ende heerlicke plaets, door een onvvederstaenlicke cracht (al en creech hy hier anders geen Monarchien ofte Pausdommen) bewaert vvorden. Voorts vvy presenteren hem desen onsen arbedyt, die vvy alleen om zynen 't vville begonnen, ende volsponnen hebben, om dat vvy saghen dat hy schuldich vvas u, o Lesers! te voldoen; aenghesien hy 't u lieden hadde beloof. Maer dat hy hem te seer vermoeyt hadde, in 't dach ende nacht ploeghen van zyn vruchteloose Apologie, ende misschien, en niet sonder reden, al vry vvat mistroostich zynde, overmidts het cleyne profijt van eer hem daer uyt voorcomende. Om dan niet al heel den mistroostighen onder de voet verdruct te laten, jonstige Lesers, ontfangt dit ons teghenvvoordich vverck niet van ons; maer van zynen't vvegen: daerom vint ghyder u vvat in vermaect, ofte mede geholpen, en vvetet niemant danck (vvant anders niemant ghy't schuldich en zijt) dan hem alleen. Vint ghyder oock vvat, vvaer aen ghy u stoot, ende qualicken cont versvvolgen, en vvytet oock niemant anders: vvant anders niemant sulcx veroorsaect; vvant hy vwillende hebben dit tegenvvoordige spel voor den dach, moeste het nootsakelick aldus, noch en conde om des vvaerheydts vville anders niet loopen. Aengaende de namen, moghelick nae u vermoeden al te merkelick gestelt; vveet vastelick, ende vvy bidden u te gelooven, dat sy ons immers alsoo scherpelick door de ooghen

passeren, als een van u allen, ende hadden voor ons ghenomen die al heel te dissimuleren: dan naedien vvy saghen dat alreeds eenighe copyen uytgheschreven, ende in verscheyden handen vwaren, dat sy daer door ghenoech bekendt vwaren by de ghene diese van haer leven kennen sullen, ende by de gene die daer geen kennis van en hebben, vvat cant haer schaden? De gene die haer aldermeest hier aen meynen te quetsen, hebben de alderminste oorsaec haer daer over te beclagen: vvant anders doen sy tegen de lessen ende voorschrift van hare Schoolmeesteren, die is; Draecht u also in uwe secrete saken, als of sy openbaerlick moesten aenden dach comen, op dat ghy u als dan niet en beclaecht, ende daer door uwe onvoorsichtigheyt openbaert. Dus hebben sy hare schande gheerne bedect dat sy selver door onvoorsichtigheyt, moeder van alle schanden, door haer hier over te seer ontstellen, niet en ontblooten. Ten anderen en hebben sy daer geen oorsaec toe, om dat van haer doen niet anders als vvaerheyt hier in is gehandelt. Bidden daeromme dat sy haer te vreden vwillen stellen, u versekerende dat vvy selven so veel met-lydens met hun hebben, dat vvy niet alleen verscheyden saken, streckende tot meerder belasting deser persoonen, met stilsvvyghen voorby gaen: maer oock dit teghenvvoordige met onlust, tegen onse hert ende affectie; Iae alleen door Hillenij ernstich schryven daer toe geparst ende gedvongen, hebben moeten uytgeven. Ende is om dier oorsaken Adolphi raet ende bede van dit selve nae te laten ende te versmoren, omme redenen voorszeit niet ghevolcht. Overmits Hillenius door openbaren druck seer heftelick, ende met de alderbitterste vvoorden bestrydende voor al de vverelt, een geschrift dat het licht noch niet gesien hadde, ons ghenootdruct heeft het selve ten lesten aenden dach te geven, op dat het sich selven soude byden genen daer het beschuldicht vvas, vvederom mogen verantvvoorden; ende niet onverhoort, ongesien, onghelesen voor een satanisch boeck (als het Hillenius in zyn leugende beschrijft) veroordeelt vvorden. Protesteren voor een yegelicken, dat vvy andersins het drucken des selfs geer-

ne souden naegelaten hebben. Ende alsoo vvy Tectander, Cephas, ende alle andere die daer inne genoemt worden, hebben met hare redenen genaemt laten blyven, bidden vvy vriendelick, dat sy haer dit niet belgen, ende op ons niet misnoeghen vvillen: maer helpen dragen de groote onvoorsichticheyt Hillenij, die met zyn onrijp ende onnoodich schryven van vvederlegginge deses vertoochs, hem selven ende haer lieden (indiender eenige schade is in ghelegen) desen ondienste veroorsaect. Maer ghy onpartydige Lesers, ick en vveet niet of ick u al te langhe ghehouden hebbe, dan lijdt ghy hier om my eenigen interest, door versuyminge van nootsakelicker dingen, en vvijt het niemant anders dan Hillenio: vvant hadde hy 't niet gedaen met zyn Apologie, vvy en souden u by avontueren niet een vvoort toegesproken hebben. Nu sullen vvy u haest oorlof geven, als vvy u.l. eerst gebeden hebben, dat ghy dit ons tegenwoordich vertooch met heldere en scherpsinnige oogen leest, sonder gecoloreerde brillen daer voor te houden: maer moet ghyder noodich een hebben, so neemter geen van verscheyden vervven, als root, blaeu, groen of diergelijcke vervven; vvant al vvat ghy daer door siet, dat dunct u soo te vvesen. Siet ghy door eenen rooden, het dunct u alles root; door eenen groenen, verschynt u alles groen. Daerom neemt een clare ende vvitte, op dat u die naecte suyvere vvitte waerheyt niet ontscholen noch vermomt en vvorde met vreemde duystere cleedinghen. Ende isser yet lichtveerdichs, dat uvve treffelicke ooren offendeert, geeft het toe den Retorijcschen stijl, ende dat elcke personagie sulcke manier van spreken vvort toegeeygent, als d' eygenschap haerder naetueren vereyscht. By exempel, vvanneer ghy de Toorn siet op het Toonneel comen, ende de selve hoort bulderen ende qualick spreken, so denct dat best met de natuere vande Toorn over een comt, ende sose anders dede, soudet een vreemde Metamorphosis, dat is, verandering geschieden, ende sy niet langer Toorn, maer Lanckmoedicheyt vvesen. Als ghy Onbedochtheyt hoort uytvverpen al vvat op de tonge comt, somtyts oock ydele ende onbesnoeyde redenen, soo denct t' is On-

bedochtheyt. Noch willen wy u een dinck vermanen, dat als ghy in dit vertooch eenige namen van personen vint, ghy niet vvilt curieuselick nae speuren vvie het mach zyn, of ooc yemanden hier op aensien: maer let simpelick op de saken, ende gaet de namen verby, al oft maer blinde namen waren; vvant vvat gaen u die personen aen? VVilt oock van de Religie ofte Kercke gheen quaet bedencken hebben, om datter somtijts personen zyn die de namen der selven, om menschelicke decreten te verstercken, misbruycken. Ghedenct dat het niet alleen hier, maar oock by andere gesintheden so ghebeurt: Ghelijck by alle tvvist-Kercken, het sy Roomsche, Lutersche, Doopersche ende andere, onderlinge gedeeltheden vvorden gevonden. So dat sich niemant, t' sy van vvat ghesintheyt, over des anderen ongeluck te verblyden ofte te beroemen en heeft. Keert nae binnen, u eyghen huys brant. Niemant hebbe sich hier oock aen te ergeren, al isser somtijts eenighe tvvisten ende erghernissen inde Kerck gevallen. Soo en laet om der menschen feylen de vvaertheyt niet naer vvaertheyt te blyven. Bout ghy Lesers op de vvaertheyt, ende op geen menschen, noch op Tectander, noch op niemant anders. Maer beproevet al, en behoudet goede, nae Pauli vermaninge, 1 Thes. 5. Doch hier in gaen vvy vvat boven onse professie, vvy zyn Retrosijns ende gheen Predicanten: maer doch zynen naesten vvat goedts te vermanen is elck een bevolen. VVy hadden noch wel veel meer dinghen u te vermaenen, maer en vvillen u ooren niet al te seer overladen, u oogen niet vermoeyen, uvve verstanden niet besvvaeren. Neemt dese Voorreden voor een ontnuchteren, ende spaert den appetijt tot het naevolghende Rijmdicht, ende eet het met de voorszeyde sause; t' is ghenoech, vaert vvcl: leest ende vergheet vvat u selven of yemant anders hinderlick is. Behout vvat u en anderen can vorderlick zyn; t' is beyde const. Vaert vvcl.

Prologus.

Een Boer boerlick ghecleedt, met een vleghel inde handt.

EEn goeden dach, goet jaer // vanden Hemelschen Vaer,
 Wensch ick jou met malcaer // jou, mijn lieve ghesellen:
 Wellecom allegaer // t' sy wit, of swart van haer,
 Ey luystert wat nieu maer // dat ick hier gae vertellen.
 Speelwijs heel fray ten thoon, heb ick het hier gaen stellen
 Soo 't onlangs is ghespeelt, jae corts by onsen tyden.
 Gheen reden noch persoon en heb ick hier gaen mellen;
 Dan die daer speelden mee, aen d' een of d' ander zyden.
 Dees droeve sotte clucht, doet menich Christen lyden
 In 't herte groot ghequel: maer schijn heylighe benden
 Soecken met niemant vre, dan die met haer belyden
 Haer doen te wesen recht, al soudt al omme wenden,
 Met yver ist becleedt, jae boosen yver blenden:
 Maer vraecht yemant, waerom, ick dit spel ging beschryven?
 En of ick niemants naem, hier deur en heb gaen schenden?
 Voorwaer, ick heb ghewenst dat t' onghespeelt sou blyven;
 Oft heymelijck ghespeelt, en niet voor Mans en Wyven
 Ghestelt op een Toonneel: ick hebt haer oock ontraden;
 Maer t' was al te vergheefs: want haer tot t' spel ging raden,
 Den hart ghedreven Nijdt, met Yver blint beladen.
 Wat heb ick dan misdaen, oft wien can icker schaden,
 Dat ick beschryve t' spel, dat sy haer niet en schamen
 Te spelen openbaer? Want mijn Papiere bladen
 Gheen leughens melden niet, als monden vol van blamen,
 Die selden segghen voort, een dingh recht nae 't betamen:
 Dies die dees farce niet persoonlijk saghen spelen,
 Vernemen hier deur bet, als deur die ruchtbaer famen,
 De Waerheyt vande saeck: want ick in gheens en schele,
 Dan dat sy t' spel in proos, en ick op ryme quele.
 Maer gheensins ick bot Boer, mijn dicht op maten parsse:
 Al spreekt een Boer wel waer, 't valt boerlijck uyter kele.
 Leent ooren anderhalf, en luystert nae dees farsse,
 Die met mijn vleghel bot, ick boerlijck heb gaen darsse.

Eerste verthooningh.

Heylige schijn: met een boecxken inde hant, int svwart ghecleet, draghende onder zijn mantel de VVerelt.

Valschen waen: in groen gecleet, heeft aen zyn slincker handt een Ionghen, ghenamt Blinden yver, geblinddoect zynde, ende met een svviep inde handt.

Nijdt: een Vrouwve, bleeck van aenghesicht, slordich ghecleedt, thooft met Slanghen omvlochten.

Heylich schijn,

Och wee my, dat ick oyt gheboren // was.

Valschen waen.

Wel Vrient, wat doet u soo kryten?

Heilich schijn.

Och, dat ick tot desen dienst oyt vercoren // was,

Och, wee my, dat ick oyt gheboren // was:

T' hert wil my van droefheyt splyten.

Valschen waen.

Maer Vrient, vertelt ons te voren // t' cas.

Heylich schijn.

Och, wee my, dat ick oyt gheboren // was.

Valschen waen.

Wel Vrient, wat doet u soo kryten?

Heylich schijn.

Och, mijn schijn vergaet, wie sal ick 't wyten?

Mijn Heylighe schijn, dien ick had inde Kercken,

Die wordt ontdeckt, men gaet mijn valscheyt mercken:

Och, och, dit sal mijn costen hert en sinnen.

Valschen waen.

Hola! Wie sou dat beginnen?

Die ons sou schieten met sulcke bouten?

Heylich schijn.

Wie dat het is? T' is Tectander den stouten;

Die met zijn souten // my bijt in d' ooghen:

Wat dat ick ben, gaet hy elck toghen,

Jae maeckt haer wijs al wat onder mijn mantel schuylt:

Hy paster niet veel op, al wort hy seer bemuylt

Van alle mijn schaer.

Valschen-waen.

+ Gansch vleesch! gansch bloedt! wie sien ick daer?

Met sulck vreeslijck haer // kendyse niet?

+Hier comt Nijt uytgaen.

Heylich schijn.

Och neen, ick ben beducht.

Nijdt

Wel Broeders, neemdy de vlucht.

Oft ruyckt ghy quade lucht // wat gaet u aen?
 En sydy niet schijn-heyliche Compaen?
 Niet valschen waen // en yver blent?
 Hoe comt dat ghy my niet en kent?
 Maer van my went // als van een ader?

Valschen waen.

En sydy sulcks niet // soo sydy quader:
 Voor sulck ghevader // ons God bewaer,
 Ick ken u niet.

Blinden yver.

Noch meed' ick oock aen u ghebaer?
 Daerom en maeckt hier gheen discoort.

Heylich schyn.

Ter Werelt deed' ghy d' eerste moort:
 Met sinnen heel ghestoort // Ghy Christum deed' ontlyven.

Nydt.

Hach, hach, hach, hach, schijn-heylich bedryven,
 Wildy hier om kyven? gheen argher Duyvel inde Hel
 Als ghy zijt: Want als ick yemant quel,
 Soo cruypp ick in u vel // dan heb ick schijn van rechte
 En valschen waen, ghy zijt niet beter als mijn knechte:
 Want ghy mijn dient te rechte // deur eenen valschen waen.

Heylich schyn.

Jae valschen waen, can menich schaen:
 Want hy is eenen harden dryver.

Nydt.

Soo is oock mee den blinden yver.
 Die Landt en Luyden brenght in lye.

Blinden yver.

Wat seght ghy doch // eerloose pryde?
 Die elck een gaet benyen // soo ick hoor aen u reden:
 Waerom laeckt ghy ons? wat wast dat wy u deden?
 Flux gaet van hier, dat u de Duyvel vat.

Valschen waen.

Jae Nijt te recht vreesden ick plat;
 Dat ghy ons rat // soudet stellen in roeren,
 Ghy brenght in twist Burghers en Boeren,
 Moordadighe rumoeren // ghy stadich versiert;
 Jae onder Son is ergher gheen ghediert:
 Door u soo giert // d' een Broeder teghen d' ander,
 En ghy verteert des menschen hert als den calander:
 Hier helpt ghy haer oock toe, schijn-heyliche catijf;
 Wat seght ghy dan van my?

Heylich schijn.

Sus, Sus, ey, gheen ghekijf;
 Laet ons malcander niet blameeren:
 Maer met elckander vreed' begheeren;
 T' waer cleyne eer, dat yemant wist,
 Dat wy ghebroeders leefden in twist:
 Waer dat eenen vreed' mist // en is Godt // niet.

Valschen waen.

Ghy schijnt wel heylich, maer voor het slot // siet,
 Ick bin soo sot // niet // oft ick prijs vrede:
 Want hebben wy God, oft den Duyvel mede,
 Eendrachtte sede // staet den Broeders wel;
 Wy comen doch uyt een Moeders vel:
 Wy willen niet elckaar verwyten:
 De beste van ons allen ghelt nau dry myten,
 Door een gat te schyten, waer ons gheen const.
 Wy zijn ghebonden met liefd' en jonst,
 Noch wy en connen elckaar niet missen,
 D' een sonder d' ander, can noch kacken noch pissen,
 Wy zijn drie Voghels van eender nest.

Heylich schijn,

Maer nochtans schijnt ick wel te zijn de best.

Blinden yver.

Jae t' schuym van al de rest/
 Ghy schijnt wel heylich: maer schijn bedriecht.

Valschen waen.

Al sydy blint, soo spreeckt ghy rechte biecht;
 Voorwaer hy liecht // die niet en kent my voor de meest:
 Want ick ben noch heyligher veel, als ghy van gheest,
 Doch op een leest // souden wy schoeyen.
 Mijn groen bediet in waen te groeyen,
 Van Blinden yver ghedreven fel,
 Door Heylich schijn, mijn lieve ghesel,
 + Domineer ick in alle wijcken;
 Laet vrede blijcken // gheeft my de hant.

+Hier gevense elck ander de hant.

Nydt.

Wel Vrienden, ghy schuyft mijn weer aen een kant:
 Nochtans ben ick ghesant // om by u te ghenaken:
 Want sonder my, gheen spel ghy kont volmaken,
 Dies coom ick schaken // met u schijn heylich vrient,
 Ick ben die gheen, die meest u dient,
 U wort verliert // mijn hulp te deggen.

Heylich schijn.

Ghy zijt soo leelijck, dat ick my seggen:
 K' en seggher teghen // u hulp is groot,
 En sy sou my wel passen, in een seker exploot:
 Want in een tijdt van noot // men bruyckt u in ons Kercke.

Nydt.

Ick ben bereyt, stelt my te wercke,
 T' sy Coster ofte Clercke // ick sal hem doen bystant,
 Door my soo wordt Liefde verbant,
 Den haet gheplant // den strijdt begonnen,
 Het hert doorwont // het bloedt gheronnen,
 By volle tonnen // dies Heylighe schijn,
 Sydy in noot oft pijn // willet my vry verclaren.

Heylich schyn.

Och! t' is gheleden al seecker Jaren,
 Dat hier is comen een rebel Dienaer,
 Die wy hadden ghestelt tot een Leeraer,
 Een Predicaer // Tectander gheheten,
 Die beter als wy doen, alle dinghen wil weten;
 Jae straft t' ghevoelen van d' Hooghe Scholen.

Valschen waen.

Hola! de Kerck en can immers niet dolen.
 Drayt hem de molen // of leutert hem de key?
 Wat Haen is dit, met zijn nieuwe gheschrey?
 Jae wel wat sey! waer heeft hy ghestudeert?
 Dat hy alleen heeft over 't hooft gheleert,
 Al mijn Doctoren, Theologanten,
 Mijn goe Calvynen, wyse Trawanten,
 Die soo veel hebben gheschreven, ghewreven?
 Wat daer mee niet op 't Water-pas comt even,
 Gheloof ick niet, maer houdt suspeckt.

Blinden yver

Hy isser weert te zijn, met aerden overdeekt:
 Oft byder keelen ghehanghen aen een galghe:
 Van alle nieuwe Leer heb ick een walghe:
 Want selden sachmen oyt, een nieu licht wel ghelucken.

Heylich schijn.

Hy leert wat nieus in vele stucken:
 Want hy hout niet vande Predestinatie,
 Van 't Ketter-dooden spreckt hy oock veel blamatie,
 Van Vrye wil, en Vrye macht,
 En spreeckt hy niet, ghelijckmen placht:
 Jae gaet met cracht // op goede wercken wysen.

Valschen waen.

Maer canmen hem dat niet bewysen,

Dat hy is vals en onghesont?
 Waer ick Leeraer, ick seght goet ront,
 Ick soud' hem doen wech gaen, of maken banghen.

Heylich schijn.

Jae Vrient, hy is voor een gat niet te vanghen:
 T' is hem bewesen, oock in verscheyden percken,
 Dat hy t' volck leert teghen den sin der Kercken:
 Dan brenghet hy by de Heylighe Schrifturen;
 Als Kettters doen tot allen uren,
 Hy is ongehoorsaem Synoden ende Classen:
 Dus lieve Nijdt, wilt op hem passen,
 En hem verrassen // zijn inghewant is vet.

Nydt.

Seer wel, ick sal hem spannen sulcken net,
 Daer hy niet lichtelijck en sal uytclaveren:
 Ick sal de heele stadt op hem doen daveren,
 Door een nydighe fame van oneeres suspitie:
 Maer doet ghy eerst een schijn-heylich' Inquisitie,
 Deur d' heylighe vergaderingh, nydich verbeten:
 Want daer sal ick present oock zijn gheseten,
 In alle secreten // sal ick u bystaen.

Valschen waen.

Ick salse dan inblasen een Valschen waen,
 Wat hy gaet aen // sy vallen hem styver.

Blinden yver.

En ick salse dan slaen, met een Blinden yver;
 Dies elcken kyver, wort bitter verwoet.

Heylich schijn.

Wel Vrienden, ick bid u het beste doet,
 Dat desen bloet // wy moghen quijt // zijn.

Valschen waen.

T' salder wel gaen, maer ghy moet den ypocrijt // zijn,
 En als sy heel vol nijt // zijn // met Heylighe schijn decken.

Heylich schijn.

Ick sal 't al doen, hier toe gaen ick vertrecken,
 Inde secrete plecken // van mijn studoor.
 Ick segh adieu.

Nydt.

Wel Vrient, gady soo door?
 Eer ghy te voor // als Vrient my gheeft de hant,
 Daer ick u noch beloof alle bystant;
 Daer is de myne.

Heylich schyn.

Ick ben vervaert!

Ghy zijt soo grouwelijck en wreet van aert,
Hoe soud' ick u dorven ghenaken?

Nydt.

Ey hoe can hy den ypocrijt nu maken?
Siet zijn u handen witter als de myne?

Heylich schijn.

Wel, wel, ick sal mijn verstouten ten fyne:
Dat is int hantgen, de coop is claer.

Nydt.

Het gae u wel Schijnheylighe Vaer.

Heylich schyn.

En u alsoo, mijn Nydigh' kaer.
Adieu Valschen waen.

Valschen waen.

Vaert wel Schijnheyligh compaen.

Blinden yver.

Adieu alt' samen.

Nydt.

Adieu, wat sal ick smeden gaen veel blamen;
Hoe sal ick nu Tectander haest gaen beschamen;
Wat sal ick backen, wat sal ick brouwen:
Hoe menich salder zijn hooft om clouwen:
Hy mach wel grouwen // den armen helt.
Hy mach doen wat hy wil, hy sal worden ghevelt:
Want ick heb inghestelt // eenen nijd'ghen Kerckenraet,
Die hem noch sullen vanghen, t' sy vroech oft laet:
Maer metter daet // moet ick mijn nu gaen rassen,
Nae de Heyl'ghe vergaring, die heyl'ghe Classen,
Die al den Heylighen schijn, nu heeft vergaert,
Daer sal ick nu gaen thoonen, mijn nijd'ghen aert.

De tvveede verthooningh.

Hier comen uyt tvvee Predicanten, d' een ghenaemt Cephas, slecht ghecleedt; d' ander Warhiel, vvat treffelicker ghecleet; elck met een boecxken inde handt, comen uyt al sprekende.

Cephas.

En ist niet waer?

Warhiel.

Jae wie soud' dat hebben gheloofft?
Dat hy soo licht dees strick soud' hebben doorghecloofft:
Ick meynde dat zijn hooft // verwacht daar in sou blyven.

Cephas.

Ghy had voorwaer die vraghen, scherpsinnich heel gaen schryven:
 Maer wat bedryven // wat Kettters cuere?
 Hy wil antwoorden niet dan met Schriftuere,
 Dit is al recht Kettters manier.

Warhiel.

T' mach hem niet baten al zijn ghetier,
 Wy hebben hem ghedaen veel nieuwe vraghen:
 Wat dat hy ons daer op eens sal ghewaghen,
 In corte daghen // sullen wy 't sien.

Cephas.

Och! conden wy hem het preecken verbien,
 En dan vrees ick door dien // voor een seer groote scheur:
 Want die Ghemeente hout hem voor die keur,
 En het ghemeene volck houter een heyl'ghen dach // af.

Warhiel.

Ten is maer wint, ten is maer slach // caf,
 Al zijn gheblaf // en macher hem niet baten:
 Of hy t' ghemeene vock al gaet bepraten,
 T' zijn gheen lidmaten // maer wel een vloeck:
 Want s' en hebben niet ghelesen in ons boeck,
 Noch sy en zijn niet cloeck // verstaen oock niet der saken:
 Wat Predikant, Ouderlingh oft Diaken,
 Isser die luystert nae zynen snater?

Cephas.

Vraechdy my dat? Lieve Confrater,
 Daer zijn noch Predicanten van zijn ghevoelen,
 Die met hem schieten, naer eender doelen,
 En niet en achten op ons traditie.

VVarhiel.

Daerom salmen nu haest gaen doen een Inquisitie,
 Op wie dat is suspitie // doen inden ban,
 Hier uyt Tectander hem niet redden can:
 Maer sal van alle man // worden verbeter:
 Hy en zynen aenhangh, zijn al valsche Propheten,
 En int secreten // zijn 't Wolven al.

Cephas.

T' sy cort of langh, hy sal comen ten val:
 Maer in dit dal // verdrietet my te wesen.
 Ick heb de Schrift soo wel als hy ghelesen,
 En oock voor desen // seer wel verstaen,
 Ick ben een out Leeraer, en hy een jonck compaen,
 En ick houdet aen met ons Leeraers Calvynen.
 Wat soud' hy 't beter weten, als al onse Rabyen?

En als Calvijn den fynen // ons Heylighe Leeraer?
 Oft wyser zijn, als soo menich Outvaer?
 Jae als t' gheheel Concilium van Niceenen?
 Mijn hart is heel bedroeft, ick soud' schier weenen,
 Dat desen eenen // ons maeckt sulcken spel. ⁺

⁺Hy schreyt.

VVarhiel.

Mijn lieve Confrater, ey laet varen t' ghequel,
 W' hopen nu snel // van hem te zijn ontslaghen,
 Maer t' heeft hem in de Kerck, dickwils soo toeghedraghen,
 Datter by vlaghen // opstaet Ketter of Kyver,
 Dat doet God om te sien, oft wy met yver,
 Langher hoe styver // oock noch zijn aenghedaen:
 Maer Vrient de clocke luyt, en ick sal moeten gaen,
 T' is als ghy weet // mijn beurt om preken.

Cephas.

Ick ga met u, maer wilt wat op Tectander steken,
 En hem in uwe spreken // bedeckt aentast.

VVarhiel.

Wel, wel, ick sal hem wel hebben, den valschen gast. ⁺

⁺Hier gaense in.

De derde verthooningh.

Hier comt een Leeraer, ghenaeemt Tectander, oudt ontrent 40 Iaren.

Tectander.

Och! dat ick oyt ben comen hier ter stede:
 Want nemmermeer en guntmender my vrede,
 Het is gheleden // al langhe tyden,
 Dat mijn Confraters mijn hart bestryden,
 En seer benyden // dat ick accoord
 Int preken houde, met Godes Woort,
 En t' aller oort // verwerp der menschen gronden,
 Dat ick gheensins wil zijn ghebonden
 Aen menschen vonden // voor ofte naer:
 Daerom noemense my een valsch Leeraer:
 Maer wat ick versoeck men comt tot gheen bewysen,
 Waer door veel twist men siet op-rysen,
 Om dat Hannen en lysten // my stadich laeckt.
 Onlanghs meynden sy my t' hebben ghetaeckt:
 Want sy hadden ghemaeckt // sommighe neuswyse questen,
 Die moest icker solveren: maer doch nu lesten,
 Heb ickse beantwoort door Heylighe Schriftuere,
 En sy als onvernoecht // segghen t' is Kettters kuere,

En deden my daer naer weer nieuwe vraghen.
 Als Phariseen soeckense Christum te jaghen,
 By nachten ende daghen // elck als verwoeder:
 Nu soud' ick gaen tot Tebbiaen onsen Broeder,
 Om hem te maken vroeder // dat t' Nachtmael is voorhanden:
 Als hy my siet, t' hert sal hem branden,
 En byten op zijn tanden // door bitt'ren haet:
 Nochtans moet icker gaen, want hy op de ceel staet;
 + Dus moet ick doen, niet soo ick wil, maer soo ick mach.
 Broeder Tebbiaen, God gheve u goeden dach.

⁺Nota. Soo hy wat voort
gaet, comt Tebbiaen.

Tebbiaen.

Goeden dach Tectander.

Tectander.

Broeder ick ben ghesonden
 Om u het Nachtmael te verconden,
 En om te weten met recht bescheyt,
 Oft ghy oock hebt eenighe swaricheyt:
 Daerom soo segghet my sonder schromen.

Tebbiaen.

Neen, neen, gaet deur, ick wil niet comen:
 Want ghy hebt my ghearghert al te seer.

Tectander.

Waer mede Broeder?

Tebbiaen.

Met uwe valsche Leer;
 Vraechdy noch meer // nae de bekende weggen?
 Ghy zijt een stucke Boefs // in al u pleghen,
 Daer en hebby niet teghen // ghy moocht wel proncken.

Tectander.

Maer Broeder (belcht u niet) wat? sydy droncken?

Tebbiaen.

Neen ick, ghy spotter, t' Bier heeft my niet becoort.

Tectander.

Wel Broeder soo zydy dan seer ghestoort:
 Want ghy niet een goet woort // my en cont gheven.

Tebbiaen.

Goede woorden? jae harde dreven;
 Dies moochdy beven // en zijn bevreest,
 Ghy David Jorist, ghy Vrygheest,
 + Ghy vuyl rabbout, ick verbied' u mijn Huys.

⁺Hier mee gaet hy in.

Tectander.

Och, is dit niet een bitter cruys?
 Datmen nu vint soo verkeerde lidtmaten,
 Die my soo bitterlick schelden en haten,

T' zijn quade vaten // maer hy ist niet alleen:
Daerom wat sal ick doen? ick mach gaen heen.

De vierde verthooningh.

Goewillert, een rentenier; Tebbiaen, een ambachtsman.

Goewillert.

Goeden morghen Tebbiaen.

Tebbiaen.

Veel goeden dachs, waer wildy heenen gaen?
Oft hebby aldus plaen // nae der Kercken u wegghen?

Goewillert.

Jae Vrient; want t' is by hallef neghen,
En oock ick ben verlegghen // om cryghen goede plaets.

Tebbiaen.

Jae, jae Vrient, sydy oock van des Tectanders maets,
Zijn Leer die is soo vaets, hy sal u heel verleyen,
En hy salder nu preken, soose my seyden,
Daerom wilt beyen // tot Warhiel leert.

Goewillert.

Om dat hy preken sal, ben ick ter Kerck ghekeert:
Maer dat hy soud' met valscheyt zijn bevleckt,
En is voor my noch niet ontdeckt,
T' volck wort verweckt met groot ghetal,
Oock ick segh u voor al // heeft hy valsche practijcken,
Dat moesten de Gheleerden ons bet doen blijcken:
Maer het bewijs blijft achter de banck.

Tebbiaen.

Wat segdy doch, mijn Broer heeft hem al over lanck,
Zijn valsche Leer willen bewysen:
Want hy een Leeraer is, nae Kercken wysen,
Daer toe een cloeck wel opghewassen quant,
Die al de Bybel heeft in zijn verstant:
Maer den Boef hiel gheen stant // maer heeft hem gaen verrassen,
Ende seyde, doet het van wegghen der Classen,
Doen lagghender in d' assen // al onse spillen.

Goewillert.

Ick wensch van herten, en sou wel willen,
Dat hem het Classus sulcks eens gingh bewysen.

Tebbiaen.

Ja vrient hy weet soo veel reprintsen,
Soo veel uytvluchten in elck saysoen,
Dat het soo licht niet is te doen:

Want hy is coen // en van gheen cleyntgen vervaert.

Goewillert.

Al hoor in hem oock gheern, en houd' hem waert,
Die moochdy vrient voor seker weten,
Waer hy bewesen een van de valsche Propheten,
Ick soud' hem hooren te ghenen tyden:
Maer zijn Confraters, die daer sitten bezyden,
Met soo vele gheleerden van dese Landen,
Souden zy met haer allen, dat waer doch schanden,
Den Wolf niet derven het Hooft eens bien?
Daerom wil ickt soo langh insien,

+ En gaen ter Kercken ghelijck als voren,
Goeden dach.

+Hy gaet in de Keck.

Tebbiaen.

Och: hoe verdooft gaense verloren:
Want den Wolf haer na t' leven staet,
Al die hem hooren // t' is Jan rap met zijn Maet:
Want daer meer niemant gaet // van ons Wysen oft Clercken,
Of zy gaender alleen om op zijn Leer te mercken:
Maer niet om daer gheleert te worden in zijn Scholen:
Want t' ghevoelen der kercken en can niet dolen.

Tervvyle Tebbiaen dit seydt, comender veel Mans en Vrouwven met haer Preeckstoelen en boecken ter Kercken, welck Kerck op t' eynde vant Tonneel staet, onder ander comt Tectander ende seydt.

Tectander.

Och; cond' ick mijn soo in mijn woorden draghen,
Dat zy al mijn partyen, nu mochten wel behaghen:
Maer neen, want ick sal preken teghen de oude waen,
En daer en willens' gheensins afstaen.

+ Och; oft zijt wel verstonen, dit is mijn wenschen:
Want ick moet God hoorsamen meer als menschen.

+Hy gaet in de Kerck.

De vijfde verthooningh.

Meynweert een statich Borger, Wijnbrant vvat slechter, Cannius een snyder, Goossen een vvever, ende Onpartydich hert.

Meynweert.

Goeden dach mijn vrient, comdy nu uyt de Kerck?

Wijnbrant.

Neen ick nu niet, want ick had eenich werck,

Dat is d' oorsaeck, dat ick ben t' huys ghebleven.

Meynweert.

T' en is gheen noot, daer is niet aen misdreven,
 Ick meynden u te vraghen met groot begeert,
 Wat dat Tectander al heeft gheleert:
 Dan blijft t' huys byden heert // soo wordy niet verleyt:
 Want t' is niet sonder sorgh, noch swaericheyd:
 Want soomen seyt // den Wollef is voorhanden.

Vijnbrant.

Hoe 't is, ick stel aen niemant mijn te panden,
 Want ick hoor ons Leeraers wel alle drye:
 Maer alsmense ghelijck stelt op de rye,
 Soo heeft Tectander wel verd' de beste gaven:
 Dan t' is my alleleens, ick wilder om loopen noch draven,
 De sorghe van Gods haven // is den wakers bevolen,
 Ick segh adieu.

+

Meynweert.

Eylacen! veel onwetende dolen,
 Haer is verholen // der Wolven list,
 Noch oock den waker op zijn officy gist,
 Ick heb hem wel ghehist // maer hy is slap of slof.
 Goeden dach Cannius, brengdy gheen nieuwe stof?
 Maecktent Tectander niet grof // in Predicatie?

Cannius.

Jae doch, hy hout noch al zijn oude statie,
 Hy werpt Predestinatie // tot inden gront:
 Jae hy leerd' ende riep luyde goet ront,
 Dat God alle de menschen ghenoech wil salich maken.

Goossen.

Ende hy en wil gheen seckten, schelden noch laken,
 Al doolens' int verstant, noch zijnt gheen Keters,
 Hy wil niemant oordeelen, om het verstant des Letters,
 Noch datmen yemant sal, om het gheloove dooden,
 En seyt oock dat het is, den Christenen verboden;
 Ja noemt het noch, een moordery uyt smaet. ⁺

Onpartydich hert.

Wel vrienden, dunckt u dat so quaet?
 Niemant te willen schelden, noch vloecken,
 Want sulcks verbiet ons Christi boecken,
 En my dunckt niet, dat hy de Schrift verkeert,

⁺Hier gaet hy vvech, en
 terstont comter veel volcks
 uyt de Kerck, ende onder
 anderen Cannius en
 Goossen.

⁺Hier comt onpartydig hert
 en hoort haer reden uyt, ende
 seyt.

Die teghen t' bloedich Ketter dooden leert:
Want dat ghebedt Christus in gheenen percken.

Cannius.

Nochtans ist teghen 't ghevoelen onser Kercken,
Die niet en doolt, soo elck een wel weet.

Goossen.

Ick segh hy is een valsch Propheet,
Ende int secreet // een Wolf onlydich.

Onpartydich hert.

Goossen; ghy zijt al te partydich,
Waer ist bewijs van sulck segghen rigael?

Goossen.

Ick hebbet hem bewesen, wel menichmael;
Maer mijn verhael // wil hy niet achten.

Onpartydich hert.

Maer Goossen, dat bewijs, moest dat noch nae u wachten?
Wel weynich zijnder dan, gheleerden in dit Landt,
Waert dat hy u, en uws ghelijck hielt standt,
Soo wast wel alle daegh te doene:
Maer zijn Confraters, wel loos en koene,
Laten die comen met claer bewijs:
Want ghy te bitter zijt, en oock t' onwijs,
Om te behalen prijs // in sulck ghevecht:
Maer alst hem is bewesen eens te recht
Sal ick hem vluchten voor en naer:

+ Adieu.

+Hy gaet in.

Cannius.

T' is oock een vande valsche schaer,
Die t' Wolfs ghebaer // niet kennen schier,
Hy spreeckt oock al op Tectanders manier,
En heeft t' fenynich soch al inghesoghen.

Meynweert.

Jae desen loosen gast die heeften soo menich bedroghen,
En valsche loghen // voor waerheden vercocht.

Cannius.

Mijn leven had ick 't noyt ghedocht,
Datmen al dit ghedrocht // soo langh sou sparen.

Goossen.

Maer Warhiel sal wel haest het Classem gaen vergaren,
En over de Dienaren // doen Inquisitie,
Dan sullens' al ghelijck lyden punitie
Die haer teghen de Kercke gaen opstellen,
Men salse wel leeren de valsche ghesellen,

+ Ick ben mee vanden raet, ick heb oock wat ghehoort;

+Sy gaen in.

Dan het is nu ghenoegh, com gaen wy voort.

De seste verthooning.

Simple, comt met een keersse in de handt, daer nae haer man Persijn, Tectander, Volckert ende Hovert.

Simple.

O nacht, Nacht, die 't al met u swarten mantel deekt,
 O Nacht; die mensch en vee tot soeten slaep verweckt,
 O Nacht; o duystre Nacht, Nacht die tot rust geschapen // zijt,
 O Nacht; o donckre Nacht, die in my gheenen slaep en // lijf:
 Want ghelijck een Nacht-uyt, moet ick gaen suchten // duchten,
 En dach en nacht, moet ick vol onghenuchten // suchten:
 Jae ick sterf van hertseer, t' hert wil mijn splyten,
 Dat ick mijn leven moet, dus quellende verslyten:
 Mijn Mans boos verwyten // sal my doen sneven,
 Zijn quaet vermoeden, sal my vercorten t' leven:
 Want hy veel oorsaeck soeckt, by nachten en by daghen,
 Om my met grooter schand, uyt zijn huys te verjaghen,
 Hy soeckt doch niet dan twist, van buyten en van binnen:
 Somtijts noemt hy my zot, berooft van al mijn sinnen,
 Als mijn Vaer (soo hy seydt) en oock ghelijck mijn Kint:
 Maer om dat sulcks den Eedt des Houlicks niet ontbint,
 Om my te stooten uyt, en laten als katyven,
 En met zijn boelen voort, oncuysheyt te bedryven.
 Waer sal ick wenden my? Och: waer sal ick my keeren?
 Steech soeckt hy nieuwe list, hy tijcht my aen oneeren,
 En dat met een seer fijn, en treflick Predicant,
 Die my dickwils in noot, ghedaen heeft goe bystant:
 Als ick mismoedich was, en bycans desolate,
 Soo heeft hy my ghetroot, met Gods Woort vroeck en late,
 En door dees t' samen-comst en daechlijcks conversacy,
 Soo is den man gheraeckt, in mijn mans quade gracy,
 Door valsche inspiracy // en zijn boos, quaet vermoeden:
 Dies hy hem dickwils tiert, ghelijck als de verwoeden.
 Hy gunt my gheenen rust, noch vrede t' gheenen tyden:
 Maer wil dat ick voor hem, rond uyt sal gaen belyden,
 Dat ick eenighe schand, oft oneer heb ghedaen,
 Oft dat Tectander sulcks, ten minsten heeft bestaen,
 Oft hy dreycht my alsoo, door gramschap te mishandelen,
 Dat ick mijn levens loop, in droefheyt sal bewandelen.
 Somtijts staet hy s' nachts op (O! Goddeloos bedrijf)
 En seyt, seght my de saeck; oft Duyvel ziel en lijf

Gheef ick, soo ick hier naer mijn beenen by u strecken.
 Ick sal mijn goedt te gheld gaen maken, en deur-trecken,
 En daerom coom ick nu, uyt mynen bedd' ghestreken,
 Niet wetende wat doen: Want ick ben heel besweken,
 Dickwils met Vosse treken, en vriendelijcken schijn,
 Compt hy tot ondersoeck, van als deur-vraghen mijn,
 Segghende: nimmermeer en sal 't u zijn verweten,
 Het sy hoe dattet sy, laet my de waerheydt weten.
 Eylacy! waerheydt niet, en soeckt hy: maer de loghen,
 En hier toe wort hy seer ghedronghen en gheboghen,
 Van Kerckenraet vol Nijt, die den Tectander haten,
 Ghelijck my mynen man, niet lief heeft vroech noch laten,
 Och! ick vrees dat mijn mondt Tectander sal belieghen,
 Door mijn mans groot ghewelt, of door zijn loos bedrieghen:
 Nochtans teghen conscientie, t' waer al te groote sonden.

Persijn met een Nacht-rock aen.

Wel Vrouwe, wel, heb ick u hier ghevonden,
 Tot deser stonden // dus desolaet.

Simple.

Jae ghy mijn man, mijn lief, mijn troost, mijn toeverlaet,
 Daer hier-naest God op staet // mijn hoop certeene:
 Want nae dien ghy in 't bedd' my liet alleene,
 Deur suchten, weenen // en bitterlick gheclach,
 Ben ick noch opghestaen, verwachtende den dach,
 Ick bidd' u om verdrach, O lieve man verheven!
 Ey! wilt doch vriendelick, en vreedsaem met my leven,
 Wilt my aencleven // beminnen als u vlees,
 En ick wil ghehoorsaem my stellen nae den hees,
 Daer twisten oyt uyt rees // wil ick geern myden.

Persijn.

Wilt ghy dat doen, so sal ick my verblyden;
 Daromme wilt belyden watter is ghepasseert,
 Tusschen u en Tectander onweert,
 My dunckt ick ben onteert // dies seght vry uyt,
 De Kercke selfs, vermoet yet quaets van desen guyt,
 Die kennis oock begheert van deser blamen:
 Want ick en ben gheen man, om alsoo te beschamen,
 T' hert sou my splyten van bitt'ren thoornen,
 Sou desen Mof my planten hoornen,
 My; een man van aensien, en hooch gheacht,
 In staet, in rijckdom, oock met Schepens macht,
 En ick sal Burghermeester haest zijn vercooren:
 Dus verclaert my de sake al van te vooren,
 Of ten sal u niet al te wel vergaen.

Simple.

Och liefste lief hout op van sulck vermaen:
 Want daer is niet bestaen // t' uwer oneeren,
 Noyt heeft hy my tot wellust willen keeren,
 Noyt yet oneerlijcks in woorden noch in wercken,
 En heb ick lief, aen hem connen bemercken:
 Want soo ick yet aen hem oneerlijcks had ghesien
 Soo soud' ick hem mijn Huys wel hebben doen verbien;
 Dus bid ick u mijn lief stelt u gherust te vreden:
 Doet my niet meer verdriet, t' wort u ghebeden,
 Op dat niet onse naem en ryde lancks der straten.

Persijn.

Nu swijcht t' is langh ghenoech, t' zijn al u oude praten:
 Want of schoon alle staten // dit stuck ware bekent,
 Soo sal ick doch niet rusten voor dat ick heb het ent,
 Ende die waerheyt weet, met kennis vande saken;
 Dies wijckt ghy vuyl catijf, en wilt u van hier maken,
 Of ick sal u ghenaken // niet al te sacht.

Ongheluckighen dach; ongheluckigher nacht; ⁺
 In welcken is volbracht // ons Huwelijcken state.
 Ongheluckighen tijt; die welck ick vroeck en late,
 Met u hebbe gheleeft in echten vast ghebout.
 O ongheluckigh' uur, in welck ick heb aenschout,
 U ooghen opslach stout // syn van sulcken schande;
 Fy u ghy Hoere; want ick merck ghy stelt te pande,
 U lichaem ter oneer, voor den snooden Tectander, ⁺
 Ghy hebt liever als my, desen vreemden uytlander,
 Hy ist ende gheen ander // die mijn eer heeft ghehoont:
 Maer wat dat ick vermach, sal worden haest ghethoont,
 Hy sal worden gheloont // nae alle zyne daden:
 Want ick sal my nu met Warhiel beraden,
 En als dan veel te spaden // salt haer berouwen. ⁺

⁺Sy wijckt wat aen d' een syde.

⁺Sy gaet al schreyende met de kaerse wech.

⁺Hy gaet in.

Simple comt uyt sonder kaerse.

O goeden God, wilt my aenschouwen,
 In dit benouwen // en swaer verdriet,
 O God, die noyt den vromen en verliet,
 My doch aensiet // met ghenadigh' ooghen:
 Wilt beter eens mijn Man, beraden, en betoghen,
 Dat ick nocte Tectander hem noyt hebben misdaen,
 Heere neemt uyt zijn hert dees quade waen,
 En comt my helpen, in alle sorghen.

Tectander comt by haer en seyt.

Simple, God verleen u eenen goeden morghen.

Simple.

Goeden morghen Tectander, dat ghy hier zijt,
En ick u sie my noch verblijt:
Hoe wel ick lijt, om uwent wil veel sorghen.

Tectander.

Wel hoe? om dat ghy lijt om mynent wil veel sorghen?
En hout het niet verborghen // maer seght my d' oorsaeck spoede,
Oock soo mijn dunckt, zijt ghy niet wel te moede,
Want ick aen u bevroede // dat ghy zijt seer bedroeft.

Simple.

Ja Tectander, wanneer ben ick toch wel ghetoeft?
Wie ist die meer behoeft // troost als ick desolate?

Tectander.

Godt d' alderbesten trooster en sal u niet verlaten;
Dies t' uwer baten // vry tot hem vliet.
Claeght Godt en wyse luyden u groot verdriet,
Die door meelyden yet // u Cruyce helpen draghen.

Simple.

Och, och; Tectander, so moet ick het u claghen:
Want t' allen daghen // is u mijn doen bekennt,
Mijn Man doet my by nacht en dagh torment,
Om dat zijn hart gheprent // heeft groote Jaloursyen,
Hy quelt my nacht en dagh // hy wil ick sal belyen,
Dat ghy my sonder myen // ter oneer hebt ghebracht,
T' welck noyt en is bestaen, noch van ons is bedacht,
Dies claegh ick dag en nacht // door druck der Zielen smarten.

Tectander.

Wat dat ick hoor, wat vreemder parten,
Voorwaer tis in mijn harte, gheen cleyne ongheneucht,
Ist daerom dat ick u soo selden sie verheucht?
Ist daerom dat ghy treurt by daghen ende nachten?
Maer wat moveert hem dit, daer wy noyt op en dachten?
Godt weet onse ghedachten // en sy my tot ghetuyghen,
Dat t' noyt quam in mijn, uyt haer poot moetent suyghen,
Mijn nyders vals van aart, die my veel liever saghen,
In een Peck swarte Kist, ter Kercken heen ghedraghen:
Als dat ick hier gae jaghen // haer valscheyt diep verborghen,
Die brenghend' aenden dagh, by avont ende morghen:
Maer ghy laet al u sorghen // den Heer vertrouwen // wilt:
Want hy om ons te troosten // is int benouwen // milt,
Soo ghy u rouwe // stilt // en God beveelt u saken,
Verwachtend' met ghedult, hy sal u vrolijck maken:
Want die tot vreughd' wil raken // moet draghen eerst zijn cruys,
D' een wort gequelt van buyten, en d' ander meest in huys,
In armoede confuys // in onghesonde daghen,

In doots perijckel swaer, so moeder menich claghen,
 Verlies van goet by vlaghen // doet menich mensche pijn,
 Die neringhs groote sorghe, is oock al bittere Wijn,
 Die menich jongh aenschijn, vervult met gryse haren,
 D' een uytwendigh verdriet, d' and'r inwendich vervaren:
 Nadien dan elcke scharen // moet draghen zynen last,
 Soo neemt dit voor u cruyce, wilt God vertrouwen vast,
 Denckt t' is my toeghepast // mijn mans quaet hoeft te lyen,
 Diet u heeft opgheleyt, die sal u weer bevryen:
 Maer wilt u voor al myen // te segghen anders meer,
 Als waarheyt, weest stantvastigh, want t' cost ons onse eer;
 Al tiert hy noch soo seer // al spreeckt hy vriendelijcken,
 Seght niet uyt vrees of liefd', wilt van geen waarheyt wijcken,
 Bidt God sonder beswijcken // zijn hulpe is na by.
 Hy sal soo ick verhope, bystaen u ende my:
 Maer wie sie ick aen ons zy // comen beneven? ⁺
 Weest wellecom Confraters // hoe staet het leven?

⁺Hier comen Volckert en
 Hoevert.

Volckert.

T' uwen dienste even // noch wel ende ghesont.

Hoevert.

Wy zijn beyd' inde Stadt comen terstont,
 Om sekere saken die wy hadden te handelen.

Tectander.

Dats wel gedaen, te recht comt ghy hier wandelen,
 En wel te pas ick moet u maken cont,
 Een nieuwicheydt, een argheloose vondt,
 Wat dat het is, sal ick u segghen haest.
 Siet Simpels man soeckt my te maken seer verbaest,
 My en zijn Vrou, blamerend' t' aller uren,
 Hy doet haer groot verdriet, met wreede curen,
 Daer wy hem noyt misdaen en hebben, noch misseyt.

Volckert.

Waer heeft hy dit van daen? t' dient breder uytgheleyt;
 Soud' hy wel zijn verleyt // oft soud' hy 't oock versieren?

Simple.

Dat hy verleydet is, dat blijkt wel aen zijn tieren,
 Hy soeckt met schoone woorden, my daghelijcx te bedrieghen:
 Op dat Tectander, ick sou belieghen:
 Belieghen soudet zijn, deed' ick na zijn vermaen:
 Want van Tectander noyt ick sulcx en heb verstaen,
 Daer wil ick onbelaen // en ghy ghetuyght wilt blyven, ⁺
 By den Notaris doen terstont een acte schryven,
 Waer in ick sweeren wil, belyden en verclaren,
 Dat van Tectander vroom my noyt en is weervaren,
 Yet dat mijn eer te nae, in 't minste deel mocht gaen:

⁺Sy keert haer na Hoevert
 ende Volckert.

Maer dat hy recht verkeert, met menich goet vermaen,
My dick heeft byghestaen // in droevicheyt der herten.

Tectander.

Dat deed' ick altijd geern, al wien ick vond' in smerten:
Maer weest hier van gherust, Simple, ten is gheen noot;
Op datmen niet ruchtbaer dees saecke make groot:
Doch alsset soud' doen noot // mocht ghy van dees saken
In stilte by u selfs een eyghen hantschrift maken.

Simple.

Dat loof ick u te doen, wanneer 't is u belieft,
En ghy het van my eyscht, soo schrijf ick u den Brief,
T' sy dat ghy selver comt, of stiert een deser Mannen.

Hovert.

Simple t' is wel gheseyt, wilt voorts van u verbannen
U droevich swaer ghelaet, laet u gheen swaricheyt
Mistroosten al te seer, denckt om rechtvaerdicheyt,
Al valt het lyden suer, nochtans soet om verdraghen.

Simple.

Vrienden in u vermaen neem ick gheen cleyn behaghen:
Maer nu soo moet ick gaen, eer dat het mijn Man mercke,
En by u lieden vinde, te deser percke,
Dies wensch ick u goeden dach alt' samen.

Tectander.

Goeden dach Suster, God hoede u voor blamen.

Hovert.

Simple vaert wel by namen // en God sy u ghenadich.

Volckert.

+ Nu goeden dach Vriendin, en God sy u weldadich.

+Sy gaen in.

De sevende verthooningh.

Jalousy, een Neefken in 't blaeu ghecleedt.

Hier ben ick Jalousy, op 't lichtste voortghecomen:
Op dat ick helpen sou, vol-spelen sonder schromen,
Het half begonnen spel, dat qualick sonder my,
Dier t' grootste been aen houd', can raken aen een sy;
Ick coom met blaeu ghecleedt, mijn principael levereye,
Daer mee doen ick verstaen, dat al dien ick gheleye,
Zijn immers soo ghestaech, ghelijck de blaeuwe Zee:
Want als de Schippers doen, soo zijn Jalourse mee,
Al wat een Schipper mach de baren toebetrouwen,
Gheen meerder seeckerheyt en houdens' in haer Vrouwen;
Niet vierendeel soo veel, als ghy wel haest door mijn
Sult hooren en verstaen, in een ghenaemt Persijn,

Dees maeck ick soo jalours, over zijn echte Wyve,
 Dat hy nau Mug of Vlo betraept ontrent haer lyve:
 Oft hy wil sien tersont, oft oock een manneken is,
 En gaet hy over strate, sy zijn hem niet ghewis,
 Die hem den bon-jour doen, waert hier als in Italien,
 Hy sloots' in een viercant, of soudese doen tralien.
 Zijn onvernoeghen meest ghevoelt hy inde Kerck:
 Alwaer dat hem zijn staet, een plaets bewaert van merck:
 Om dat hy Schepen is, zijn Wijf onder de Vrouwen,
 Schickt haer alsoo 't behoort, als men Sermoen sal houwen:
 Maer so die Predicant zijn ooghen en ghelaet,
 Na dat deel vande Kerck, int preken henen slaet,
 Daer zijn Vrou nedersit, hy meent t' zijn niet dan loncken,
 Ghedaen om harent wil, en om haer hert t' ontfoncken:
 Nu siet hy na de strael van zijnder Vrouwen oogh,
 Dan na des Predicants, hy mickt nu leech nu hoogh,
 En hermickt duysentmael, of sy malcaer ontmoeten,
 En met sulck oogh opslaen, haer onderlinghen groeten,
 Al watter noch aen schort dat beelt hy hem voort in,
 En meynt ontwyfelijk zijn Vrou brant inde min,
 Van desen Predicant, zijn hoofd wert root van tooren,
 Zijn sinnen onlijtsaem het preken uyt te hooren,
 Zijn darmen in het lijf hem bersten schier van spijt,
 Dat hy ten eynde toe de predicatie lijt.
 Den doot diep int hert, wenscht hy dick van Tectander:
 Want desen Predicant die ist, die onder d' ander,
 Wat vryer door t' ghebruyck, wat stouter door de const,
 Sijn gesten hier en daer, veel aerdigher vol jonst,
 Int preken heeft ghewent, dies hem die meeste gracy,
 Een yder man toeschrijft van alle predicacy:
 Waer in dat niet een hayr zijn mee-broers zijn verblijt:
 Maer hebben al vervult, haer boesemen met nijt.
 Sy gaen voor dees' Persijn, in zijn vermoeden stoken,
 En soecken met malcaer Tectanders bier te coken,
 Dat hy niet licht verswelcht, Pesijn is nau in huys,
 Ghecomen uyt de Kerck, of hy stelt veel abuys,
 Met zijnder Vrouwen aen, hy wilse daer gaen dwinghen,
 Dats op een ander wijs, haer oude Liedt sal singhen:
 Dat sy niet langer vry Tectander van haer hout,
 En dat hy tot oneer, haer inde Kerck aenschout.
 Ten baet niet wat sy seyt, en dat sy haer ontschuldich,
 Voor hem toont claer ghenoech, hy blijft al onverduldich.
 Soo veer heb ickt ghebraght, dat hy self in persoon,
 Sal by Tectander gaen in spreken niet seer schoon;

Seecker vileyn ghenoech sal hy t' hem self aentyghen.
 Hy heeft noch al ghesocht met ghelt daer toe te cryghen,
 Soo d' een als d' ander Meyt, dat sy yet voor den dach,
 Mee stelden vande saeck: maer t' waer gheen cleyn ghelach,
 Voor dienstmaecht te voldoen, ghetuychnis valsch te gheven.
 Als hy nu niemant vint, en rustich niet can leven,
 Is hy met grammen moet Tectander toe ghegaen,
 Wat daer gehandelt is, dat suldy haest verstaen.

De achtste verthooningh.

Persijn, Tectander, Volckert, ende Hoevert.

Persijn vergramt comt by Tectander, ende seyt.

Ghy jagher valsch van aert, ghy moocht wel jagher heten,
 Men sal eer langhen tijdt u listicheyt nu weten;
 Hoe ghy die Vroukens slecht, en simpel van verstant,
 Haer eer nae jaghen gaet, seght eens ghy loosen quant:
 Wat moveert u mijn Vrou, mijn simpele bevonden,
 Dat ghy die op oneer versocht hebt tot veel stonden?
 Betaemt dit een Leeraer van 't Goddelijcke Woort?

Tectander.

Wel Vrient; maer wat is dit? waer hebby dit ghehoort?
 Die u dit heeft gheseydt, hy soudet met bewysen.
 Gheen sinnen soo verdwaelt, ghedachten vol afgrysen,
 En zijn, God sy ghelooft, noyt in mijn hert gheweest:
 Dus seght ghy wat ghy wilt, ghy maeckt my minst bevreest,
 De woorden zijn 't niet al, maer waerheyt moester blijcken.

Persijn.

Ay erghen boosen Vos, men sal 't wel haest bekijken,
 Oft waerheyt is of niet, waert ghy noch eens soo loos
 Ten helpt u niet een hayr, de text sal mette gloos,
 Breet comen aenden dach: ghy vraecht noch wie 't my seyden?
 Siet t' is soo openbaer, ghy kont t' soo niet beleyden,
 Of t' blijktt aen u ghelaet, siet ghyse hier of daer,
 Int midden vande Kerck, daer wortmen 't best ghewaer,
 Ghy zyter soo diep in, gh' en kont u langher myden.

Tectander.

Bedenckt u eerst te recht, eer ghy my gaet op stryden,
 Een saeck die niet en is, leght over in u gheest:
 Maer stilt hem eerst van thoorn, die u verdonckert meest,
 Verneemt dan nae d' oorsaeck, verneemt dan nae de reden,
 En oft warachtich is, dat ghy m' hebt opghestreden,
 Ghy sult de minste faut, bevinden niet aen my:

Maer dattet alleen doet dijn eyghen jealousy.

Persijn.

Jae condy u soo vry // met een soet praetgen maken;
 Dus ister niet te doen: maer eer ghy vry sult raken,
 Soo moesten u saken // staen op een ander kam.
 Ick sie wel bleef ick hier, gheen eynd' daer af en quam:
 Daerom meen ick wel haest te gaen by u partyen,
 Warhiel en Medenblick, en Schaghen sonder myen,
 Sal ick u boeveryen // verhalen in het lanck,
 Dit isset noch niet al, maer met een ander clanck,
 Soo suldy uwen sanck // noch moeten weer aenveerden:
 Want ick sal mette saeck gaen byde Rechtsgheleerden,
 T' is van gheen cleynder weerden // dees boeverie vals,
 Het sal u int verdriet, in twyfel vanden hals,
 Is dat Duyts of ist Wals? noch helpen dats ghewisse,
 Ghy sult niet langhe zijn buyten ghevanckenisse,
 Die moocht ghy doch niet misse, ghy Vrou-bedriegher loos,
 Ghy Hoere-jagher arch, ghy dooght niet een bos stroos,
 Loopt voor den Duyvel boos // dat ick m' aen u moet stooren. ⁺

⁺Hy gaet in.

Tectander.

Ick can het bet'ren niet, dat ghy laet uwen tooren,
 Gaen boven dijn wijsheyt: maer wat sal dit noch zijn,
 Hy meent het absoluyt, hy heeft het al op mijn
 Gheladen, dees Persijn, is soo vol jealousyen
 Dat hy gheen reden siet, ick moeter my voor myen,
 En daer in tijts voorsien, ten besten dat ick can:
 Want al te menichmael, is een rechtveerdich man,
 Door sulck aentyghen vals, ghecomen in groot lyden,
 Doch in rechtveerdicheyt, moet ick my noch verblyden:
 Maer wie comt hier ter zyden // Confraters goeden dach.

Volkert.

Dat wensch ick u van God, die ons al helpen mach.

Hovert.

Mijn dunckt dat ick u sach wat blyder van ghelate,
 Als ghy die lestemael m' ontmoeten op der strate:
 Zijt ghy door yemants prate // gheworden dus ontstelt?

Tectander.

Ghy hebbet schier gheraen, t' sal u voort zijn vertelt,
 Hoe dat ick ben gheschelt, belastert en bekeven,
 Van Persijn, heel jalours, die mijn heeft opghedreven,
 Oncuysheyt veel van leven // daer ick niet af en weet.
 Hy dreycht my metter haest, te brenghen in groot leet,
 En doen daer van bescheet // mijn principael vyanden,
 Het schijnt aen zijn relaes, dat hy my inde banden,

Met voeten ende handen // doen werpen soude vast,
 Maer hy doet als een Weert die reeckent sonder gast,
 Al wat hy my toepast // mocht hem wel self toevallen,
 Ick ken my vry van dit, maer hy gaet soo veel callen,
 Dat sal hy 't goet doen allen // hy comt tot schaed' oft schant.

Volckert.

Ja heeft hy sulcks ghedaen? wat seghdy van dien quant:
 Maer besicht u verstant // in tijts en schout naclaghen,
 Wil hy by Warhiel gaen, by Medenblick en Schaghen,
 Al eer dat rolt de waghen // moet ghy daer in voorsien:
 Al isset schoon niet waer, van haer en isser gien,
 Die u veel goets toe bien // maer nydich zijns ontsteecken,
 Op u van langhen tijt, en soecken haer te wreecken,
 Van dat ghy haer ghebreecken // int leeren hebt ontdeckt.
 Wat weetmen of hy niet van haer self is verweckt;
 Op dat zy soo bedeckt // best creghen haer voornemen:
 Maer waer ick in u plaets ick soud' een schrift gaen nemen,
 Van zijn Wijfs eyghen hant, die 't u noch presenteert.
 Wy comen nu van haer, w' hebben op haer begheert,
 Dat zy de waerheyte reyn ons soude openbaren.
 Daer heeft zy beyde ons gaen mondelijck verclaren,
 Dat zy de waerheyte sparen // die u blameren yet,
 En dat haer nimmermeer van u oyt is gheschiet,
 Het minste teecken niet // dat haer eer mocht te na // gaen:
 Daer wouden zy van doen het swart int witte dra // staen;
 Dus wilt u dringhen ga // slaen // want s' heeft ons noch geclaecht,
 Dat zy van haren Man wort dagh'lijcks ondervraecht,
 Hy maect haer schier vertsaecht // met zyne dreyghementen,
 En gaet nacht ende dach over t' Huys parlementen //
 En sweert by Sacramenten // hy sal eer rusten niet,
 Voor dat hy den Tectander van haer beschuldicht siet,
 En brenghen tot verdriet // in handen van Justity.

Tectander.

Al eer daer is misdaet, verneemt hy na punity:
 Dan doch al even wel het dunckt my oock gheraen,
 Dat ick een hantschrift neem, en doe na u vermaen.

Hovert.

Wy sullen 't haer wel gaen // eysschen van uwen 't wegghen.

Tectander.

Ey woudy soo veel doen, vermaent haer oock te degghen,
 Dat zy in gheender wegghen niet buyten waerheyte gaet:
 Maer haer consciency vrijt, als sulck een Vrou toestaet,
 Ghelijck alst inder daet // ghebeurt is laet zy 't schryven.

Hovert.

Wy sullen 't alsoo doen, laet het voort op ons blyven,
 Eer wy yet meer bedryven // volbrenghe wy dees saeck,
 Terwylen blijft gherust en eet met goeden smaeck:
 Wy sien wel aende Son dat t' noenmael haest ghenaeckt. ⁺

⁺Sy gaen beyde henen, ende
 Tectander gaet oock binnen.

De neghende verthooningh.

Jalousie. Toorn, in 't roodt ghecleedt: Onbedachtheyt met geel ghecleedt.

Ialousy.

T' sa Neefken comter uyt,

Thoorn

Ick houde noch den nest,

Ialousy

Waer blijfdy inder muyt?

Thoorn.

T' sa Neefken comter uyt,

Ialousy.

Ick vindt hier alderbest.

Thoorn.

Waer blijfdy noch ghy guyt?

Ialousy.

T' sa Neefken comter uyt,

Thoorn.

Ick houde noch den nest.

De Onbedachtheyt comt metter haest heel uyt springen, tot midden op 't reduys, ende keert hem na d' ander Neefkens.

Hey blijft niet inder muyt // en sorcht niet voor de rest:
 Maer laet ons eens op 't best // ons dinghen discoureren.

Sy comen al voor den dach. Jalousy spreekt.

Mijn onbedochte Neef, men can u niet onbeeren:
 Want ghy na ons begheeren // ons dinghen stelt te werck.

De Toorn spreekt hem oock toe, hem slaende op d' eene schouder nae mackers pleghen, ende seyt.

Met u stel ick in roer, Huys, Clooster ende Kerck,
 T' zy Leecken ofte Clerck // wy doen haer onderwinden,
 Dat boven haere macht zy soecken raet te vinden,
 En loopen als de blinden // meest in haer eyghen schae.

Onbedachtheyt.

Jae seecker sonder my, en soudy voor noch nae,
 Niet hebben yet te doen, self moet ick t' werck u gheven,
 Ghy haspelt soo ghy wilt, ghy sout van al u leven,
 Een Webbe niet vol-weven // en naem ick niet ter hant
 U t' werck weer uytte vuyst, alleen van mijn verstant,
 Hebt ghy in alle 't Landt // 't begin, van my t' volbrenghen.

Thoorn.

Nu spreekt ghy t' onbedocht, dat sal ick niet ghehenghen,
 Dat sonder u volbrenghen // yet quaets ick niet en sou:
 Want wy den mensch niet aars en spelden op de mou,
 Dan dat hy met een jou // sou raken in 't verdriet.
 Seght eens de waerheyt recht, en was ick d' eerste niet?
 Waerom hem is gheschiet // d' aldergrootste ellenden,
 Als ick stout van bestaen, my selven dorst gaen wenden,
 Tot d' Overste der benden // van hemel ende aert;
 Doen is door mijn bestier niet eenen mensch ghespaert,
 Maer moesten al vervaert // verlaten 't Paradyse.

Onbedachtheyt.

Dat deed' ghy soo, niet waer? neen op een ander wyse,
 Is t'selve toeghegaen: want ghy en zijt in Godt,
 Wt uws selfs oorsaeck noyt ghecomen, t' heeft gheen slot,
 U reden zijn te bot // dat suldy nu wel mercken;
 Waer Adam met zijn Wijf, ghecomen niet ter percken,
 Daer sonder groote wercken // ick hem deed' vande vrucht
 Sien, proeven, eten mee, hy hoefde gheen ghesucht,
 Noch droevich quaet gherucht, te doen door ongevallen.

Ialously.

Ghy praet nae u verstant, ghy hebbet gheen van alle,
 Die kaets is mette balle // alleen over mijn sy,
 Ick maecten aldereerst t' Serpent vol jalously,
 Dat door bedrieghery // den mensch hy bracht tot sneven.

Thoorn.

Jae wilde soo verd' gaen, ick sal oock voor uyt streven,
 Ghy zijt bey naghebleven, ick was al van te voor,
 In Gode self gheweest, als hy uyt s' Hemels choir,
 Lucifer met mijn spoor // ter Hellen heeft gestoten.

Ialously.

Noch leghdy inde ly, hy wasser uytghesloten,
 Om dat ick ginck vergrooten, zijn opgheblasenheyt,
 Ick maeckten hem jalours op Godes heerlicheyt:
 Waerom dat hy nu leyt // in Godes thoorn verdolven.

Onbedachtheyt.

Ick sal dees bal alleen int cuyltgen selver colven,

Verslinden als de Wolven // u reden ongheront,
 Was hy niet onbedocht eer hy 't hem onderwont,
 En sulck een feyt bestont // hooveerdigh en jalours.
 Soo loopet met ons drien, dit is de rechte cours;
 Ick segghet op zijn bours // het segghen vult gheen tonnen,
 Ick heb met t' eerste quaet mijn oorspronck eerst begonnen,
 Ghy rockent bey mijn vlas, maer twort van my volsponnen;
 Doch w' hebben noyt ghewonnen // drie myten goet profijt:
 Maer alle mensch hoe rijck, die ons drien gheeft credijt,
 Die worden meest al quijt // haer ghelt, haer eer, haer siele.
 Wy loopen over al, van Bantam totten Briele,
 Soo draeyend' als een wiele // door soecken wy de cloot,
 Van t' Aertrijck swaer en ront, maer inden schepper groot,
 En zijn wy noyt gheweest, daer hebben wy gheen vat // an:
 Want onveranderlick en is aen hem gheen dat // an,
 Wy slaen ons eyghen blat // an // d' oorsaeck van ons verderf.
 Wy soecken alle mensch te brenghen anderwerf,
 Dat hy mee buyten kerf // met ons comt in 't verseeen.

Jalousy.

Al zijt ghy onbedocht, ghy cont cloeck disputeren,
 En fraykens discoureren // maer laet ons twisten niet:
 Want selden een van ons // doet sonder d' ander yet,
 En moeten wy nu niet // in een huys t' samen wonen?
 Ick meen by ons Persijn, die willen wy gaen croonen,
 En helpen inde boonen // door ons ingheven quaet.

Toorn.

Dats wel van u gheseyt, wy moeten 't soo doen maet,
 Dat hy door onsen raet // yet sonderlinghs toe stelle.

Jalousy.

Ick sal de Cat aen d' oor wel hanghen d' eerste belle,
 Die moet ghy dan seer welle // doen rinckelen op 't best.

Onbedochtheyt.

Dat elck een hoort de clanck, sal ick dan doen in 't lest:
 Maer gaen wy nae 't ghewest // daer desen ons Persijn // is.

Toorn.

Hy sal hier zijn wel haest, ist dat hy niet te Wijn // is.
 Want dit nu den termijn // is // dat hy hier comt alleen.

Jalousy.

Stil, stil, my dunckt ick hoor hem comen hier aentreen.

+

⁺Sy gaen vvat achter af, de
 Toorn mette Jalousy aen d'
 een, ende d' Onbedochtheyt
 aen d' ander syde.

Persijn comt uyt al sprekende.

Waer mach mijn Wijf nu zijn, dat ickse niet en vinne,
in Huys, op hare werck by t' ander Huysghesinne,
Altijt als ick coom inne, so vind' ick haer t' gat uyt.

Ialously comt by hem, en seyt.

Hoe comt dat ghyse niet in eene Camer sluyt?
Sy mach zijn by den guyt // ick meen weer by Tectander.

De Thoorn comt oock, en seyt:

Daer sal sy seker zijn, en soektse by gheen ander,
Zijt ghy een hittich brander // int wreken van u schandt;
Ick soud' hem niet alleen dees Stadt, maer t' hele Landt,
Te banghe maken: want // hy sal u planten Hoornen.

Persijn.

Dat vrees ick selver mee, dus moet ick mijn verthoornen,
Geen Distelen noch Doornen // en pricken my so seer;
Dan dat mijn Vrou ghesoent sou worden van Pfar-heer.

Ialously.

En twijffelt nu niet meer // sy moghen inde Camer,
Alleen zijn by malcaer, hoe souden sy bequamer,
Vryer en onbeschamer // vercoelen hare lust?
Hy machse hondert mael alreets hebben ghecust,
En daer mee noch niet rust // maer vorder gaet vermeyen,
Met uwe Vrou seer schoon, in Veneris contreyen,
Daer sy zijn met haer beyen // betrouitse niet veel goets.

Persijn.

Warachtich dat ickt wist, ick bleef niet langh goets moets;

Onbedochtheyt.

Gaet loopter onverhoets // oft ghyse mocht betrapen;

Persijn.

Dat heb ick al ghedaen, sonder daer op te slapen:
Maer ick en con de Knapen // noyt vinden op het slach,
Ja selver mercken niet daer van eenich ghewach,
Met een ick oock besach // de Deur waer mee ghesloten
Dat dese Camer wort, maer grendel nochte sloten,
En cander niet uytstoten // al dier in comen wil,
So datmen niet en soud' al heymelick en stil,
Alsullicx na zijn wil // daer connen in beginnen:
Als ickt al had besien, bedacht oock by mijn sinnen,
Doen moet ick noch bekinnen, al wat ick maeck oproers;
Dat en doet anders niet, dan dat ick ben jalours,
Tectander gheen amours // en can ick in u mercken,
Op mijn ghetroude Wijf, vergevet my de wercken,
Die ick t' eeniger percken // u hebbe aenghedaen;
Doch can ick evenwel t' vermoen niet laten staen,

En nu door u vemaen // vermoed' ick 't aldervaste.

Jalousy.

Jae seecker lovet vry, het is een loosen gaste,
Hy heeft zijn stucken vaste // als yemant onder Son,
Al cannen 't mercken niet, hy is nochtans niet bon.

Toorn

Wat sydy een Coyon // en soudy u niet wreecken?
Gaet toont voor alle Man, dat sulcke loose treecken,
Aen sulcken Man ghebleecken // soo treffelijck als ghy zijt,
En worden niet soo haest en licht ghescholden quijt.

Onbedachtheyt.

Gaet heen sonder respijt // of stuert my als u knechte,
Met eenich schrift vileyn // ick sal het wel te rechte
Bestellen plat en slecht // ter handen vanden Man.

Persyn.

Voorwaer dats goeden raet, ick wilder vallen an,
Ten besten dat ick can // wil ick wat gaen verdichten.

Thoorn.

Ick sal wel met u gaen, en helpt nu wat dichten,
Op datmen claer by lichten, u gramschap daer in siet,
Dat het maer ras gheschiet.

Persijn.

Comt volcht mijn alle beyden,
Wy sullen 't met ons drien wel knap en gaeu bereyden.

*Sy gaen in met haer drien, Persijn gaet voor; Toorn en Onbedochtheyt volgen hem nae;
Jalousy blijft alleen op 't Toonneel, ende seydt.*

Ick heb alreets ghemaect zijn hoofd vol Muysen-nesten,
Men sal wat wonders haest, vernemen uyt zijn gesten,
Ons spel dat lukt ten besten // wy mochten beter stont
Vercreeghen hebben niet, ontsteken is de Lont,
Het Cruyt moet voort terstont // ontsteken met couragie;
Is dat mijn mackers bey, maer wel haer personagie,
Voorts spelen als een pagie // vol aerdicheyt doortrapt:
Sy zijn subtijl ghenoech // doornayt ende doorlapt,
Sy worden niet verrapt // in yemant te vervoeren:
Als een Cat op de Muys, sy op de menschen loeren,
Gheen Edelluy noch Boeren // en zijn voor haer bevrijt.
Dees saecke lukt seer wel, nae den wil van de Nijt,
Die over langhen tijdt // te hulp ons had ghebeden:
Want sy van Heyl'ghen schijn, Valsch waen, Blind' yver meden,
Kercken-raedt deser stede // is toeghemaect gheweest,

Dat sy Tectander sou gaen maken soo bevreest,
 Dat hy licht als een geest // ter stede uyt sou loopen,
 Wat sy voor heeft ghedaen, of sy ginck Vrouwen coopen,
 Om haer ghebraen te droopen // daer twijffel ick niet aen:
 Want ick heb groot vermoen, alijts heb ick ghedaen,
 Jaloursheyt groot ontfaen // de mans meer als te vooren,
 Hoet voort afloopen sal, dat salmen noch wel hooren,
 Gheen arrebeyt verlooren // en doen wy evenwel,
 Verliesen wie het wil, als wy maer winnen t' spel,
 Persijn of zijn ghesel // die sullent doch betalen.
 W' en vraghen met wat Wint, dat onse Molens malen,
 En comens beyd' in falen // t' is voor ons dubbel cans.
 Mijn dunckt ick hoorse weer, bey comen hier al thans.

Sy comen beyde vvederom uyt, de Onbedochtheydt voor, luchtich springhende, ende seyt totte Jalousy.

T' sa macker, desen dans gheschiet met cromme spronghen,
 En cabriolen hooch, dit Liedt dat wort ghesonghen,
 Met d' alderfijnste tonghen // en grove contrepunt.

Jalousy.

Wat hebby met-ghebracht? ey maket my doch cunt.

Onbedochtheyt.

Het sal u zijn gheghunt // de Toorn sal 't u doen weten.

Toorn

Warachtich t' is mijn heel al selver weer vergheten.

Onbedochtheyt.

G' hebt immers de secreten // mee helpen stellen voort.

Toorn.

Ick heb een kop soo cort, dat my nau is een woort;
 Al heb ic het ghehoort // ghebleven inden sin:
 Maer laet ons eens besien, wat datten Eedt houdt in,
 Ick weet noch meer noch min // alijdt wel dat t' een Eedt is.

Hier geeft hy Jalousy een briefken, dat hy van Persijn hadde gecregen om Tectander te brengen, de Jalousy leestet overluyt, ende vvas den inhoud van vvoort tot vvoort als volgt.

ICK Adolphus de Iager, Predicant tot Alcmaer, verclaer by desen, dat ick noyt buyten vergaderinge van maelyden, daer Pieter Hermansz. niet present is geweest, bestaen hebbe zijn huysvrouwe Marie Ians te cussen, veel min oneerlick aen te tasten, ofte mishandelen: ende by so verre ick hier in onwaerheyt verclare, so geve ick nu voor alijdt, eeuwelick ende onwederroepelick den Duyvel mijn lijf ende ziele, ende daer ick hierin niet en ghebruycke eenige schalcheyt ofte dobbeltheyt van woorden: maer dan ick verstae de woorden voorschreven nae haer platte geluyt ofte verstant, gelijk hy Pieter Hermansz. die selvige is verstaende.

Toorn.

Het valt my weder in, t' is soo ghedicht gheweest:

Het was al uyt mijn gheest // en fantasy ghevloghen.

Onbedochtheyt.

Meer heeft hy my belast, dat ick my soude poghen,

En houden hem voor ooghen // met schelden en ghekijf,
 Met dreyghen ende schrick, en vloecken hard en stijf,
 Onseecker van u lijf // Tectander suldy wesen;
 Ist dat ghy niet en sweert, den Eedt, inhoudt van desen,
 Ghy moghet overlesen // hier is gheen ander raet:
 En wildy dit niet doen, ick prijs u dat ghy gaet,
 En dese stadt verlaet // stracks sonder tijdt verslyten,
 Al waert dat ghy niet hadt, een gat om door te schyten,
 Gheen ooghen om te kryten // ghy sult daer moeten an:
 Want ick segh dat Persijn, is een verbittert man,
 Hy sal u waer hy can // te niet doen en te schandt.

Ialousy.

Zijn gramschap wijst ghenoech, dit schryven van zijn hande,
 Men heeft in gheenen Lande // van sulcken Eedt ghehoort.

Toorn.

Wat dunckt u, ginck ick niet hem lustich stuwen voort,
 Dan seyde ick hem een woort // vier ander hy versinden,
 Gheen beter onderwerp, en cond' ick erghens vinden,
 Waer in ick soud' ontbinden // en thoonen mynen aerd',
 Dat een Potbacker had, een soo gheknedich aerd',
 Hy maeckte groot van waerd // de vaten nae zijn willen:
 Men sou soo licht in 't Was // niet drucken duysent grillen,
 Dan toornighe gheschillen // te printen in zijn sin.

Ialousy.

Hy isser wel gau by tot onses Huys ghewin,
 Daer gaet noch uyt, noch in // gheen Duyvel vander Hellen,
 Die sulcken swaeren eedt bedachten voor te stellen:
 Waerom haer de ghesellen // dick moeyten deden aen,
 Als Faustus Nigromant, ghelijck ick heb verstaen,
 Het eeuwich bracker aen // onwederroepelijck.
 Comt stinckende ghespoock, ghy gheesten al ghelijck,
 Van Plutoos swarte rijck, uyt Stygis vuyle poelen,
 Comt hooren uwe schant, is datter noch ghevoelen,
 Te missen boosheyts doelen // van schaemte by u is;
 Comt leeren van een mensch hoe dyne saecken wis,
 En sonder een vergis // gheschien na dijn begheeren:
 Wat dunckt u ist gheen schand' dat ghy dit noch moet leeren,
 Van sterffelicke Heeren? oft zydy op 't Aerdtrijck,
 Niet langh ghenoech gheweest tot sulcken een practijck?
 Dees is dijn luyheyts blijck // waer heeftet die gheweten?
 Dier pas een halven dach (soo 't segghen) heeft versleten:
 Het sal u zijn verweten // voor onvoorsichticheyt.
 Ghy hebt dijn eeden boos niet half soo vast beleyt,
 By 't God versaeckend' volck, als dees die gaet belegghen,
 Voor een die simpelick op 't vermoen yet sal segghen.

Ghy hielt ter nauwer noodt die ghy hadt inden bant,
 En presenteerden u schrift van haer eyghen hant?
 Maer ist dat dees manier van sweeren can inglyden,
 En comen in ghewoont, daer gaet niemant besyden,
 Der ghener diese doen, op wat manier het zy,
 Van Godes goedicheyt worden zy los en vry,
 En vallen voort onbly // in d' onghehoorsaemhey
 Van Gods ghebodt: daer sal vloeck noch eedt zijn gheseyt,
 Dus hout voor haer bereyt // een plaets in dyne vieren,
 En leert dit van Persijn, die 't voor u gingh versieren,
 Ghebruyckt het oock altijt wanneer u comt te pas.

Thoorn.

Wie soud't hebben gheseyt datter soo veel in was
 Van wraeckgierich practijck, in Persijn haest bevonden?

Onbedochtheyt.

Ick sal u noch wel meer des selfden gaen verconden,
 Ick moet u laten zien een cladde van een Brief,
 Dien ick Tectander gaf, al was zy hem niet lief,
 Vijf daghen zijnt gheleen, de clad heb ick ghenomen,
 Van t' cantoor; wan tick wist dat wy t' saem souden comen:
 En daerom dat ghy 't soud' mee lesen en doorsien,
 Want onder ons en mach doch secreets niet gheschien.

Hy gheeft haer een Brief van desen teneur.

SChalcke jagher, ende bedriechlicke verloren vrient, ick heb noch sedert u ghesprake van gisteren nader kennisse ghecreghen van oneere, by u schalckhey aen mijn Simple gheintenteert en voorgenomen, en doch (God zy gelooft) niet ghevolcht, ofte gheluct. VVaeromme ick nu oock van andere resolutie ben ghevonden, als ick gister-avond u aenseyde: soo dat de droefhey van gisteren over u nu teghenvoordich in een rechtveerdighe thoorne ende vier is verandert, vvaer door ick nu beraden ben (inden name des oppersten ende rechtveerdigen Gods, die alle boos vvesen hatet, ende die listighe vanghet in hare listige Godloose practijcken ende raetslaghen) al mijn verstandt, raedt, tijdt ende macht aen u te besteden, ende u sulcke oorloch aen te doen, dat ghy sult vveten, ende beclaghen, dat ghy mijn simple

oneerlick hebt ghecust, ende noch onderleydt oneerlick te handelen, ofte betasten, maer aeler daer toe uyt te barsten, soo heb ick ghenade ghevonden, u een vvech aen te vvysen ende presenteren, om te comen tot een ghevoechlicke ende eerlicke uytcomste, die mocht ghy nu noch ghebruycken; so u de genade Gods noch so veel gratie ende ghenade sal doen dat ghy de selve sult connen goet vinden, ende also ontgaen u schande ende vvel verdiende straffe, ende is dese dat ic u rade, dat ghy u vvacht in mijn huys te comen, op pene een overvveldighe teghen ghevveldenaer by recht toegelaten, noch eenighe bode ofte brieven seyndet; anders als in mijn eyghen hant alleene, ofte vvil tselve houden voor confessie van u oneerlick voornemen, aen mijn Simpele gheattenteert, ende moghelick aen anderen geperpetreert: maer hier mede en ben ick noch niet te vreden: maer rade, ende begheere op u, dat ghy mijn schriftelick sult beloven, ende dien vervolgghens al eerst daeghs laten luyden, dat ghy ten langhsten te Mey naestcomende, dese stadt sult verlaeten metter vvoone. By vvelcke tvvee vveghen by provisie, Godes rechtveerdighe oordeel, die nu ontsteken is; nu ick heb verstaen die suyverheydt van mijn vrouvve, dat ick in cas van vveygeringhe, sal gaen by u mede Dienaren ende Broeders, ende hen vraghen, of het de manieren der Predicanten int ghemeen is, dat zy de jonghe vrouvven die by hen comen claghen, ofte soecken raet, oneerlick soenen, ende noch verder bestaen; ende verstaen neen; soo vveet ick raedt met u, en sal het uytterste teghen u versoecken, ende niet meer noch eer, noch schande tot Raedtsluyden nemen: maer Iustitie roepen, voor God ende de menschen, ende oft my al fallieerde by de menschen, als ick vvel verhope neen: Soo sal ick tot myne minder onluste, ende tot believe van mijn Huysvrouvve dese stadt selfs verlaten ende elders

gaen vwoonen. T' vvelck altesamen ick u vvel hebbe vwillen adverteren, om te beter by u selven te moghen resolveren. Ende begheere op u by desen, dat ghy van desen daghe, ofte morghen ten langsten, hier op u finael antvvoort wilt senden, ofte in cas van ghebreck, sal u de copye desen by forme van vvaerschouvinghe, ende met protestatie doen voorlesen by tvvee Predicanten, die, so ick niet en tvvyfele, de stanc van u ondeuchden al over lang vvel hebben geroken; maer tot noch toe soo geen macht noch middel ghehadt, de selve van ons altesamen vvech te doen noch verdryven. Daeromme vvilt niet laeten, ofte sendet my morghen ten langhsten hier op u meyninge ende antvvoort, daer op ick my sal moghen verlaten ende gherust stellen; vvelcke antvvoort sulcx sal mogen mede brengen, dat daer mede de saken sullen tot ruste comen, ende voort inder stilheyt blyven, ofte ooc sulcx dat ghy u meucht bereyden teghen de vvaerheyt, ende mijn te stryden, ende campen: vvant eens voor al gheseyt, soo en begheere ick met u in gheen een stadt te vwoonen: vvant ick sal u persoon niet moghen aensien, het cost vvat het vvil, Ick sal daer aen ghelt, tijt, moeyten, arbeyt, vernuft, ghebedt aen God almachtich, noch niet sparen, om u dese stadt te doen ruymen, en noch eenmael, vvacht u in mijn huys te comen, vvant oft ick u daer sal vinden, ofte verstaen dat ghy mijn vviet dien aengaende sult hebben ghevioleert: Soo sult ghy aen my niet min een man van vvapen, als van boecken bevinden. Noch seyndet oock niet u huysvrouwve, als ghy gister-avont dedet, ofte dienstmaecht ofte kinderen, anders als aen mijn persoon: vvant ick anders, noch u, noch de uvve begheere. V huysvrouwve is een Vrou met eeren, maer dit schryve ick u om uvven 't vville, om alle commarcie af te snyden, ende is mijn moeyelick, dat ghy soo stout, ende onbeschaemt zijt, dat ick daer teghen dese extremiteyt, oock tot u deuchdelicke huysvrouwve ende familie exten-

dere. Hier mede vvensch ick u een hertelick berouvv ende beter voornemen. Ende by ghebreck vanden selven Gods rechtveerdighe oordeel dat ick sorghe eerst daechs over u te sullen sinen branden, en u presumptueuse opinie ende hoochmoedt te sien vernederen, ende inder asschen ghevallen, ende blijft die ghenade Gods, ofte zijn rechtveerdighe oordeel bevolen.

Vvven eertijds bysondere ende ghetrouwve vrient, Pieter Hermansz van Persijn.

Onbedachtheyt.

Wat dunckt u, ist niet wel een moedich stout dicteeren?
Alsulcke stoffe can ick helpen inventeeren.

Thoorn.

Maer t' vier van zijn begeeren // had ick door mijn gheblaes,
Eerst lustich aenghestooct, soo datmen het gheraes,
Der vlammen in 't relaes // van 't schryven licht can hooren.

Ialously.

Oock mercktmen claer ghenoech, dat 't groote vyer van thooren.
Van my is aengheleydt // ick gaf de Turf en t' Hout:
Hy schrijft ghy Jagher schalck: want dien ick heb ghetrouwt
Hebt ghy soo menichfout // ghesocht te cussen schandich:
Daerom is mijn droefheyte verkeert in vyeren brandich.

Thoorn.

En dat hy hem wil handich // Oorloogh en Krijgh aendoen,
Met zijn macht en verstandt, moeg ghy van mijn vermoen.

Onbedachtheyt.

Ick maeckten hem soo koen // en soo verblindt van sinnen,
Door eyghendunckentheyte, dat hy 't heeft gaen beginnen,
Al oft hem God van binnen // rechtveerdich inne blies:
Oock dat presuntueus hy hem noch gheeft een kies,
Van eer en goet verlies // oft dese stadt te laten:
Dus heb ick hem ghemaect hoochmoedich boven maten,
Al waer hy Magistraten // jae Keyser Paus oft Godt,

Niet treffelycker mocht, hy gheven een ghebodt.

Ialously.

Hy ghelijck't bet een sot, door sulck een openbaren.

Thoorn.

Wy weten 't self oock wel, dan gaen 't hem niet verclaren:
Maer als zyne dienaren // noemen wy hem Monsieur:
+ Hy meent ons te ghebien, maer moet hier selver deur:
Oock gheef ick hem de keur // wil hy de krijgh aenveerden,
Van compagnien veel, soldaten groot van weerden,
Die heb ick hier op eerden // het zijn vergramde moen.
Hy maeckte hem oock wijs, meent t' isser soo te doen,
Met hoosen ende schoen // Tectander t' overvallen.

+Hy wijst der zijn arm die
wat oplichtende.

Ialously.

Ick vrees Tectander is, niet eenen uyt de mallen,
Die sich door sullick hallen // soo lichtelick ontset.

Onbedachtheyt.

Maer soo Persijn niet can volbrengchen zijn opset,
Soo sal hy selver met zijn Vrouw', Dochters en Soonen,
De stadt verlaten gaen: want hy en wil niet woonen,
Al costen 't duysent Croonen // daer oock Tectander woont,
Hy heeft hem mee verboon zijn huys, ende bethoont,
Dat hy sal zijn ghecroont // can hyder hem betrapen,
Op dat hy dan mocht sien, dat hy niet min in wapen,
Als Boecken te begapen // is een behendich Man.

Ialously.

Tectander als ick meen, en treckt t' hem niet seer an,
En vraechter weynich van // al ginck Persijn heen strijcken;
Soo veel als hem aengaet, hy meent niet licht te wijcken.

Onbedachtheyt.

Hoe of wat, 't moet haest blijcken // ick breng hem voort den Eet,
Ghelijck my is belast.

Ialously.

Ey doet ons doch de weet,
Als ghy hebt yet secreet // wy blyven doch drie mackers.

Thoorn.

Wy zijn van eenen deegh, drie onderscheyden Backers.

Onbedachtheyt.

En ghy bedenckt yet wackers // daer tusschen voor Persijn,
+ Ick heb te langh ghewacht; Adieu, haesten is mijn.

+Hy gaet wech.

Thoorn.

Adieu goe Capuchijn // vol sorgh en achter-dencken,
+ Comt laet ons oock gaen sien, wien wy meer sullen krencken.

+Sy gaen oock beyde in.

De thiende verthooningh.

Volckert ende Hoevert comen beyde ghelijck uyt.

Volckert.

Ghy hebt de act ontfaen van hare handt, niet waer?

Hoevert.

Ja, hebdy 't niet ghesien? dit is haer schrift, siet daer.

Volckert.

Laet ons eerst comen naer // Tectander sal 't wel lesen.

Hoevert.

Ick meen wel dat hy sal niet weynich blyde wesen:
Want hy sal oock door desen // te beter zijn onschult
Becomen, oft soo quaem, dat Persijn onverdult,
Die als een stier dick brult // hem wilde gaen beclaghén.
Hier comt Tectander aen.

Tectander.

Vrienden ick neem behaghen
In u comst, ick moet vraghen // of ghy brought d' acte mee?

Hoevert.

Dat doen wy, jae voorwaer, sy was tot schryven ree,
Wy bleven op de stee // soo langhe nae haer beyden,
Terwijl zijt by haer self te deghen overleyden,
Daer nae stacks in 't af-scheyden // dit briefken in mijn handt:
Seyd' al wat daer in staet, dat wil ick houden standt,
Voor al dier zijn in 't landt: want alles ist warachtich.

+

Tectander.

Comt laets' ons eens besien, hoort mede toe aendachtich,
Off' over ons is clachtich, van onbehoorlijck werck:
Dan of sy my kent vry, en hout de waerheydt sterck.

*+Hy gheeft Tectander een
Brief, die, de selfde
ontfangende, seydt.*

Hy leest den inhoudt vanden (van haer) ontfangen Brief, ende is op eenen draedt dit selfde.

ICK ondergeschreven bekenne ende verclare by mijnder zielen salicheyt, dat Adolphus myn altyt ten besten heeft geraden, om myn man te moet te gaen ende vriendelick te wesen, ende hem met lijdtzaamheydt te verdraghen, als een goede Vrou behoort te doen; ende dat Aldolphe met myn noyt oneerlicks ghedaen oft bestaen en heeft, dat tot myn ofte zyn oneere soude dyen: Maer ter contrarien heeft my gheraden inde saeck van myn man oft myn, als een goedt Christen toebehoort. Ende verclare oock dat ick hem voor een goedt Christen mensche ghehouden hebbe, ende noch

houde, ende hem daer te vroom voor houde dat hy yet, daer onse eer soude aenhanghen, soude gheattenteert hebben ofte versocht. Ende oft ick eenighe andere dinghen, door droefheydt ofte dreyghementen van mijn man (strydende teghen dese acte) mochte segghen, soo soude dat selfde onwaerheydt wesen, ghelijck de Dieven op de pijn-banck dickwils segghen om verlost te wesen, leughens, ende gheen waerheydt, als ick hoop, dat van mijn, byde hulp van Godt, nu noch ten eeuwighen daghen sal geseyt worden, anders als conform dese verclaringhe ende bevelinge voor Godt, met mijn eyghen handt gheschreven den 20. Iulij. 1608.

Marie Ians Dochter.

Tectander

Vrienden ick ben verblijt, hier in wel na behooren:
Maer anders heel bedroeft, en dat om Perzijns tooren,
Die comt my staech verstooren // door kyven en gheschrift,
Hy quam hier heel ontsint, t' scheen zijn bloet waer geschift,
En dede my een gift // een Duyvelsche Juratie,
Door onbedachticheydt, en siet de presentatie.

Hy gheeft haer den eet, sy lesent met malcanderen, daer na seyt Volckert.

Voorwaer hoe is den man, verbittert alsoo haest?
Het scheen hy waer gherust, en dat hy nu dus raest!
Doch weest soo niet verbaest, men salt wel modereren:
Te doen alsulcken eedt, voorwaer t' mach niet passeren,
Voor Christenen met eeren // men salt hem doen verstaen.

Hovert.

Gheen Heydens, hoe Godloos, en hebben sulcx bestaen,
Noch yemanden ghedaen, soo Helschen eede segghen.

Tectander.

Hy derf als Christen mensch, my die te vooren legghen:
Hy seyt, deys ick te segghen, hy sal zijn gantsche macht,
Zijn eer, zijn gelt, zijn goet, arbeyt by dach en nacht,
En bidden met aendacht // noch kosten aen mijn sparen,
Tot dat hy my in schand brenght, en tot qualijck varen:
Maer om my te bewaren // hier voor, Vrienden wat raet?

Volckert

Men moeder in voorsien, eer dattet wordt te laet:
Want met een soete praet // mocht hy 't noch so wel maken,
Dat zijn Vrou na zijn wil, in 't aenschijn u soud' laken.

Hovert

Hoe sous' hier toe gheraken // daer is haer eyghen pen,
Daer met sy seyde' in schrift, contrary sulck beken,

En woud' sy dat missaken; voorwaer het waer te grof.

Tectander.

Ja maer die Vrouwen zijn, al van een crancke stof,
Daer boven oock niet seer, stantvastigh int aenvechten,
En meed' is haren Man een vande schalcke knechten,
Diet alles soeckt te slechten // met loose quae practijcken.

Hovert.

Ghy hebt altijd de act, daer condy me doen blijcken,
Dat het al loghen is, het en is oock gheen noot,
Dat ghy denckt op den eedt, s' is te grof en te groot,
Sy weeght swaerder als loot // God en wil niet ghehinghen,
Datmen so schricklick sweert, gheen recht en salt u dwinghen:
Wy sullen hem de dinghen // wel anders legghen voor;
Als dat t' onredelick is, en buyten het behoer:
Alsoo dat hy daer door // moet anders resolveren.
Maer het wort nu vast tijt, dat wy weeromme keeren,
Na huys streckt mijn begheeren // dies wensch ick u goe nacht;
Dan binnen corten tijt, ons weer in stee verwacht,
Wy moeten doch slaen acht // by 't Classem te vergaren.

Volckert.

Tectander goeden nacht, de Heer wil u bewaren.

Tectander.

Ghy moet eeuwich welvaren // mijn Vrienden grooten danck,
Sal ick u voor dees moeyt, weten mijn leven lanck.

De elfde verthooningh.

Warhiel, Steenhart, Langhedijcker, Volckert ende Hovert, Leeraren van t' Classis van Alckmaer.

Warhiel.

Weest wellecoom Confraters, zydy meed' inde stadt?

Langhedijcker.

Ja wy confrater, wel vraeghdy dat?
Het Classis sal immers haest zijn versaemt.

Steenhart.

Daer moeten wy doch soo 't betaemt,
Voor alle saken mee present wesen.

Warhiel.⁺

T' is waer Confraters, gh' hebt recht in desen;
Dan eer ghy u na t' Classem sult gaen paren,
So moet ick u wat secreets openbaren;
Daerom gaen wy wat in de Kercke wandelen,
Ick sal u het secreet daer gaen verhandelen.

⁺Terwyle sy spreken, comen
Hovert en Volckert, die
siende keeren sy de rug, en
gaen inde Kerck.

Hovert.

Men keerter ons den rugh, wy zijn niet ghelijck d' ander,
Meer wellecom.

Volckert.

Sy hebben moghelijck wat t' segghen met elck ander.

Hovert.

Ja van Tectander, niet t' onser vromen.

Volckert.

Ick heb Tectander noch niet vernomen,
Maer my verwondert, waer dat hy blijft so lanck.

Hovert.

Och, och; Confrater, hy is seer cranck,
Ick heb gheweest nu in zijn Camer.

Volckert.

Wat seghdy: zijn Vyanden sullen zijn t' onbeschamer,
Den tijt is te bequamer // voor haerluy om te smeden.

Hovert.

Wy sullen vrees ick, nu worden bestreden:
Want sy ons houden al voor suspeckt.

Volckert.

Wat dat het is, sal worden haest ontdeckt:
Wat haer voornemen streckt // tot onser schaden,
En daerom ist, dat sy haer heymelijck beraden:
Want wy haer daden // niet loven nochte prysen.

Hovert.

Het moet nu zijn al goet, t' zijn Kercken wysen,
En teghen haer avysen // machmen segghen noch spreken,
Noch teghen het ghevoelen der Kercken preken,
Oft men en mach niet wesen Classis Lidtmaet.

Volckert.

Nochtans inde Schriftuere de waerheyt al bestaet:
Want haer vroeck ende laet // d' Apostels ginghen buyghen,
Na t' gheen de Schrift haer ginck betuyghen,
En sullicx doen ghetrouwe Leeraers noch.

Hovert.

Ja uyt de Schrift haeltmen dat suyver soch,
Om sonder het bedroch // te weyden Godes Schapen.

Volckert.

Het is soo: maer men vint veel Huyrlinghen en Knapen,
Die soecken te betrapen // oft brenghen ons ten val.

Hovert.

My staet voor dees vergaringh, die niet afloopen sal
Sonder rumoer, twist, of ghekijf.

Volckert.

Segg het vry sonder haet en nydighen bedrijf:
Want ick oock heb veel quaet vermoeden.

Hovert.

Ick hoop God sal ons wel behoeden,
Teghen haer woeden // en bitt're nijdt.

Volckert.

Dat hoop ick mee Confrater, maer het is tijdt
Om nae het Classem heen te gaen.

Hovert.

Ick ben te vreden, nu wel aen. ⁺

⁺Sy gaen in de Kerck.

De twaelfde verthooningh.

Vrede een Vrouwve in witte blinckende cleederen, comt uyt de Kerck gheloopen, vervolcht van Nijdt, Valschen waen, Blinden yver, ende daer nae comt Heylich schijn.

Vrede.

Och, och, och, wat is dit doch voor een visioen?

Nydt.

Flux voort, want in dees Kerck sydy niet meer van doen.
Flux deur, tsa, of ghy krijght de huyl vol slaghen.

Vrede.

Och Kerck, o Kerck! hoe suldy dit beclaghén,
Datmen my gaet verjaghen // deur bitt're Nijdt:
Want ghy sult sonder my staegh leven inden strijdt,
Die mijn doen dese spijt // die zijn mijn Vrienden vals.

Nydt.

Swijcht, of ick grijp u byden hals, ⁺
Sonder noch veel gheschals, of ick sal u verworghen.

⁺Dit seggende grijpt haer byden hals.

Vrede.

O Nijdt! houdt ghy u inde Kerck verborghen, ⁺
Daer in ick sonder sorgghen // plach self te woenen.

⁺Al wenende.

Blinden yver.

Dat sal ick u met mijnder swepen loonen,
Ick sal u hoonen, nae mijnder macht.

Vrede.

Ey, ey, ey, och, wie had dit oyt ghedacht, ⁺
Datmen my dus met cracht // soude doen vlieden:
Maer seght my doch, wilt my bedieden,
Waerom ick uyt de Kerck moet wijcken.

⁺Hier staet Nijdt en grijnst, en dreyght haer.

Blinden yver.

Hebby niet snoo katijf claerlijck ghenoech doen blijcken,
Dat ghy Tectanders zyde favoriseert,
Daerom ist datmen u niet langher en begheert;

+ Dus pack u deur, of ick sal u haest maken voeten,
Ende van achter met mijnder swepen groeten.

+Hy slaetse seer, ende sy
loopt al crytende wech.

Valschen waen.

Oorloogh is beter in onse stede,
Dan met de Kettters te houden vrede.

Blinden yver.

Couragie, sa couragie ghesellen, sy is deur.

Nijdt.

Nu sal ick haest gaen maken een groote scheur.
Wat segdy Monsieur // hoorden ghyse wel kryten?

Valschen waen.

T' is gheen noot, sy mach haer eens beschyten.

Blinden yver.

Jae bersten en splyten // den Droes haer voort gheleyde.

Nydt.

Sy piepten, sy kraeyde.

Blinden yver.

Ick swiepten // ick swaeyde.

Nydt.

Ick hadde ghevat.

Blinden yver.

Ick sloechse schier plat.

Hier comt Heylich schyn uyt, ende seydt.

Wel isse wech ghevloden?

Nijdt.

Jaese ghewis, ghy haddet my gheboden,
Dat ickse sou van hier doen gaen.

Heylich schyn.

Ghy hebt my niet te wel verstaen,
Ick seydt' van wat te slaen // maer gh' hebtse heel verjaecht.

Nijdt.

Ey siet, het schijnt dat hem niet en behaecht;
O Schijn-heyliche Gheest, hoe condy u dan houwen,
Dat ghy nochtans ons Bier gaet brouwen,

+ En al de Werelt ghy met uwen Mantel deekt.

+Sy licht zijn mantel op.

Heylich schijn.

Stil, stil, saghet yemandt ick sou worden begeect,
En oock wordt ick beveleckt // als ghy my seer ghenaeckt.

Nydt.

Ha, ha, ha, ha, niet ghy, maer u schijn-cleet mocht worden gelaeckt,
Maer hoe hebdy 't ghemaect // doch in u Consistorie?

Heylich schijn.

Ghy sult daer af verstaen en hooren dees Historie,
Het is wel in u memorie // dat Warhiel had voorghestelt,

Dat al die voor Leeraers voorts souden zijn ghetelt,
 Den Heydelberchsen Catechismum moesten onderteeckenen,
 En dien voor alsoo goedt, als Gods Woort reekenen,
 Om soo te kennen Kettters ghesinden:
 Nu in ons Classi vier Leeraers wy vinden,
 Te zijn moetwillich, recht als verleyders blent,
 En nochtans was den Tectander absent,
 Die haest veel jonste gaet altijd toe-draghen.

Valschen waen.

Jae, God heeft hem om zijn sonden gheslaghen,
 Om door alsulcke plaghen, hem te bekeeren bloot.

Blinden yver.

Och oft God gave dat hy toch sterf den doot,
 Soo soud' dan alle noot // van ons ghewent // zijn.

Nydt.

Wel, wel, vertelt al voort, en maket ons bekent // fijn,
 Hoe dat het met d' onwillighen is ghevaren.

Heylich schyn.

Maer twee van dese moetwillighe Dienaren,
 Segghen dat zy 't niet willen doen t' gheenen stonden:
 Den derden seydt; als sulcks heeft goedt ghevonden
 Het Haechse Synodus Provincionael:
 Maer wy gaven haer noch altemaal
 Tijt van beraedt, dat voor drie weken:
 Den vierden (als de jonst) van dit faveur versteken,
 Is van zijn dienst verbannen in het lest:
 Want over leghe tuyntgens springtmen alderbest.

Nydt.

Maer al de rest // zijne vry van beswaringh?

Heylich schyn.

Neens doch, maer uyt de Heylighe vergaringh,
 Als qua Lidtmaten sullen wyse gaen wannen,
 En dan daer nae van haren dienst verbannen,
 Soo sy niet willen buyghen den neck.

Valschen waen.

Jae, maer of Tectander waer int bespreck,
 En roerden zynen beck, teghen onse statuyten.

Heylich schyn.

Hy moet doen als een ander, of blyven daer heel buyten,
 Wy sullen hem wel sluyten, uyt onsen raet.

Blinden yver.

En soo hy blijft heel opstinaet,
 Soo sullen wy het preecken hem verbieden.

Nydt.

Doet soo, ick sal hem oock by alle lieden,
 Als een oncuyschen gaen fray afmalen,
 En ick sal een beschuldigh op hem doen dalen,
 Die noyt ghehoort was noch ghedacht,
 Al die ick tot nydicheydt heb ghebracht,
 Sullen seer licht ghelooven al myne woorden.

Heylich schijn.

Soo haest als icker oock wat van hoorden,
 Gheloofden ick, dat hy met sullicx aenghedaen // is,

Valschen waen.

Voorseker ick gheloof, datter wat aen // is,
 Want hy een licht Caplaen // is // al schijnt hy heylich.

Blinden yver.

Ick sal hem oock den wegh niet laten veylich,
 Dat hy gherake voorts inden strick.

Nijdt.

Hoe dattet is, hy blijfter inden pick,
 En hoe hijt maeckt, hy blijft verbeten.

Heylich schijn.

Wel Adieu Nijdt, wy gaen tsamen wat eten,

*Sy gaen inde Kerck. Nijdt werpt haer een Slangh na, ende seyt.
 Nijdt.*

Ha, ha, al schynen sy van my te scheidyden,
 Mijn Slanghen aart, sal haer gheleyden,
 Dies ben ick seer vrolijck te deser stonden,
 Dat ick in dese Kerck, een Woon-plaets heb ghevonden,
 En veel nydighe Honden // aldaer ghebaert;
 Die med' al sullen leven na mijnder aert,
 Jonck, out, geiaert // sullen my tsamen eeren:
 Om dat ick hare Kerck gingh' deformeeren,
 Na mijn begheeren // soo houtmen my Palleys,
 Deur al de Werelt, waer dat ick reys,
 By alle Keysers, Coninghen, Princen, Graven,
 Houd' ick mijn wooningh, ja sy gheven mijn gaven;
 Als sy door my slechts moghen blyven boven.
 Ick woon oock in hoogh' en leghe gheestlijck' Hoven,
 Behalven doch by eenige arme verachte Christen,
 Die om gheen eere, noch hooghe Wijsheydt twisten:
 Maer nu insonderheydt in dese Kercke,
 Daerse my nacht en dagh stellen te wercke,
 Om den Tectander te brenghen onder:
 Wat ick nu sal gaen doen, sal menigh gheven wonder,
 Hy 's op die beter handt, maer op t' slimst van zijn saken;
 Insonderheydt twee Mannen, die sal ick gaen toe maken:

Want ick wel weet, dat over langhen tijt,
 Mijn mee-Compaen de Jalousy met vlijt,
 Ghedomineert heeft in haer harten.
 Met dese sal ick spelen gaen mijn parten,
 Dat sy haer Vrouwen selfs, daer sullen toe gaen daghen,
 Om den Tectander te gaen beclaghén,
 Van eenigh' oncuysheydt, oft boeven treecken;
 Dan sal den meestendeel der Broeders zijn ontsteecken,
 En vanden armen bloedt, haest cryghen een afgrysen,
 En t' sal ons lichtelijck zijn te bewysen:
 Want ick weet raet te maken goe ghetuyghen,
 Dien ick met ghelt sal soecken om te buyghen;
 Hoe dat hyt maectt, ick sal hem wel hoonen,⁺
 Nu ick dus inde Kerck, met vryicheydt mach woonen.

⁺Sy gaet mede inde Kerck.

De derthiende verthooningh.

Christen Kercke een bedaechede Vrouwve, cierlijck in 't Vvit gecleet, met een Bybel onder den arm, spreeckt:

Och wee; Och wee: my arme en desolate Vrouwe,
 Dat voor my naulijcx is eenich Rijck, oft Landouwe,
 Daer ick bestreden Kerck, mach houden stal oft stant,
 Meest elck ontseyt my t'huys, meest elck ontseyt my t' Lant,
 Om dat ick by mijn draegh, Gods suyvre Woort alleyne,
 En dat ick niet en acht op Mensch ghedicht onreyné;
 Nochtans soo roemt hem elck, te zijn van mijn ghesin:
 Elck wil mijn doen bystant, elck strijt voor my uyt min,
 Waer ick my keer of wend', t' sy Zuyden ofte Noort,
 T' is over al vol nijdt, vol twist en vol discoort.
 Elck seyt sy zijn alleen, mijn Volck en mijn Beminders,
 Mijn eerst gheboren Soons, en uytvercooren Kinders,
 Elck ander hier verjaeght, veroordeelt totter Hellen,
 Zoud' ick niet zijn bedroeft? en soud' ick mijn niet quellen,
 Dat sy mijn Bruydegom, en my soo swart af malen,
 Recht of wy waren vol, van haet en nijts rigalen,
 Daer Christus mynen Heer, is vol der liefden treken,
 Die het ghecreuckte riet, niet en wil stucken breken,
 Noch oock ick Kercke Gods, en heb niet sulck avysen,
 Dat ick een om 't verstant, ter Hellen soude wysen,
 Die 'n Christo t' fundament, haer salicheyt gaen soecken,
 Die houd' ick salich al, na d' inhoud van Godts Boecken:
 Maer laes; dat noch meer is, die eenich zijn in Zeden,
 Gheroemt Gods Volck alleen, verjaghen oock den Vreden,

Wt haer Kerck, en ghesin, deur Haet en Nijds bestieren,
 Met Heylich schijn becleedt, soo connen sy haer cieren.
 Nae eer en groot ghewin, meest elck gaet omme kijcken:
 Wat haer ick Kinders veel; Maer meest sy al af wijcken:
 Wie is nu onderdaen, mijn Heer vol Liefden kueren?
 Wie wil nu voor een aer, wat pijn oft leedt besueren?
 Wie wil nu zijn de minst? Wie wil nu zijn veracht?
 Elck is nu best gheleert; elck is nu grootst' van macht;
 Elck heeft het best verstandt; eylaes! sy alle dolen,
 Die niet op Christi pat, betreden Christi zolen.
 Och, arm bevruchte Vrouw! wat lyd' ick smert en pyne,
 Mijn Kinderen rebel, die soecken mijn ruwyne,
 Deur haer blint onverstandt, en nydich teghenstreven:
 Mijn luste beter troost, en ruste in mijn leven:
 Maer Christus mynen Heer, die hevet my voorseyt,
 Dat my hier rust noch troost, maer droefheyt is bereyt;
 Dies ick my wat ghetroost in dese droeven plassen:
 Want hy sal my hier nae, mijn tranen al afwassen.
 Hier ist vervolgh en strijdt, van buyten stalen wapen,
 Van binnen Judas kus, en laet my doch niet slapen:
 Soo dat ick al haer doen gheworden ben seer warsse,
 Ten schijnt gheen Kercken doen, maer wel een clucht of farsse.

De vierthiende verthooningh.

Tectander, Volckert ende Hoevert.

[Tectander.]

Gelovet sy de Heer van zyne goedicheydt,
 Bewesen over my, zijn goedertierenthey
 En can niet zijn volseyt // nu noch tot ghenen tyden.
 Hy maect de zijn bedroeft, en doetse weer verblyden:
 Somwijl doet hyse lyden // en gheeftse weer voorspoet:
 Hy slaet haer en gheneest; als hy my proeven doet,
 Want onder zijn behoet // altijd ick geerne leefde.
 T' is al een tijdt gheleen, dat my mijn cracht begheefde,
 Mijn leeden al beseefde // der gheesten flauwicheyt;
 Dies warens' uyt-ghestreckt, in 't siecke bedd' gheleyt:
 Daer worden veel gheseyt // sy souden niet meer luchtich,
 Haer roeren nae ghewoont: maer waren al beduchtich,
 Dat haer de ziele vluchtich // sou laten onbeweechd,
 Om vry te styghen weer, van daer sy neder steechd,
 En t' lichaem soo gheleechd // men legghen soud' in d' aerde:
 Maer t' heeft noch niet beliefd' den Schepper hooch van waerde;
 Die my noch hier toe spaerde // dat ick zijn Volck en Kerck,
 Gebracht ter halver weech // voorts leyden sou ter perck
 Van zijnder woorden merck // en suyverheyt van Leere:

T' schijn-heylighe ghebroet, dat heeft daer van een keere,
 En saghen niet soo seere // dan dat ick waer gherust:
 Maer wat sal ick u doen? O Heer! vermeert mijn lust,
 Can ick u met mijn rust // verghelden dees weldade?
 Zoo sal ick rusten niet, by Son, Maen vroeck noch spade:
 Maer sal door u ghenade // vervolghen dit ghespuys,
 Dees stryders uwes Woorts, in Kerck, op straet/ in huys,
 Tot dat sy zijn confuys // verstroyt en uyt den Lande:
 Ick sal haer schromen niet, al liet ick daer te pande
 Mijn leven door de hande // van nydichlijck bedroch;
 Ghy hebt altijd u Volck bewaert, soo doet ghy noch.
 My sal het suyver soch, uyt uwe Leer ghesoghen,
 Voor alle wapens zijn; sy comen met haer loghen,
 Ick sal haer onder d' ooghen // wel onberimpelt sien:
 Sy doen nae haer vermoghen, voorwaer ick vreeser gien:
 Ist Heer dat ick verdien // dat haer bedrieghery,
 Mijn leven (nu op 't best) sal helpen aen d' een sy.
 Ick sal het laten bly // van gantscher hert en sin:
 Want ghy 't my nu weer gheeft, ick reecken 't voor ghewin,
 Dat ick daer tusschen leef; soud' icker niet aenhanghen
 Eens? 't ghene dat tweemaal van u nu is ontfanghen? ⁺
 Maer wie comt hier ter ganghen // het zijn mijn Vrienden bey.

⁺ Hier comen Volckert en
 Hoevert.

Volckert.

Wy sien ter goeder tijt, u nemen een vermey,
 Tectander veel gheschrey // blijft hier door achter weggen,
 By menich vroom persoon.

Hoevert.

Veel droefheys heeft vercreghen,
 En blijft daer door verleggen // oock menich snoo persoon.

Tectander.

Hoe hebben zijt ghemaect? en stontd haer saeck niet schoon?
 Terwijl haer op de thoon // van niemant is ghetreden?

Volckert.

Sy maeckten 't nae haer sin in 't Classi nu lest-leden,
 Al die haer teghen streden // die ginghet daer niet wel,
 Een isser afgheset, wy creghen beyd' uytstel,
 Met ons noch een ghesel // den tijt lanck van drie weecken,
 Wy comen nu weerom: want sy zijn haest verstreecken,
 Om in het nieuwe Clas, weer op een nieu te spreken,
 Nu moeter zijn ghekeecken // wat daer al is te doen.

Tectander.

Wy sullen wellecoom, daer zijn als oude schoen,
 Dien m' aen een syde doen // te rotten en te breecken.

Hoevert.

T' is ghenen noot, van outs kentmen haer loose treecken
En teghen hare steecken // heb ick een wapen aen.

Tectander.

Jae die met Godes Woort te recht is aenghedaen,
Voor s' menschen quaet bestaen, en hoeft hy niet te vruchten.

Volckert.

Wel gaen wy Vrienden dan, wy sullen oock niet vluchten.

Tectander.

Ick ben te vrede.

Hovert.⁺

Ick volghe mede.

⁺Sy gaen in de Kerck.

De vijfthiende verhooning.

Valschen waen ende Blinden yver gaen na de Kerck, ende Heylich schijn comt vvat nae, ende roept.

Heylich schyn.

Wel Valschen waen // waer wildy gaen?

Valschen waen.

O Heyl'ghen schijn voortaan // nae der Classen vermaen,
Nae t' Heylighe vergaderingh, by alle mijn ghesellen.

Heylich schyn.

Maer sonder my en condy niet toestellen:
Want ghy my alsoo wel als dyne knaep behoeft.

Valschen waen.

Sonder mijn knape waer ick qualijck ghetoeft,
Hoe wel dat my dijn hulpe mee can vermaken.

Blinden yver.

Siet sonder my, mijn Meester sou gheraken
Schier inden slaep, of worden mat,
Maer ick drijf hem met deser swepen rat,
Dies wat hy waent, wort stracx volbraght.

Valschen waen.

Maer Blinden yver, ghy sout vallen inde gracht;
Soo ick u niet en leyde: want ghy zijt blent.

Blinden yver.

Noch blinder is hy, die zijn blintheyt niet en kent:
Maer waent te sien met overdeckte ooghen.

Valschen waen.

Ick verstae wel wat dat ghy wilt betooghen:

Maer ick en wil van u niet zijn berecht:
Want ick ben de Meester, en ghy de knecht,
Wy dienen t' saemen, en met malcaer,

Onsen ouden schijn-heylighen Vaer,
Laet die voor gaen als Meester fijn.

Heylich schijn.

Jae Vrienden, soo ghy niet by u had Heyl'ghen schijn,
Op dit termijn // en soudy niet uytrechten.

Valschen waen.

Ghy zijt Meester, t' is waer, en wy u knechten;
Maer cloeck wy moeten vechten // om u schijn te bewaren.

Heylich schijn.

Verginght mynen schijn, ghy soude u vervaren,
En met al mijn Dienaren blyven versmoort:
Daerom moeten wy t' samen houden accoort,
Op dat ons voornemen wel ghelucke.

Valschen waen.

Wy hebben voorghenomen alsulcken stuccke,
Dat den Tectander daer blijft verslaghen.

Blinden yver.

En alle zijn aenhanghers naken qua daghen,
Men salse verjaghen // in corten tijdt.

Valschen waen.

Maer waer mach blyven de bitt're Nijdt,
Dats haer mee vlijt // niet herwaerts went.

Heylich schyn.

Sy is hier al mede ontrent:
Maer ick heb haer om redenen ghebeden,
Datse met my niet soud' in treden, +
Maer datse soude comen en sluypen in een hoeck.

+Hier comt Nijdt uyt achter
haer.

Valschen waen.

Wel gaet dan vooren, wy volghen cloeck. +

+Sy gaen in de Kerck.

Nijdt.

Wel, t' sal tijdt zijn dat ick my oock gae paren,
In de Heylighe Classi, by de Heylighe scharen:
Want ick bender ontboden van Heylich schijn.
Noch denck ick hoe de snoo Rabbijn,
Seer bade dat ick mijn soud' houden verholen,
En blyven bedeckt in hare scholen,
Eylaes! sy dolen, die nae den schyne rechten:
Want al sietmen my niet sitten op hooghe stoelen,
Soo sit ick in het hert om liefde te vercoelen,
Bedeckt te blyven is my gheen smert:
Want d' edelste sit-stoel is s' menschen hert:
Maer mijn doen heel verwert // can niet verborghen blyven,
Al schynet al becleedt met Heylighen bedryven,
Om dat ick deur Schijn-hey'l'ghe Leeraers wercke,

Soo sullen het die vromen nochtans wel mercken,
Dies nader Kercken // mach ick wel gaen,

+ Soo sal ick t' eer hebben ghedaen.

+Zy gaet in de kercke.

De sestiende verthooningh.

Warhiel, Steenhart, Langhdijcker, Sergiant, Predicanten, comen uyt al sprekende.

VVarhiel.

Soo moet het gaen vrienden na mijn verstant.

Steenhart.

Gheen bet'ren raet ick noyt en vant.

Langhdijcker.

Maer sal hy daerom wel laten te preken;
Oft wy hem vanden dienst al schoon versteken?
Want hy stout is van treken // en een woetwillich guyt.

Sergiant.

Wat soud' hy derven doen teghen t' Classis besluit?
Soo waer hy weert te zijn vesmacht.

VVarhiel.

Neen, al is hy vry stout, by Wereltsche macht
Sal hy niet zijn gheacht // vermidts oneers na dencken:
Want daer twee Mannen zijn die soecken hem te crencken,
Midts dat hy heeft oneer haer Vrouwen voor gheleyt,
Dit is by de Ghemeynt' van ons alsins verbreyt,
Op dat door sulck beleyt // elck crijgh van hem afgrouwen.

Steenhart.

Confrater: maer t' waer goet dat dese Vrouwen,
Selfs waren bey aenclaghers van dit spel.

VVarhiel.

Daer poghen wy oock na, het sal noch lucken wel,
Wy hebbens' schier daer toe ghewonnen.

Langhdijcker.

Maer eer dat de suspentie worde begonnen,
My dunckt t' waer goet gheen acte noch te gheven;
Waerom hy van zijn dienst worde verdreven;
Op dat hy niet doe blijcken voor cleyn en groot,
Dattet is om den Catechismum bloot,
En dat wy anders niet hem hebben op te legghen.

Sergiant.

Oock goet: want men dan door die stadt sal segghen //
Dat hy om overspel is afgheset.

Steenhart.

Noyt raet Confraters beviel my bet,
Dit fyne net // en sal hy niet ontcomen.

Warhiel.

Gaen wy, wel aen Confraters, sonder schromen. ⁺

⁺Sy gaen in.

De seventhiende verthooningh.

Onpartydich hert, Jan wiel, ende Goossen.

Onpartydich hert.

Goeden avont Jan wiel, en God wil u bewaren.

Ian wiel.

Ick wensch u t' selve Vrient, God wil u besparen.

Onpartydich hert.

Maer Vrient, hoe ist ghevaren, maket my vroet,
Onder de Predicanten?

Ian VViel.

Al wel en goet.

Ick heb goe moet // t' sal nu wel lucken:
Want Tectander is om zijn boeven stucken,
Oft overspel van zynen dienst versteken.

Onpartydich hert.

Wat seghdy daer Jan wiel? Wat hoor ick u nu spreken?
Op alsulcke ghebreken // en heb ick noyt ghegist.

Goossen.

Jae t' is langhe gheleden dat ick wel wist
Van zyne hoerery, overspel, schelmery.

Onpartydich hert.

Wel isset waer, al t' gheen dat ghy
Hier van hem seght? soo segh ick vry,
Dat ick sulcken sentency van herten pryse.
Want Paulus gaet ons in zijn Brieven wysen,
Dat self onstraffelijck moet wesen een Leeraer.

Goossen.

Ick en heb noyt ghetwyfelt, noch voor, noch naer,
Of God soude hem in sonden laten vallen.

Ian Wiel.

Dit heeftmen wel ghenoech ghemerckt aen allen,
Die onse kerck oyt onghehoorsaem waren.

Onpartydich hert.

Al wat ghy seght hoor ick verclaren:

Maer oft is waer, is m' onbekent.

Ian Viel.

Wat meyndy datmen u leughens voorwent?

Oft ghy zyt blent // een partye der Kercken,
 Die aen Tectander gheen feyl en cont mercken;
 En souden wy daerom gheen waerheydt connen spreken?

Onpartydich hert.

Ghy cont wel: maer ghy zyt so vol nydighe treken,
 Dat wie eens u ghebreken // maer wederstaet,
 Van dien suldy versieren voort alle quaet:
 Want gh' ongheluckich zyt van waer te segghen:
 Daer zydy voor bekent, in leughens uyt te legghen,
 En zydy gheen leer-Kinders, maer Meesters fijn;
 Oock en moghender gheen meerder partyen zyn,
 Van God en Godes Kerck om die te quellen,
 Als dierghelijcke haet-nydighe ghesellen,
 Die Schapen om de Vellen, nu weyden gaen,
 En die haer Menschen vonden wat teghen staen,
 Vervolghen sy dan saen // in alle wijcken:
 Daerom sal ickt ghelooven, alst claer sal blijcken:

+ Want vol loose practijcken // is Kercken doen.

+Hy gaet in.

Ian Wiel.

Hy is al mee gheleert op Tectanders fatsoen,
 Niet licht te ghelooven der Kercken reden.

Goossen.

Soo zyn alle Neutralen, vol boefsche zeden,
 Sy achten op ons Kercke niet altemael.

Ian VViel.

Daerom behoort gheen Christen, te zyn Neutrael,
 Soo Warhiel leert in alle plecken;
 Al souder oock een Crijgh noch om verwecken,
 Wy willen ons heel strecken, na Kercks advijs.

Goossen.

Der Kercken macht wort Tectander nu wijs,
 Hoe seer hyse voor henen ginghe verachten,
 En al die hem aenhanghen, sullen nu druck verpachten:
 Maer wy verwachten // nu vreughd' en rust:
 Want den stuck schelms en had nerghens in lust,
 Dan om ons Kercke te bestryden,
 Daer wy nochtans claerlijck belyden,
 Dat onse Kerck niet en can dolen.
 Ick woude dat de Son scheen onder zyne zolen:
 Want den fielt heeft my menichmael bedroeft.

Ian wiel.

T' sal nu wel gaen, nu 't snoo gheboeft,
 Van haren dienst nu is verstooten;
 Waerom wy ons nu willen blooten,

Van alle droefheyt ende cruys:
Maer Goossen het wort laet, ick gaen nae Huys.

Goossen.

Wel gaen wy tsamen soo vrienden pleghen.

De achthiende verthooningh.

Tectander, en Onpartydich hert, met twee Ouderlingen.

Tectander.

O droeve daghen, o droeve uren;
Die ick nu daghelijcks hier moet besuren:
Want claghen ende trueren is nu mijn spijs,
Och: is dit kercken doen, is dit Kercken advijs?
Och: is dit noch een werck van Leeraers wijs?
Yemant te dwinghen, te zijn verbonden,
Te onderteekenen, en leeren menschen vonden,
Een mensch'lijck boecxken, van menschen self ghedicht,
Sal dat nu wesen der sielen licht?
Ick meynde Godes Woort waer ons Lanteerne, ⁺
Daer alle goe Leeraers by blyven gheerne,
Die anders doen dat zijn huerlinghen al.

⁺Hier comt Onpartydich hert
uyt.

Onpartydich hert.

Tectander, God groet u, hebby eenich misval?
Want ghy (na u aenschijn) zijt vol droefheden.

Tectander.

U Onpartydich hert, ick danck niet sonder reden,
Ick ben nu vol droefheyt, vol smart en pijn,
En ten can u oock niet onbekent zijn,
Hoe mijn confraters met my gaen handelen.

Onpartydich hert.

Niet sekens weet ick; maer soo ick gingh wandelen,
Eer-gister avont wesende laten,
Raecten ick by twee van u partyen te praten
Die seyden my dat u om overspel,
Het preken was verboden snel,
Daer na heb ick van anderen vernomen,
Dat ghy gheboeleert hebt als d' onvromen
By menichte van Vrouwen, rijck ende arm:
Maer om de ghene die maken sulck allarm,
Haer in u onderganck te seer verblyen,
Soo docht my dattet waren uwe partyen,
En daerom cond' ick niet ghelooven sulcken part.

Tectander.

Salich zijt ghy, o Onpartydich hert,
 Die met Liefde verselt, niet lichtelick ghelooff
 t' Quaet van u naesten, maer veel liever verdooft
 Ws naesten fauten, tot allen stonden;
 Daerom sal ick u de waerheyt verconden,
 Wat het Classis met my al heeft ghedaen.
 Sy begeerden als voren, met spytighen vermaen,
 Dat ick den Catechismum soud' onderschryven,
 Als t' merch van Gods Woort, hoort wat bedryven:
 Maer neen, ick wilde blyven by Godes Woort alleen,
 Dat wild' ick onderteekenen en anders gheen,
 Als ghenoechsaem wesende t' onser saken:
 Dit was haer niet ghenoech, sy ginghen 't wraken,
 En hebben my daerom ghesuspendeert.
 Hier af heb ick een acte van haer begheert,
 Door dien sy selfs ront uyt beleden,
 Dat sy voor desen tijt gheen ander reden,
 (Als t' gheen voor seyt is, wisten te segghen siet)
 Maer sy en wilden my gheen schrift gheven niet:
 Waer uyt ick gheen vreuchd' conde suyghen,
 Dan voort uytgaende, vont ick daer twee ghetuyghen,
 Met dese twee oud' Broeders gingh ick in,
 In comende vraechden ick haren sin,
 En wat d' oorsaecke was, van alsulcke suspentie.
 Sy spraken weder, en gaven die sententie,
 Als dat het om den Catechismum was,
 En dat sy anders niet, daer voor dat pas,
 Op my en hadden, voortaan te segghen,
 Dit ging ick in kennis van tuyghen legghen,
 Die sulcks voor den Notaris hebben bekennt.
 Dus is de saeck gheloopen af ten ent,
 En op dat ghy moocht weten dat het waer is:
 † Siet daer ist schrift vanden Notaris.

†Hy toont hem een schrift.

Onpartydich hert.

Ick sie wel dat het claer is // als ghy vertelt;
 Dies is my niet als leughenen vermelt,
 Van alle die partydighe knapen:
 Maer wat isser toch van 't oneerlijcke byslapen,
 Daer de stadt vol van is aen elcken cant?

Tectander.

Dat sal met alle leughens verstuyven oock als zant:
 Sy hebben toe-ghemaect, het is wel waer, twee mannen,
 Waer door sy meynen my te verbannen,
 Heel uyt de gratie van alle menschen:

Het schijnt dat dese Mannen wel souden wenschen,
 Dat ick met haer Vrouwen had gheboeleert,
 Op dat ick en haer Vrouwen soud' zijn onteert,
 En sy van hare Vrouwen dan zijn ontslaghen,
 En de Kercke van my, nae haer behaghen:
 Maer alle hare laghen // en loose list,
 Sal noch vergaen ghelijck de mist:
 Maer hiet op gist // sy gaen my noch blameren,
 En weygh'ren my voor' t recht te accuseeren:
 T' is verd' daer van, datmen my deed' punitie.
 Oft daerom zijn gheset, van mijn Offitie:
 Maer om den Catechismum van Heydelbergh,
 Van Gods Woort het suyvre merch,
 Ben ick van mynen dienst aldus versteken.

Onpartydich hert.

Maer suldy hoorsaem zijn, en t' avond oock niet preken?
 Want het is doch u beurte soo ick verstaet.

Tectander.

Ick meen t' avont te preken, soo sonder schae,
 Oft eenighe beroert, het mach gheschieden:
 Want Burghermeesters my sulcks niet en verbieden,
 Dien ick om sulcks heb raet ghevraecht,
 En de Vroetschap sal morghe zijn verdaecht;
 Wat stemmen sy hier over sullen gheven,
 Sullen wy hooren, soo wy dan leven:
 Dits bidt den Heere, o Onpartydich hert!
 Dat God doch wil versoeten der vromen smert:
 Want ist dat ick van haer moet blyven t' onder,
 Soo sal het menich gheven groot wonder,
 Alsulcken donder, salder als dan door dringhen,
 En soo sullense met de Neutralen omspringhen:
 Maer ick moet nae de Kerck, want het is tijt.

Onpartydich hert.

Wel goe'n avont Tectander, God make u verblijft.

+

Eerste Ouderlingh.

Wel Tectander, wy hooren dat ghy wilt preken coen.

Tectander.

Het is soo Mannen, dat meyn ick oock te doen.

Tweede Ouderlingh.

Tectander wildy niet ghehoorsamen den Classen?
 Noch op haren beslyt dan gheensins passen?

⁺Onpartydich hert *ingaende,*
comen tvvee Ouderlingen by
 Tectander, *segghende.*

Tectander.

Neen ick, want gy en wilt niet laten,
t' Gheen u verboden is, met seer clare Mandaten,
Van onse Heeren Staten, hier generael.

Eerste Ouderlingh.

Wy bidden u vriend'lijck, doet nae t' verhael,
Van 't Heylighe Classi, en haer bevel.

Tectander.

Ick sal 't niet laten, t' Classis is self rebel,
En teghen God, en teghen hare Heeren.

Tweede Ouderlingh.

Soo ist dat wy dan protesteren,
Van wegghen het Heyl'ghe Classi bequaem,
Dat ghy onwillich zijt, ende onghehoorsaem
Haer Heylighe gheboden, ende besluuten goet,
En niemant vanden Kerckenraet, dit sy u vroet,
En sullen u Predicatie hooren.

Tectander.

Dit heb ick al ghedacht wel van te vooren;
Dan doch daer sullen toehoorders zijn ghenoech,
Die my seer geerne hooren, laet ende vroech,
Daer in en heb ick gheen beswaren.

Eerste Ouderlingh.

+ Wel nu Tectander, siet hoe ghy dan sult varen.

+Sy gaen in.

Tectander.

Al sonder beswaren // wil ick gaen voort,
En preecken Godes Heylighe suyv're Woort;
+ Hoe 't my dan sal vergaen, wil ick verwachten:
Want God en laet den vromen niet versmachten.

+Hy gaet in de kercke.

De neghentiende verthooningh.

Heylich schijn, Valschen waen, Blinden yver, Nijdt en Onpartijdich hert.

Heyligh schijn.

Och, och, och, hoe verkeert gaet onse Waghen,
Mach al niet helpen ons listighe aenslagghen,
Hoe sal ick dan noch knagghen // die bittere Lamoen.

Valschen waen.

Ick sal noch moeten verlaten al mijn groen,
En my in 't swerte voorts gaen vercleeden:
Want ick vol rouwe ben, van boven tot beneden.

Het krenckt mijn leden // hindert mijn slapen,
 Ick dede niet dan geeuwen ende gapen,
 Gheen rust en cond' ick rapen // vanden voorleden nacht.

Valschen waen.

Maer sulcke stouticheyt, wie soud' hebben ghedacht,
 Ick hadd' gheacht, hy soude t' Classum hoorsamen.

Blinden yver.

Hy sal noch wel eens moeten, of men sal hem pramen,
 Is dat hy sonder schamen // sulcks meer stellet in 't werck.

Nijdt.

Maer Broeders, waerdy eergister avont al inde Kerck?
 Naemdy al merck // op zyne stoute treecken?

Valschen waen.

Wy hoorden eergister avont hem noch wel preecken;
 Wy ginghen ons versteecken // en by Diakens vlyen,
 Die hen oock hadden gheschickt ter syen,
 Wijckende haer ghewoonlijcke sit-stoelen:
 Want sy vanden Tectander niet goets ghevoelen.

Blinden yver.

Het hert wilde my splyten // als ick te meer,
 Daer hoorde singhen, hoe veel is des volcks, Heer,
 t' Welck my benijdt soo seer // hoe veel menschen my quellen;
 O docht ick, wat eenen fynen gheselle,
 Mochtmen u branden ick woude Hout wel houwen:
 Maer Nijdt ick sach u niet, waer mocht ghy zijn?

Nijdt.

Ick sat in eenen hoeck, by Heyl'ghen schijn:
 Want alse al begonden te singhen seer subijt,
 t' Hert docht my bersten van bitt're Nijt:
 Ick sat niet verre van Valschen waen.

Valschen waen.

Maer segghet Broeder, hoe ist van daech vergaen?
 Want men heeft gaen, de Vroetschappe vergaren.

Heylich schijn.

Niet wel, want de Vroetschap heeft gaen verclaren,
 Dat Tectander in zijn dienst sal gaen voort,
 Dies ben ick niet weynich in 't hert ghestoort:
 Want als ick wel van daech dit spel aensach,
 Ick dacht, t' is gheen gheluckighen Dincxdach,
 Voor my, ende al die my aenhangen.

Valschen waen.

Nu word' ick qualijck, nu worde ick banghen:
 Want alle mijn verlanghen // hier in bestont,

Als datse souden approberen goet ront,
T' gheen die heylighe vergaringh heeft gaen besluyten.

Blinden yver.

Ick achtet al niet weert drie duyten,
Want ander fluyten // zijn hem bereyt.

Nijdt.

Ick heb hem sulck een net ghebreyt,
Soo hy gheraecke daer door, tsal my verwonderen:
Want ick sal eerst te recht op hem gaen donderen,
Van bovenen tot onderen // wort hy onteert,
Hy sal van alle quaet zijn gheblameert,
Wat dat ick can versieren ofte bedencken,
Ick sal hem hert en nieren crencken,
En hem inschencken // sulcken fenijnden dranck,
Dat ghy hem quijt sult worden eer yet lanck:
Twee Vrouwen sullen in corten daghen,
In zijn aenschijn hem gaen beclaghén,
Want sy oock hebben van myne zogh ghesoghen,
Ende in haren bozem ghetoghen,
En dat van mijn alder nydichste haer:
Dus levet vrolijck sonder eenich beswaer,
Want ick sal haest u lyden stelpen,
Siet ick heb drie ghesellen die my helpen,
Den eenen is ghenaemt die Jalousy,
Die maect der mannen hert suspeckt onbly,
Die tweed' is Thoorn, die stoockt in hare sinnen,
Een grimmich branded' vyer, so dat sy rinnen
Als Paerden tot de wraeck van haer suspitie,
Die derde heet Onbedochtheydt vol malitie,
Die sal voor de Justitie // haer Vrouwen brenghen siet.

Heylich schijn.

Ick vrees Ghesuster, het sal al helpen niet,
Hy is te loos, en arch van gheeste,
Wy winnen minst, al poghen wy op t' meeste,
Want wat wy oyt begonnen, t' was inden Wint.

+

Weest sonder sorch, nu ghijt met my begint,
Sal ick u Schip wel brenghen over 't Water,
Soo dat ghy sult blyven den heylighen Pater:
Maer och lieve Confrater // dat 't van daegh is misluckt,
Dat heeft ons Onpartydich hert gheruckt,
Die gingh hem by de Vroetschap maken,
Waer door dat sy te scharp namen kennis van saken,
Maer heylich schijn, doet noch dese part,

⁺Nijdt.

En voeght u by t' Onpartydighe hart:
 Verselschapt met dese uwe ghesellen:
 En wilt u vriendelijck te hemwaerts stellen,
 En soecket hem te brenghen door Heyl'ghen schijn
 Dat hy u gheef gheloof, en raket aen u lijn,
 Dan suldy fijn // van druckte zijn ontladen:

Heylich schijn.

Ghesuster, ghy hebt my seer wel gheraden,
 Want hy die meeste schaden // ons daegh'lijcx doet.

Valschen waen.

Ick acht dien raet te wesen goet;
 Maer onverhoet // sien ick hem ginder comen, +
 Dies laet ons gaen al sonder schromen.

+Onpartydich hert comt
 uytgaen.

Heylich schijn.

Maer Nijdt tot onser vromen // gaet in een hoeck staen.

Nijdt.

Seer geerne; ist dat ick doe na u vermaen.

Blinden yver.

Wel laet ons gaen hem te ghemoeten.

Heylich schijn.

Ick wensch u Vrient een salighe ontmoeten,
 Dat waere boeten // u hert bekeere.

Onpartydich hert.

Dat gun my Godt; den almoghenden Heere
 Wil u behoeden, eewaerdighe Vader,
 Met dyne lieve gheselschap al te gader.

Heylich schijn.

Godt den milden weldader // u hert soo went,
 Dat ghy hem en zijn Kerck, volcomen kent:

Onpartydich hert.

Dat salder zijn seer jent // int eeuwigh leven,
 Dan sullen wy volcomen, en sonder sneven
 Gode kennen even ghelijck hy is;
 En dan sullen wy de uytvercooren kennen wis,
 Die hier als mis // dickwils worden versmeten.
 En dan sullen wy oock sekerlijck weten,
 Welcke daer zijn verbeten // van God en Godes Kercke:
 Maer qualijck kentmen in d' Aertsche percke,
 Die Huychelaren uyt de vromen fijn,
 Want sy gaen haer cleden met heyligh schijn:
 Dat heb ick wel dickwils ghemerckt in myne daghen.

Heyligh schijn.

Wel lieve Vriendt, ick moet u vraghen,
 Oft ghy op Aerden, gheen Christen Kerck belijdt?

Onpartydich hert.

Dat heb ick oock gheloofd tot aller tijdt
 Dat God breedt en wijdt // heeft zyne Christen benden,
 Door alle de Werelt aen alle enden:
 Maer gheensins dat sy is ghebonden
 Aen eenich dingh, van plaetse of stonden
 Aen eenich mensch, t' sy van wat namen:
 Maer dat alle die (nae 't betamen)
 Den Heere Christum belyden goet,
 En van herten ghelooven met ware boet,
 Dat zijn de salighe Lidmaten uytvercoren,
 Die God van eeuwicheydt heeft van te voren,
 Voorsien tot het Hemelsche leven.

Heylich schijn.

Maer Vrient ghy moest naeder reeckenschap gheven,
 En ons die Kercke oock wysen net.

Onpartydich hert.

Ick ken gheen ander, dan die 'ck hier heb gheset,
 Want dat rijmt met de Heylighe Schriftuere.

Valschen waen.

Soo spreken de Kettters tot elcken ure,
 Daeromme wijckt de ghene die daer dolen,
 En comt by onsen Vader weer ter scholen,
 Want in zijn solen // daer leydt het heyl.

Blinden yver.

Comt met ons t' scheep, en gaen wy t' seyl,
 Want alle d' ander zijn Kettters verkeert.

Onpartydich hert.

In Christi scholen heb ick gheleert,
 Dat ick my niet aenstellen gae eensydich.

Heylich schyn.

Een Christen mach gheensins zijn onpartydich,
 Maer hy moet onse saken verstyven.

Valschen waen.

Want wy zijn en sullen alleen blyven
 Gods uytvercoren Kinderen siet.

Blinden yver.

Gheloofd niemant anders, s' en deughen niet,
 Want sy zijn van Gods Kercke afghevallen.

Onpartydich hert.

Dit roept elck een, oock meest van allen,
 Elck gaet soo callen // elck is de best;
 Men soude schier vertwyfelen in 't lest:
 Want ick hielt dat alle boetveerdighe Christen,

Of sy al schoon in eenich verstandt misten,
Het eeuwich leven was haer bereyt.

Heylich schyn.

Och lieve Vrient, ghy zijt verleyt;
Want soo yemandt die Schrift anders uytleyt,
Als wy doen, die hebben gheen gheloove:
En soecken t' Volck van d' Hemel te berooven:
En die haer gheven uyt voor Neutralisten,
Dat zijn vry gheesten, en ghene Christen.

Valschen waen.

Daeromme Vriendt, wilt u by ons voeghen:
Soo crijchdy een eeuwige wel ghenoeghen:
Een Siel gherust, een gheruste Conscientie.

Onpartydich hert.

Soo ick u wel verstae, is u lieder intentie,
Ghylieden Godes Volck te zijn alleen:

Valschen waen.

Wy zijn d' uytvercoren, en anders gheen:
En wy hebben certeen // die rechte goe verstanden.

Heylich schyn.

Ick wil stellen voor u mijn Siele te panden.

Blinden yver.

Ick mijn Lichaem ten brande // ist dat wy u verleyen.

Onpartydich hert.

Ick soude schier ghelooven u vriendelijcke vleyen:
Maer eerst tot een bereyen // seght my u namen.

Heylich schyn.

Ick heet een Heylich leven bequaeme:

Valschen waen.

Ick ben die rechte meynighe der Schriftueren;

Blinden yver.

En ick heet oock vyerighen yver pueren.

Onpartydich hert.

Ghy hebbet alle drie namen van goer naturen:
Maer t' gheender uren // hoort yver te zijn verblent:

Heylich schijn.

Dat hebben wy ghedaen tot sulcken ent,
Op dat hy voor gheen perijckel soud' vluchten.

Onpartydich hert.

Maer dat hy mocht int Winter eens loopen, soud' ick duchten,
Ofte ten minsten laten de rechte wegghen.

Valschen waen.

Ick sien wel scherp ghenoech, en leyd hem te deghen,
Dies onverleghen // hy by mijn blijft.

Onpartydich hert.

Maer nae dien hy u selver drijft,
Soo moet ghy gaen nae zynen sin.

Valschen waen.

Neen; maer nae 't gheen my goedt dunckt tot ghewin,
Daer toe hy my steeds dryven gaet.

Onpartydich hert.

Maer ist dat ghy u stucken wel verstaet,
Wat hoofdy dan sulcken ontsinden dryver:
Want als ick hem recht besie, t' is Blinden yver,
En ghy moet dan wesen de Valsche waen:
Want dese twee altijd te samen gaen.

Valschen waen.

En wilt my niet versmaen // ick ben Schrifteurs goe meyninghe.

Onpartydich hert.

Ick acht u tot uwer vercleyninghe,
Voor onghegront goetdunckents onvroet,
Om dat ghy al u dinghen deur Blinden yver doet,
Die noyt yet goet // en heeft volbracht.

Blinden yver.

Ick rade u dat ghy ons niet veracht,
Ofte ick sal u haest van hier doen stouwen.

Onpartydich hert.

Ick sal wel gaen, ick heb afschouwen
Van sulck gheselschap soo quader tier:
Maer Heylich leven goedt van manier,
Wat doedy met sulcke valsche ghesellen?

Heylich schijn.

Och, t' zijn vrome persoonen die niemant quellen,
En die my dienen in al mijn doen.

Onpartydich hert.

Wel Vrient, soo heb ick mee van u quaet vermoen:
Want die in eenich saysoen // het quade beminden,
In die en was noyt deuchd' te vinden:
Maer als ick onder u Mantel sie ten fijn,
Soo sydy waerlijck den Heyl'ghen schijn,
Die voor God en den vromen zijt eenen vloek:
Noch sien ick achter u in een hoeck
Staen grijnsen die seer bitt're Nijt,
Dies wil ick gaen vertrecken heel subijt,
Eer dat ghy yet voorneemt t' mijnder onbaten.

+ Wel, sy gaen selfs wandelen haerder straten,
Van haer bepraten // ben ick nu vry,
Dies oock van herten ick ben seer bly,

+Sy gaen selfs wech.

Sy meynden my, soo met Heylich schijn te becouten;
 Maer nu sy mercken dat ick haer fouten/
 End' oock haer wesen soo nau doorsien,
 Soo beginnen sy selfs van my te vlien,
 Dies wil voor dien // den Heere ick gaen loven. [†]

Lof sy u Vader al van hier boven,
 Dat ghy mijn ziele hebbet bevrijt
 Voor die vervloecte Haet ende Nijt,
 En vanden Blinden yver verwoedich:
 O Heere weest my doch behoedich
 Voor Valschen waen, en den Schijn heylich,
 Op dat den wech my blyve veylich,
 Dit bidd' ick in Christo ons Heeren name,
 Tot mijnder bet'ringh, en t' uwer eeren, Amen.

[†]Hy knielt.

De tvvintichste verthooningh.

*Helena met haer Mans Broer comen t' samen uyt al sprekende, daer na comt Simple, Tectander,
 en Onpartydich hert.*

Helena.

Maer Broer, wanneer sou dat moeten gheschieden?

Mans Broer.

Nu terstont: want sy u ontbieden,
 Op dat ghy voor haerlieden // sult doen uwe beclach.

Helena.

Maer waerom juyst van desen dach?

Mans broer.

Om dat het Classis nu is vergaert,
 Soo willen sy nu dattet worde verclaert
 Voor alle des Classis Lidtmaten.

Helena.

Ick weet niet wat doen ofte laten:
 Want ick mee ben al wat beschroomt:
 Maer liever Broer doch met my coomt,
 Op dat ick my wat mach verstouten:
 Ick wou dat icker noyt af had gaen couten,
 Om datter nu af comt alsulcken gherucht.

Mans broer.

Ick sal wel met u gaen, weest niet beducht:
 Want het is tot voordeel van Godes Kercke,
 En ghy sult wellecoom zijn inder Classis percke,
 Ende men sal daer u reden niet versmaen.

Helena.

Wel ick mach na u woort daer henen gaen,
En die Broers doen verstaen, mijn clachten overvloedich.

Mans broer.

+ Wel gaen wy Suster, maer spreeckt cloeckmoedich.

+Sy gaen in.

Simple comt uyt.

Och dit en had ick noyt ghedacht,
Dat hy my noch hier toe soude hebben ghebracht,
Dat ick Tectander soude beclaghen,
Van t' ghene dat hy noyt en gingh ghewaghen;
Wat heb ick een knaghen // in mijn ghemoet.
Hoe noot doen ick dese daet onvroet;
Nochtans om mynen man wel te ghevallen,
Moet ick teghen mijn hert, als nu gaen callen,
O bittere Gallen // O snoode mont:
Dat ghy teghen u hert soo spreken cont:
Nochtans moet het terstont al zijn volbracht,
Of ick en hebbe rust dagh nochte nacht.

Tectander.

Maer wat mach dit als nu bedieden,
Datse my voor t' Classen weder ontbieden?
Oft sylieden hebben berou van haer sententie?
Oft sy ghesint zijn te doen penitentie?
Van haren quaet voornemen onghgrondt?
Oft hebben sy vonden eenen nieuwen vondt?
Om my te doen d' een leet op d' ander.

Onpartydich hert comt en roept.

Hem, hem, waer wildy gaen Tectander?
Seght my Vrient, hoe sydy te passe.

Tectander.

Ick moet gaen al na de Classe:
Want s' hebben my rasse // derwaerts ontboden,
En daerom te gaen is my van noden,
Belieft u wat te wachten hier?
Ick sal wel haestelijck weercomen schier,
+ En u mijn sake alsdan vertellen.

+Hy gaet inde Kerck.

Onpartydich hert al wandelende.

Wat zijn hier int Classi snode ghesellen?
Die Godes Kercke quellen // in alderley manieren,
Ten zijn maer Wolven, oft felle gieren,
Die de gheheele Stadt stellen in roeren.
Sy maken partydich, Burghers en Boeren,
Door twistich oproeren // vol nydich bedrijf,
En waerom is anders al haer ghekijf,

Dan om haer eere en macht niet te verliesen,
 Daerom gaen sy den twist voor vrede kiezen,
 Om dat sommighe mercken haer valsche waen,
 Diese mee Blinden yver houden staen,
 Zijnde becleedt met Heylighen schijn;
 Dit doet de vrome herten veel pijn,
 Die voor haer vluchten ende verflouwen:
 Want die vreedsame voeten zijn nu Wolfs clouwen,
 En dit is twists oorsaeck op ende neder.

Tectander comt weder uyt, ende seydt.

Dat is ghedaen, hier ben ick weder,
 Met cleyne vreucht in mijnder hert.

Onpartydich hert.

Isser nu weder een nieuwe part?
 Ey liever oft ghy 't my verclaerde.

Tectander.

Jae 't, ick vant twee Vrouwen die my beswaerde,
 Als dat ick haer oneer had voorgheleyt:
 Maer ick was haer 't antwoorden niet bereyt,
 Voor sulcke Rechters die my benyen:
 Want ick scholts' alle voor mijn partyen.

Onpartydich hert.

Maer wildense wel lyen // alsulcke reden?

Tectander.

Neense: sy waren al heel t' onvreden.
 Ick seydt met goede seden // beclaghet my eenpaer,
 Voor onpartydighe Rechters in 't claer,
 Daer sal voor ende naer mijn antwoord blijcken,
 Ende daer mede wilde ick gaen strijcken:
 Maer siet my worde noch voorghewent,
 Om dat van my gheen schult was bekent:
 Maer noch ghestadich volharden in het preecken,
 En dat ick haer vonnis gingh versteecken,
 Haer niet kennende voor mijn Rechters weert;
 Dat sy my noch hielden ghesuspendeert,
 Van mijn Officy by provisi gheset,
 Dan wat hier toe sal segghen voort de Wet,
 Dat salmen noch wel bet // seer haest vernemen.

Onpartydich hert.

Sy volghen noch al haer oude themen,
 En soecken daghelijcks meer nieuwe stucken,
 Op datse u 't hoeft mochten onderdrucken;
 Daerom sy gaen oprucken // dees Vrouwen stout:
 Want uyt haer selven, t' is sonder fout,

Souden sy sulcks gheensins beginnen.

+

T' is haer van de Mannen ghegeven inne,
En hare Mans die zijn hier toe bepraet
Vanden partydighen Kerckenraet:
Maer God die niet den vromen en verlaet,
Die sal haer allen nochtans beschamen.

+Tectander.

Onpartydich hert.

Dat hoop ick Tectander, God hoed' u voor blamen.

Tectander.⁺

Amen.

+Sy gaen in.

De eenen tvvintichste verthooningh.

Tvvee Lakenbreyders comen te gelijk uyt, elck met een stuck eten inde handt, als vvesende schof-tijdt; terstondt daer nae comt van d' ander zynde een Schoenmaeckers ghesel (vvesende een Ouderlingh van de Kerck) met zijn broeder; hy ghenaemt Huysman, hebbende een Schoenmaeckers schorte-cleetgen voor, een vveynich bepect.

Huysman spreect de Lakenbreyders toe.

Ghesellen goeden dach, heeft t' eten noch goe smaeck?

Eerste Lakenbreyder.

Jae, God sy lof, die spijs en appetijt ons maeck.

Tweede Lakenbreyder.

Men can Godes lof ten vollen niet uyt spreken;
Waerom zijn heerlijkheyt niet eerst en is ghebleken
In huysen die uytsteken // hovaerdich inde locht,
Met poort, vensters en stijl, van goude root doorwrocht;
Maer die is eerst ontknocht // den Herderen eenvoudich:
Want tot zijn heerlijkheyt de Landen Peru goudich,
En zijn niet suffisant: alwaer 't oock al van goudt,
Al wat een menschen oogh' hier in dit ront aenschoudt.

Huysman.

Daer van had menichfout // Warhiel de Predicatie.

Eerste Lakenbreyder.

Maer Warhiel loopt te diep in zijn Predestinatie,
Dan met een beter gratie // Tectander heeft gheleert
Op Manendach daer aen, die nae den Kersdach keert.

Huysman.

Maer wie heeft groot begeert // tot zijn Vrygeestich preecken?

Eerste Lakenbreyder.

Noemt ghy 't vrygheestich preecken? dats qualijcken gheleecken;
Niemant van Clerck of Leecken // en nemen 't daer voor aen.

Huysman.

Niet? hy moet allesins voor vrye gheest uyt gaen.
Wie hoort na zijn vermaen? Niemand van Kercken-rade;

Eerste Laken-bereyder.

Oft zy oft Godes Woort al niet en sloeghen gaede,
En ginghen buyten paede // soo zijnder noch ghenoech,
Die in Gods Woort te hooren ontfanghen groot vernoech.

Tweede Laken-bereyder.

Jae die oock laet en vroech // wanneer dat zy maer weten,
Dat hy Tectander preeckt, zijn inde Kerck gheseten,
En lieten 't middach eten // liever dan zijn sermoen.

De broer van Huysman.

Gheeft op vry: maer 't is met segghen niet te doen.

Eerste Laken-bereyder.

Com an, zijt ghy so coen // en dart daer onder stellen,
Een Rosenobel ront? ick sal 't gelt neder tellen.
Ick wed' dat ter Cappellen, op Kersdach nu voorleen,
Als Warhiel preeckten daer, niet en zijn in ghetreen
Teghen die vier niet een // alsser quam inder Kercken,
Op Manedach daer aen, daer mocht een yder mercken
Die nae Tectander hercken // wat hoopen dattet zijn.
Siet daer een Nobel root, comt wed' eens teghen mijn;
Set by, die wint het spel die salse beyde strijcken.

Huysman.

Sy zijn in suyverheyt, by Muysen te ghelijcken,
Die uyt een Meel-pot kijcken, dus is een cleyntgen best,
Dat suyver en ghesont, dan sulcken grooten rest,
En een onsuyver nest // wy hoopen te vergaren.

Eerste Laken-bereyder.

Waren zy al ghesont die ind' Cappelle waren?
Had ick my gaen paren // mee by 't heylich convent;
Dan soude Heylighe Pieter mijn oock hebben ghekent,
Als ick hem quam ontrent // voor een predestineerde.

Huysman.

Dat zy al suyver zijn, by wien hy Warhiel leerde,
Ick oock niet en vercleerde // maer wel den meestendeel.

Eerste Lakenbereyder.

Sy saghen oock niet al, al warender schoon veel,
Met beyde ooghen scheel // die men aldaer oorboorden,
Op Manendach inde kerck, enden Tectander hoorden.

Huysman.

Soo zijn oock niet mijn woorden: maer heb aldus gheseyt;

Ick seydet, segghet noch, dat sonder vromicheyt
 Van boosheyt opgheleyt // zijn meest al d' audienten,
 Dier in zijn preken gaen, dronckaerts en loose venten,
 Hoerjaghende patienten // Mennisten inden ban,
 Papisten, Lybertijns, en die van Beuckels Jan,
 In somma t' vuyl ghespan // en t' schuym van Alckmaer t' samen.
 Dat sulcke Leeraers doch, tot Amsterdam eens quamen,
 Men soud' haer na t' betamen // aldaer onhalen gaen.

Eerste Laken-bereyder.

Jae mocht hy duysent gulden daer jaerlicx ontfaen,
 Ghelijck ick heb verstaen // datmen Warhiel daer biede,
 Soo soud' ick selver zijn die hem daer henen riede,
 Nochtans gheen van ons lieden // wy hooren hem gheern' hier.

Huysman.

Ick prijs dat hy in huys hem houde by het vyer,
 Al staet zijn bolleken dier // men sout hem daer af spelen,
 Soo slecht af als een penninck, en sonder veel crackelen
 Al warender gheen kelen // van Preeckers meer int lant.

Eerste Lakenbereyder.

Wenscht ghy u naesten sulcx? foey Huysman dat is schant,
 Mijn arrichste vyant // en wild' ickt niet toe wenschen.

Huysman.

+ Wech, wech, met sucke menschen // het bolt u soo alst wil,
 Ghy sult wel haest wat sien, men sal niet langhe stil
 Blyven, maer na ons wil // sal die saeck noch aflopen.

+Hy wrijft zijn handen van
 blyschap, die hy schept in
 zijn nydige ghedachten.

Eerste Laken-bereyder.

Wy gh'looven u niet meer: daerom wy anders hopen.

Huysman.

Heb ick u gaen vercopen // oyt loghenen voor waer?

Eerste Laken-bereyder.

Dat hebby wel ghedaen ghenoech int openbaer;
 Lestleen als Kermis waer // ghy my oock selfs verconde,
 Dat over weken drie, en langher niet een stonde,
 (Ghy seydet metten monde) Tectander preken sou,
 Met hem drie ofte vier, en al die niet en wou,
 Den Catechismum bou // met haer hant onderschryven:
 Drie weken zijn al om, ja noch een over vyven,
 En zy noch alle blyven // niemant is afgheset:
 Zy preken al te mael, en niemant haer belet,

Huysman.

Sy doen 't teghen de Wet // en met louter ghewelde.

Tweede Laken-bereyder

Neen Huysman secht dat niet, u naesten niet en schelde.

Huysmans Broer.

Als t' verbien niet en ghelde, ghedaen van Kerckenraet,
Is dat niet met ghewelt?

Tweede Laken-bereyder.

Sy doen 't uyt het Mandaet,
Self vanden Magistraet // oock mee van de Vroetschappe.

Huysman.

Dats schelmachtich ghedaen van haer, dat sy soo slappe,
Met desen galgen lappe // hier in hebben gheleeft,
Dat teghen Kerckenraet, verlot men hem noch gheeft
Te preecken onbeleeft // heel anders als het hoorden.

Eerste Laken-bereyder.

Hout, hout, denckt wat ghy seght, te vinnich zijn u woorden,
Denckt of sy quamen wel voor de Vroetschap en Magistraet.

Huysman.

Wat is den Magistraet? Wat is des Vroetschaps staet?
t' Zijn Mannen nae mijn praet // als ick u lestmael seyde.

Eerste Laken-bereyder.

Siet wel toe, daer sal zijn yemant die 't haer verbreyde,
Soomen u voor haer leyde // ghy sout met grooter schandt,
Cloppen op uwe mondt, met een beschaemde handt,
En halen door u tandt // u woorden inden halse.

Huysman.

Ick meen wel ick soud' niet, mijn woorden zijn gheen Walse,
Noch en zijn oock niet valse // dies woude ickse stout,
Al stonden sy present, segghen int aenschijn bout,
Of meendy dat niet stout // ghenoech ick soude wesen?

Eerste Lakenbereyder.

Zijn Burghermeesters al, en Vroetschap uytghelesen,
Dan schelmen oock midtsdesen // spreeckt eens claer uyt u mont?

Huysman.

Jae schelmen zijn sy al, ten minsten in dit pont,
Ick segghet u goedt ront, gheen doecxkens om te winnen.

Eerste Laken-bereyder.

U woorden steecken hart, met al te scherpe vinnen,
Men moest die bet versinnen // eermense buyten stier.

Huysman.

Wat zijn 't voor Mannen doch, u Burghemeesters vier?
D' een Schepen is een bock, en d' ander een waen-wysen,
Die nauwelijcks ghelooft de dooden te verrysen,
Noch datter is een God: hy is oock niet bequaem
Tot een Officy goet; sulck Volck ist altesaem.

Eerste Lakenbereyder.

Wie sal dan sonder blaem // de wijsheyt voort bewaren?
Sal 't Rabbijn zijn alleen, met Medenblick zijn karen?

Huysman.

Jae, daer wy niet sparen // en ginghen arrebeyt.

Eerste Laken-bereyder.

Sont ghy daer om u bood'? was dit d' autoriteyt?

Huysman.

Jaet: en met goet bescheyt // wy hebben 't al vercreghen //
Ons wil en ons begheert, ghy sult haest zijn verleggen.

Eerste Laken-bereyder.

Voorwaer t' gaet niet te deghen // maer al te seer party.

Huysman.

Wat weet ghy wat Tectander ghedaen heeft van zijn sy.

Eerste Laken-bereyder.

Niet seeckers is by my // maer heb alleen ontfanghen,
Dat ghy luy hebt een bood' ghesonden opter ganghen..

Huysman.

Hy ginch al over langhen // het sal nu locken ras.

Tweede Laken-bereyder.

Wat Mannen scheyster uyt; mijn dunckt dit hassebas,
Dit heeft al op dit pas // ghenoech tijts aenghehouwen..

Huysman.

Het is nu veer ghenoech dat Schelmen en Rabbouwen,
Alleen men voor sal staen, en vrome schuyven of.

Tweede Lakenbereyder.

Wat Huysman swijght voort stil, ghy maecket al te grof.

Huysmans broer:

Gaet brenghet heen aen 't Hof // verdient daer stuyvers seven.

Tweede Lakenbereyder.

Die heb ick so verdient, noch noyt van al mijn leven.
Woud' ick 't te kennen gheven // begeerder niet daer voor.

Huysmans Broer.

Ghy zijt te eerlick daer toe ghelijck ick hoor:

+ Maer Adieu wy gaen door.

+Zy gaen in.

Tweede Laken-bereyder.

Gaet dat u God gheleyde,
En wyser sinnen gheeft. Com maet dat wy bereyde,
T' een Laecken of het aer.

Eerste Laken-bereyder.

+ Com gaen wy met malcaer.

+Sy gaen in.

De tvvee en tvvintichste verthooningh.

Onpartydich hert, ende een Bode in reys-cleederen.

Onpartydich hert.

Waer heenen vrient? het is teghen die nacht.

Bode.

Ick moet gaen om een boodtschap van grooter macht:
 Want onverwacht is de Vroetschap verdaecht,
 Om morghen te vergaren: dies onversaecht,
 Gaen ick als ghejaecht // om die zijn absent,
 Op datse passen hier te wesen oock omtrent,
 Op dat Tectander niet en word' verknesen:
 Want d' ander souden anders de sterckste wesen,
 Om hem van zijn Offitie te gaen stemmen:
 Maer om haerluy boosheyt wat te temmen,
 Soo moeten oock dees ander daer wesen by.

Onpartydich hert.

Dats goedt Vrient, ick denck vry,
 Daer oock te comen al sonder schromen:
 Want ick daer ben ontboden van som'ghe vromen,
 Die Vrede lieven en vluchten Nijdt.

Bode.

Wel Onpartydich hert, ick moet gaen, het is tijdt:
 Want ick sonder respijt // moet al de nacht lanck ryden,
 Op datse morghen zijn alhier by tyden.

Onpartydich hert.

God maeck u reys voorspoedich ende cort. ⁺

⁺Sy gaen in.

De drie en tvvintichste verthooningh.

Planckius, een out Leeraer, ende Warhiel gaen naer de Vroetschap, voor haer gaet Heylighe schijn, ende achter haer Valschen waen ende Blinden yver, ende daer achter Nijdt.

Warhiel.

Och Broeder doet u reden op 't alderbest,
 En vergheet niets te segghen van al de rest,
 Als wat hy heeft ghedaen over eenighe Jaren.

Planckius.

Ick sal 't doen Broeder, ick sal haer gaen verclaren,
 Hoe hier noyt was, nochte sal wesen vrede,
 Soo langh hy hier gheweest is, en sal zijn ter stede;
 Ick sal alsulcke reden voor de Vroetscappe doen,
 Datse my sullen ghelooven koen,
 Soose eenichsins de Kerck beminnen.

VVarhiel.

Och! t' cost my schier mijn vijf sinnen,
 Dat onser Kercken saeck niet wel en gaet;

Maer soo wy niet en cryghen baet,
 Soo wilt toch metter daet gaen protesteren,
 En voor de hooghe Staten appelleren:
 Want wy doch moeten doen nae onse macht.

Planckius.

Confrater dat is goet en wel bedacht,
 Al onse cracht moetmen stellen te wercke,
 Voor het welvaren van Godes Kercke.

+

Al ben ick alder achterste ghestelt,
 Nochtans doen ick het meeste ghewelt:
 Ick gaen achter dat hem niemant van my vervaert:
 Want het fenijn dat leydt meest inde staert.

⁺*Hier gaense in als voren,
 ende Nijdt d' achterste
 ingaende seyt.*

De vier en tvvintichste verthooningh.

Valschen waen, Blinden yver, Onpartydich hert, ende Heylich schijn comen uyt al sprekende.

Valschen waen.

Jae dat segh ick als noch, en blijf daer by,
 Als datter niet en is een argher dier als ghy,
 Als ghy, segh ick, ghy Onpartydich hert:
 Want ghy doet ons nu d' aldermeeste smert,
 Om dat ghy ons dus gaet verfoeyen.

Blinden yver.

Ghy sult ophouden u met ons meer te moeyen,
 Oft ick sal u vervolghen als mijn meeste vyandt.

Onpartydich hert.

Mannen ghy spreeckt sonder verstandt,
 Ghy toont u in u doen altijdt partydich.

Heylich schijn.

Maer Vrient en cont ghy niet wat zijn vermydich,
 U t' onderwinden der Kercken doen.
 Wy verstaen wel ons saeck, avont en noen,
 Ick bid u koen // laet de Kerck haer recht houwen:
 Wy sullen oock niemant t' onrecht benouwen,
 De Kerck is wijs ghenoech in hare saken.

Onpartydich hert.

Ick eyse een onpartydich uytspake,
 Voor 't Gheestlijck en Wereltlijcke Recht,
 En soo ghy handelde als Gods Volck plecht,
 Dan soudy wel begheeren myne presentie,

Om oock te gheven een goe sententie:
 Maer ick gae, ick en wil niet met u kyven:
 Want ghy zijt vol nydich bedryven:
 God danck dat uwe schyven // niet wel en rollen. ⁺

⁺Hy gaet in.

Heylich schijn.

Ist niet om worden dollen? ⁺
 Dat alle onse tollen // verloren gaen?

⁺Nijt comt uyt een hoec.

Valschen waen.

Daer is seer weynich hope, alsoo ick waen,
 Nu 't voor de Vroetschap is heel verloren.

Blinden yver.

Ick ben vol van bitteren tooren,
 Dat desen boeve moet slaen de moort.

Valschen waen.

Ick waende onse bee sou zijn verhoort,
 Om dat zijn Vrienden waren absent:
 Maer sy quamen noch al mede in 't convent,
 Ick denck sy hebben die saus van veer gheroocken,
 Die wy al voor Tectander ginghen koocken.

Heylich schijn.

Nu is ghebroocken // al ons ghebou.

Nydt.

Neen Vrienden, neen, weest noch niet flou,
 Ick gheeft haer noch niet al ghewonnen,
 Ghy hebbet spel met my begonnen,
 Met my soo moetet oock zijn volbracht;
 Ick ben ontboden d' aenstaende nacht,
 Om by Warhiel te comen slapen:
 (Want ick een boele ben van d' Heylighe knapen)
 Dan sullen wy ons te samen beraden,
 Waer mede wy Tectander sullen laden,
 Oft wy hem sullen verclaghden voor het Hof,
 Oft datmen noch sal smeden ander stof:
 Dies segh ick u goen avont alle.

Blinden yver.

God brengh onse vyanden nu ras ten valle,
 Datse toch immers heel blyven t' onder.

Valschen waen.

Dan souden wy worden veel ghesonder,
 En cryghen wel een beter couleur.

Heylich schyn.

Maer Vrienden het is tijt, wy moeten deur.

Valschen waen.

Wel gaen wy; gaet ons veur.

De vijf en twintichste verthooningh.

Twee Commissarissen uytcomende, ontmoeten Onpartydich hert, daer nae comt Simple, daer nae Herculius ende Helena.

Eerste Commissaris.

Maer Confrater dunckt u dat wy welcoom zijn?

Tweede Commissaris.

Sommighe toonen ons niet seer vriendelijck aenschijn,
En houden ons suspeckt sonder oorsaken:
Waerom ist anders dat sy ons laken,
Dan om dat wy niet zijn van d' harde Geusen:
Daerom sien sy soo bangh' langhs hare neusen:
Maer hoe dat ick oock ben, ick hoop noch met accoort,
Van als te doen rechtveerdich goedt rappoort,
Aen al de ghene die my hebben uytghesonden.

Eerste Commissaris.

Ick hoop oock niet als waerheyt te verconden,
Ende te zijn bevonden // meed' onpartydich fier.

Onpartydich hert.

Mijn heeren ick heet u wellecoom hier:
Want ick hoop uwe comst sal stillen onse smert.

Eerste Commissaris.

Wy dancken u seer Onpartydich hert,
Wy zijn om u te helpen wel gheneghen.

Onpartydich hert.

Maer mijn Heeren en laet u niet beweghen,
Door eenighe gheruchten gheheel partydich,
En wilt in uwen dienst niet zijn eensydich,
Maer weest bevrydich die sonder schult // is.

Tweede Commissaris.

Maer Vrient om dat u hert vervult // is
Met onpartydicheyt, wilt ons gheryven,
Met u by-wesen, en by ons blyven:
Want sonder uwe dryven // connen wy niet,
Beyde partyen te deggen hooren siet:
Dies niet van ons en vliet // maer blijft ons by.

Onpartydich hert.

Alle de ghene die daer begheeren my,
t' Sy Rechters vry // of haer Ghesanten,
Die woon ick geerne by aen alle canten,
En daer ick my gae planten // daer salmen spreken
Een gherecht vonnis sonder ghebreken,

Waer door goe Rechters worden ghepresen.

Eerste Commissaris.

Wel, gaen wy dan, het sal tijdt wesen,
Om te sitten ter audientie:
De Vrouwen zijn ontboden, te maken mentie,
Wat dat haer van Tectander is wedervaren:
Wy moghen hooren wat sy willen verclaren. ⁺

⁺Sy gaen in.

Simple comt uyt.

Och! sal ick gaen, oft blyven staen?
Wat sal ick doen? bedroefde Vrouwe:
Isser wel een bedroefder in dees Landouwe?
Ick vrees verflouwen // sal noch mijn hert.
En ben ick niet gheboren tot alle smert?
Want daer mede dat ick meende te stillen mijn verseeeren,
Dat doet mijn druck nu seer vermeereren:
O mijn conscientie hoe sydy verlegghen!
O snooden mont had ghy gheswegghen!
Gingh ick oprechte wegghen // God sou mijn druck,
Verkeeren moghelijck wel in gheluck:
Maer nu het is ghesproken, soo moet ick vast
By myne woorden blyven ghepast:
Dan eer ick word' verrast // mach ick gaen voort,
Op dat niemant alhier mijn niet en hoort:
Want ick sie ginder yemant aencomen.

⁺

⁺Herculus ende Helena
comen uyt, en Simple gaet in.

Herculus.

Grijpt eenen moet Vrouwe, gaet sonder schromen,
Spreeckt stoutelijck, beleght u woorden wel,
Ghelijck als ghy zijt onderwesen snel,
Ende al ist u wat verdriet,
Denckt het is voor Gods Kercke siet,
Die machmen immer niet // verlegghen laten.

Helena.

Het rout my dat icker op gingh af praten:
Want t' is gheheel t' mijnder onbaten:
Waert te vervaten // ick sou wel swyghen,
Men souder my met schoon soet spreken niet toe cryghen:
Moet icker niet ghestadich omme truren?
Men krijt en roept my nae tot allen uren:
Meest spreeckt elck een van my schant en oneer,
Op welke straet ick my wend' ofte keer,
Over al staense op my en loeren,
En segghen, daer gaet van Tectanders hoeren,

Dat moet ick hooren tot mijnder spyten,
My dunckt dat t' herte my noch sal splyten,
Van dit verwyten // vroech ende laet.

Herculus.

Sus Liefken, als Tectander metter daet
Dese oneer wel is bewesen,
Dan suldy als Judith worden ghepresen,
Van Godes Volck, voor u cloeckheyte eerbaer,
+ Daerom gaet heenen sonder beswaer.

+Sy gaen in.

De ses en tvvintichste verthooningh.

Jan wiel, Jonghe Rijp, ende Onpartydich hert.

Ian wiel.

Wat hoorde Broeder van onse saken?
Sullen wy tot ons voornemen gheraken?
Oft sal ons noch de Wint weer loopen teghen?

Ionghe Rijp.

Ick weet wat segghen, ick ben verlegghen:
Maer hadmen 't moghen wegghen // voor onse Wet,
Daer mijnen Vader mede is ingheset,
Wy souden onbelet // wel boven blyven,
En den Tectander wel haest verdryven,
+ Hoe dit nu sal beclyven // moet zijn verbeyt.

+Hier comt onpartidich hert
uyt.

Ian Wiel.

Maer laet ons hooren wat Onpartydich hert seyt,
Die herwaerts comt ghegaen.
Wel Onpartydich hert hoe statet u al aen?
Soudy Tectander noch connen prijsen?
Daer men hem sulcke grove fauten gaet bewijsen?
Is hy noch al den goeden Man?

Onpartydich hert.

Van 't gheen ick niet en weet, ick niet oordeelen can:
Want t' gheen men seijdt, en is noch niet ghebleken,
Ick hoor d' aenclacht, het bewijs is versteken:
Maer alst hem wel bewesen is,
Sal ick 't oordeel helpen uyt spreken wis:
Maer men moet eerst te degghen daer op achten.

Ionghe Rijp.

Ick hoor wel ghy ghelooft gheen clachten,
Al ist dat zijt ghetuyghen met haer twee.

Onpartydich hert.

Maer dese twee ghetuyghen, en doen maer een

Voor alle rechten ende ghedinghen;
 Wanneer dat sy ghetuyghden, te samen van een dinghen;
 Maer sonderlinghen // tuyght elck ghewis,
 Wat dat haer selfs weervaren is:
 Maer gheensins sy ghetuyghen yet,
 Wat datter is een aar gheschiet,
 En ditte niet // haer saeck goet maken magh,
 Dat sy hebben ghesweghen Jaer ende dagh,
 Sonder oyt zijn gheselschappe te schouwen;
 Dit deden noyt eerbare Vrouwen:
 Dan conden sy bewijs ghenoech voorwenden,
 Dat soud' de sake haestigh doen enden:
 Maer het bewijs, dat sy noch brenghen voort,
 Dat en ghetuygt niet een warachtich woordt.

Longhe Rijp.

Hoe? niet een warachtich woort? het is misschien u dencken;
 Of u verkeert verstaen, soo 't u best gaet toewencken,
 En soo ghy t' liefsten hadt, moocht ghy haer reen ontfaen.

Onpartydich hert.

Neen t' isser lieve man, alsoo niet mee ghegaen:
 Maer leughens openbaer, tot noch toe sy verconde,
 D' een lieght haer eyghen handt, en d' ander haren monde,
 Haer reden zijn soo flau, datmense voelt en tast.

Ian VViel.

Dat Simple heeft gheseyt, vertelt ons eens, wat wast?

Onpartydich hert.

Maer Simple seijdt aldus; dat sy eens was ghecomen
 Tot zijnen huijs om troost, in droevicheyt vol schromen,
 Daer nae seer yverich sy vallend' in een praet,
 Ghebeurden 't dat Tectander een zijnder handen slaet
 Omtrent haer schortecleedt, daer quam (seyd' sy) mijn leven,
 Gheen Man meer als de mijn, en conde hy 't beseven,
 Hy soude cleyne rust vercryghen in 't ghemoedt:
 Want binnen in zijn hert jaloursheyt is ghevoedt.

Longhe Rijp.

Wel, dunckt u dat soo goedt? Wast niet ghenoech bewesen
 Wat hy had inden sin?

Onpartydich hert.

Maer daer op is ghelesen
 Een acte van haer handt, waer in dat sy bekent,
 Dat hy met sulck ghelaet haer noyt en quam omtrent,
 En of [zij]t [h]em opteech, dat het sou zijn gheloghen,
 Als di[even o]p pijnbanck, door pijn wel lyden moghen.
 Oock tuyghden daer twee Mans, dat sy noch eyndelijck

Teghen Tectander sou ghebruycken dees practijck:
 Want sy 't haer langh te voor gingh segghen ende claghen,
 Dat sy haer Mans ghequel niet langher mocht verdraghen:
 Dus is dit voor of nae een loghenachtich slot:
 In d' acte tuyghet sy voor d' alderstrenghten Godt,
 Maeckt sy 't nu onwarachtich, soo toont sy haer meyneedich,
 En goddeloos met een; wie sal met rechten seedich
 Ghelooven sulcken tuych?

Ian Wiel.

By God die Vos was loos.
 Heeft hy hem soo voorsien, soo zijn ons Rapen voos.
 Helena wat seydt die? wilt ons dat oock vertellen.

Onpartijdich hert.

Sy is oock oertuycht van Timmermans ghesellen,
 Glaesmakers, Metsers oock, die hadden op 't verstellen
 Van 't huys in 't werck gheweest: soo dan Helena seijdt,
 Dat sy vanden Tectander was vijfmael voorgheleijdt,
 Te breecken Cupidoos boogh, Pylen ende Pesen:
 Viermael in 't cleyn studoor, van d' aerde wat gheresen,
 Met weynich trappen op; en d' ander was versocht
 Beneden by der aerd', de camer was verknocht
 Vast aende keucken, voor aen 't loopen vanden ganghe,
 En achter aende straet, noch daer en was ghehanghe
 Van grendel, haeck noch slot: maer om dat hare spraeck
 Al struyckelende ginck, men dacht bat op die saeck:
 Men vraechde of sy noch de plaetsen soude kennen,
 Daer hyse had versocht? Sy seyde jae; men ginck wennen,
 De ganghen daer nae toe, om alles in te sien.
 Als sy op 't studoor quam, sy seyde daer waren gien,
 Noch stylen, nochte post, en dese deur is mede,
 Die vensters alle bey (sy wysend' op die stede)
 Met noch de heele muer, al naederhandt ghestelt,
 Sint ick de lestemael hier met hem was verselt:
 Sy sloeghen nauwe gae, op 't ghene sy daer seyde,
 En t' hadde weynich slots al wat sy noch uytleyde:
 Maer op die Metsers heeft Tectander doen ghedacht,
 Die worden door een bood' ter plaetsen daer ghebracht,
 De Glasemaker oock, de selfde Timmermannen,
 Die stijl, post, muer en deur, trap, venster, glaesghespannen,
 Al wat een camer maeckt, daer selver stelden aen
 Denckt sonder dat, wat camer Helena mocht verstaen.
 Men vraechden haer of sy dat huys oyt repareerden?
 Sy seyden jae; nae ons gheen handt daer meer aen keerden:
 Want wy de laetste zijn die 't hebben opghetooyt.

En t' staet noch allesins alst van ons was gherooyt.
 Noch vraechdemen den tijdt, hoe langh het was gheleden?
 Of daer Helena was te vooren in in ghetreden?
 Sy seyden t' is ghestelt, van nieus ist opghemaect,
 Drie Jaer nae daer Tectander ter woon was ingheraect,
 Noch post, stijl, venster, muer, is daer meer ghecomen,
 Noch houtken, glaesken, steen, ghebracht of wech ghenomen,
 Noch eerst en stonter niet dan eenen legghen muer,
 Een oudt vervallen dack, gheen camer ofte schuer:
 Doen vontmen datter zijn verlopen wel vier Jaren
 Tot daer Helenaes teen lest over drempel waren.
 Helena stont en keeck heel scheelu langhs haer neus,
 Noch simpeler als Simpel, of d' alderhilste Geus,
 Of die de boeven sach, voor Daniel die stonden,
 Ghevraghet vanden Boom, daer sy Susanna vonden,
 Met haren boel, die mocht in zyne fantasy
 Helenaes wanghelaet daer mede voegghen by.
 En worden sy ghevraecht, wanneer ist d' eerste malen
 U voorgheleydt gheweest? s' en kon het niet verhalen.
 Een Jaer of anderhalf, ghevraecht der weecken dach?
 Ontvlogghen was het haer: of sy niet segghen mach
 Het saysoen vanden Jaer? s' en kond' dat oock niet weten.
 Wanneer de leste reys? het was haer al vergheten,
 Oft Paesschen, Pincxster was, der Heylighen of Korstijt,
 Sy wast uyt haer memory, uyt hare sinnen quijt.
 Wat tijdt ten naesten by, op een maent twee of drye?
 T' is haer te veel ghevraecht, al die schersinnerye,
 Noch waer dat zijn gheschiet die vragghen vijf oncuys;
 Sy seyden t' is gheschiet tot den Tectanders huys.
 En waerom altijdt daer? Om dat daer van gheen blijcke
 Den luyden soude zijn: oock om zijn vriendelijcke
 Ghelaet en ommeganck. Tectander sprack als dan;
 Nae desen soo ghy seght, en hielde ghy niet an
 Mijn vrientschap alle tijdt: en dickwils zijt ghecomen,
 Om bidden dat ghy mocht dan mede zijn ghenomen,
 Wanneer wy op een vleck, of ginghen aende Zee,
 Mijn Huysvrouw' dick ghevraecht, of wy niet wilden mee
 Nae Outdorp, inden Thuijn, dijns Ooms Bogaerde wand'ren?
 Jae dat wy Spinola eens souden met malcand'ren
 Gaen kijcken inden Haech? Of sy niet doen hy cranck
 En sieck te bedde lach, hem bode t' zynen danck,
 Of Bier of eenich dinck dat sy had inden huuse?
 Of sy in zijn Sermoen niet quam tot dat confuyse,
 Des Simpels sake quam eerst aenden Magistraet?

Op alle dit voorseyd', gingh sy al segghen jaet,
 T' is alle soo gheschiet; doen is daer noch bevonden,
 Dat sy had laten gaen en vallen uyt haer monden
 Dat sy maer om dees twee oorsaken had belast
 Tectander en beclaecht: ten eersten dan soo wast,
 Dat Simple niet alleen bleef inde peeckel steecken
 Het ander om dat hy in ses en twintich weecken,
 Niet eens en had ghekeecken // nae haer, noch oock ghedocht,
 S' en haddet niet ghedaen, had hys' somtijts versocht.
 Noch vraechden hy haer meer, oft niet eenmael gheschieden
 Als sy te maeltijt was, met noch meer ander lieden,
 Tot eenen goeden Vrient, Sondaechs op een gast-mael,
 Daer hy mee was ghenoot: maer om dat hy een mael
 Noch preecken moest dien dach, soo had hy 't doen afsegghen
 Des avonts: want sy bleven, en hy had af gaen legghen
 Zijn arbeyt op dien dach; sy sonden d' een en d' aer,
 Maer conden hem niet brenghen, om dat hy op een aer
 Wat anders had te doen: ten lesten vande zyde,
 Van haer Man is sy gheresen op dien tyde,
 En seyde luyt ghenoech, laet my nae hem toegaen,
 Als ick maer by hem coom, ick sal hem brenghen aen.
 Sy ginck heen, een Jongh man, een Vryer, haer gheleyde
 Al tot Tectanders huys, sat langhen tijdt en beyde,
 Zijn Huysvrouw midler tijd heeft sy daer toe versocht,
 Dat sy met haren Man daer mochte zijn ghebrocht:
 Maer hy Tectander bleef noch buyten huys soo langhe,
 Dat hy daer niet en quam, om dat hy inden ganghe,
 Was elders uytghenoodt; dat heeft sy oock bekent.
 Noch heeft haer wederom Tectander voorghewent,
 Of hy niet voor haer huys van haer was aengheroepen:
 Een ander reys als zijn wech daer voorby gingh loopen,
 En badt hem dat hy daer by haer te gaste bleef,
 Haer Man die was van huys, daer hem zijn saken dreef,
 En dat hy daer toe neen, wat soudet zijn? op seyden,
 Wat soudemen vermoen, als wy hier met ons beyden
 Een maeltijt hielden groot, terwijl u Man is uyt,
 En mijn Huysvrouw absent? denckt dat het niet wel sluyt:
 Sy bekend' het terstont, en seyde t' is warachtich:
 Jae als haer Man quam t' huys, sy maeckten 't hem indachtich,
 Hy prees die deuchd'lijckheyt Tectandri doen ter tijt.
 Dit heeft sy oock beleen; doen quam aldaer subijt
 Tectanders Huyvrouw by: want sy daer was ontboden,
 Die tuijchden dat sy was hem dickwils comen nooden,
 Als hy besoecken gingh den eenen sieck of d' aer;

En eens ist dus ghebeurt, dat sy seyde' Vrouwen, maer
 Is uwen Man in huys? S' antwoorden hy studeerde,
 Ick sal hem roepen af, soo ghy hem yet begheerde,
 T' is onnoodich seyde' sy, ick sal wel by hem gaen,
 Want een swangher Vrouw' can veel vreemdicheyt ontfaen.
 Doen vraechden haer Tectander, hoe sout dan zijn ghecomen,
 Dat ick yet oneerlijcks soud' hebben voorghenomen,
 Teghen u wil en danck? noch voeghden hy daer by,
 Ist niet vijf Jaer gheleen, dat ghy vol boevery,
 Voor schelm en voor rabbout my schelden met qua woorden?
 Sy seyde, 't is oock soo; want ick die reden oorboorden,
 Om dat ghy teghen waert het oude Kercken doen.
 Wie heeft daer nae gesocht, vraechd' hy de vrientschap doen?
 Zijt ghy 't niet self gheweest? maer sy bekenden 't rondelijck.
 Meer woorden hebben sy aldaer ghesproken mondelijck,
 Waer door haer reden bleeck onvast en sonder slot:
 Eynd'lijck sy schandich sprack veel vyleynicheyt sot.
 Dus weten sy niet meer met haer tween by te brenghen.
 Tectander heeft gheen schult: men sal oock niet verlenghen
 Hem absoluyt te kennen vry.

Jonghe Rijp.

Jae ghy zijt het Hooft van ons party,
 Die noyt ons saeck favoriseerde:
 Maer altijt ons druck vermeerde.
 Sult ghy het vonnis helpen uytsprecken snel,
 Soo naeckts ons noch al meer ghequel,
 Nochtans soo is die saeck oock claer ghenoech.

Onpartydich hert.

Dit is het segghen laet ende vroech:
 Maer men moest het eerst blijcken doen;
 Want wat can den Rechter bevroen,
 Van 't ghene niet en wort bewesen?
 Nae dien dat alle vonnis worde ghewesen,
 Nae t' ghene dat daer openbaer //is.

Ian wiel.

Wy weten dat het claer // is,
 En meer al waer // is // zijn Hoereryen:
 Daerom gaen wy die boeve myen,
 t' Zijn der Kercken partyen // die hem aenhanghen.

Onpartydich hert.

Ghy singht noch al u oude sanghen:
 Maer t' eynde sal draghen den last,
 God kent die beste, dat gaet heel vast,
 Die sal de Rechters tot rechtveerdicheyt wecken,

En die waerheyt der saken claer ontdecken,
Verlaet partyschap, en biddet God hier toe.

Ionghe Rijp.

Wy zijn hem ende zijn aenhanghers nu al moe,
God gheef dat wyer haest af worden vry.

Onpartydich hert.

U ghebedt of wensch is vol van party,
Stelt dat aen eene sy // en spreket onpartydich.

Ian Wiel.

Ick segh hy is een stucke boefs onlydich,
Die teghen God en Godes Kerck opstaet,
En daerom zijn wy metter daet
Teghen hem ende u, en al zynen aenhangh
Een openbaer party ons leven langh:
Maer Broer, laet ons den ghangh // van hier gaen nemen.

Onpartydich hert.

+ Wel Vrienden gaet, maer wilt van Gode niet vervremen.

+Zy gaen in.

De seven en tvvintichste verthooningh.

*Drie Diakens met haer mantels ende sacxkens, blootshoof, bereydt d' aelmis t' ontfanghen,
comen al spreekende uyt.*

Eerste Diaken.

Jae 't Confraters, t' is tijdt om d' aelmis t' ontfanghen.

Tweede Diaken.

Ick hebber toe seer cleyn verlanghen,
Maer ick moet het nu doen uyt mijn Offitie.

Derde Diaken.

Ick segh u vanden selven: want vol malitie
Is den Tectander met alle zijn schaer.

Eerste Diaken.

Dat is noch al het minst ghevaer;
Mochtmen sonder beswaer zijn Officy volvoeren:
Maer elck een gaet spottelijck op ons loeren,
t' Zijn Burghers ofte Boeren // elck seydt het zijn.

Tweede Diaken.

Noch doet mijn hert al meerder pijn,
Dat den Tectander, als hy sal d' armen recommanderen,
Ons in ons presentie dan gaet blameren,
Voor alle die vergaringh met zijn schempighen praet:
Hy seydt, siet niet op die 't ontfanghen vroeck of laet,
Oft sy d' aelmis t' ontfanghen wel zijn weerdich:

Maer blijft in miltheit altijd volheerdich:
Want ghy ghevet niet haer, maer God ende den armen.

Derde Diaken.

Dat doet my dickwils suchten en karmen,
Als ick d' Aelmisse sal gaen ontfaen,
Dat hy ons daer soo langh tot spot van al laet staen:
Want hy ons dat doet uyt enckeke spijt.

Eerste Diaken.

Dat doet hy om dat wy tot gheender tijt,
En willen hooren zijn Predicatie,
Onse sitplaets verlaten t' aller spatie,
En dat wy teghen hem ons stellen gaen partye,
Jae met ons sacxkens comen al uyt die sacrestye,
Wanneer wy onsen dienst sullen gaen doen:
Maer sal dit noch al langh dueren nae u vermoen?

Tweede Diaken.

Neen, het sal nu haest ghedaen wesen:
Want als men houdt het Synodus ghepresen,
Soo salmen hem doen inden Ban,
Soo krijght al t' Landt ten schrick daer van.

Derde Diaken.

Maer lieve Man, comt niet haest de sententie,
Over al zijn oneerlijcke inventie,
Die hy hier met de Vrouwen heeft bedreven?

Eerste Diaken.

Ick vrees t' sal ons gheen voordeel gheven:
Want het zijn Rechters van zijn naturen.

Tweede Diaken.

Hola, daer slaet de Clock thien uren.
Comt laet ons gaen.

Derde Diaken.

Wel aen.

De acht en twintichste verthooningh.

Goewillert, Onpartydich hert en Tebbiaen.

Goewillert.

Och Onpartydich hert, my verlanght seeren,
Wanneer dat sullen comen de Heeren,
De Commissarissen al uyt den Haghe,
Dat eens macht eyndighen all' twist en claghe,
Door een rechtveerdighe sentency onverborghen.

Onpartydich hert.

Sy zijn ghecomen Broeder, van desen morghen,

En brenghen de sententie nae rechten aert,
Soo dat de Vroetschap morghen sal zijn vergaert;
Om te worden verclaert het vonnisse voor haer.

Goewillert.

Wat segdy Onpartijdich hert? ist waer?
Hebby s' Vonnis inhoudt oock niet vernomen?

Onpartydich hert.

Het is noch tot Tectanders voordeel ghecomen:
Want het recht heeft hem niet schuldich ghevonden,
Als ghy sult morghen breeder hooren verconden:
+ Maer ick ben elders ghesonden, dus segh ick goeden dagh.

+Hy gaet in.

Tebbiaen comt uyt ende seyt.

Goewillert het is langh gheleen dat ick u sach:
Want niet alsoomen plach // wy comen t' samen.

Goewillert.

Dat doet cleyn liefde tot onser blamen:
Want sint die tijdt dat Vrede is verdreven,
Ende Nijdt in haer plaets wort verheven,
Is ons comen beneven // all ongheval.

Tebbiaen.

Daer af gheef ick de schult Tectander al,
In Gods Schaepstal, is hy als Wolf ghecropen;
Dan nu sal 't haest eyndighen, soo wy hopen,
Zijn valsche leer en overspel.

Goewillert.

Jae Vrient, waer 't hem bewesen wel,
Tot dese sake waer dan goe raet.

Tebbiaen.

Het is ghenoech ghebleken metter daedt,
Dies hy niet langher voor en sal preken.

Goewillert.

Ick gheloof niet dat hy soo haest sal zijn verstecken,
Mijn is terstondt ander tydingh ghebrocht:
Men sal als morghen ruycken ander locht,
En de waerheyt sal hem selven redden.

Tebbiaen.

Ick wilde wel nu teghen yemant wedden,
Dat hy niet sal preken noch vierthien daghen,
Ick set twee teghen een, com wildy 't waghen?

Goewillert.

Ick en hebbe behaghen // in 't wedden niet,
Den tijdt die sal 't ontdecken siet.

De neghen en twintichste verthooningh.

Schaghen ende Rabbijn, twee Burghermeesters, t' saemen sprekende; daer naer comen veel personen, als Schepenen ende Vroeden, neder sittende op bancken; eyndelick comen de Commissarissen met haren Greffier; pronuntierende de sententie.

Schaghen.

Wel Confrater hoe staen de stucken?

Rabbyn.

Ick vrees ten sal niet wel lucken.
God gheve dat ick dool in mijn vermoeden.

Schaghen.

Ist soo? Hy sal te stouter teghen ons woeden,
God wil ons hoeden // voor quaet ontmoet.

Rabbyn.

Hoe 't is, dat worden wy nu haest vroet:
Maer wy worden ghegroet, van de Vroeden die comen,
Dies laet ons gaen neder sitten sonder schromen,
Ende hooren der Commissarissen reden.

Schaghen.

Wel gaen wy dan, ick ben te vreden.

+

Eerste Commissaris.

Eersame Heeren der Stadt Alckmaer,
Wy zijn tot u ghecomen in 't openbaer,
Ende u Lieden hier by een doen vergaren,
Om voor u Lieden het vonnis te verclaren,
Het welck het Hof heeft gaen besluuten:
Daerom op dat wy 't nu te deghen uyten,
Soo gheeft alt'samen goe audientie;
Tsa Greffier leest ons de Sententie.

*+Tervvyl sy elck ander
groeten ende haer neder
setten, soo comen de Heeren
Commissarissen, sy vvorden
geeert ende nedergheset met
haer Greffier.*

De Greffier leest.

Ghesien inden hoogen Rade in Hollandt uyt crachte van sekere speciale commissie ende autorisatie vande Heeren Staten van Hollandt ende VVest-vrieslandt, in date den 17 Ianuarij, ende acte van bevvillinghe vande

Vroetschap der stede *van Alcaer*, vanden 23 der selver *Maent*, beyde lestleden daer opgevolcht. De poincten ende articulen overgelevert den Commissarissen vanden selven Rade, tot laste van Adolphus Venator, dienaer des VVoorts binnen der voorsz. stede. Mitsgaders d' *informatien* daer op ex officio genomen, mette stucken ende verificatien onder henlieden geexhibeert; als oock de verclaringen ende responsiven daer jegens by Adolphus Venator voor den voorsz. Commissarissen by monde gedaen. Ende gelet op allen t' gene daer op in desen eenichsins te letten stont, ende behoorde te moveren. T' hof doende recht uyten name ende van vveghen de hooge Overheyt ende Graeflickheyt van Hollant, Zeelandt ende Vrieslant; verclaert de voorsz. *informatien* ende verificatien insuffisant, omme daer op eenige proceduren crimineel of civil tot laste vanden voorsz. Venator te institueren. Interdiceert eenen yegelicken den selven mette voorsz. *pointen* ende articulen, of eenich inhouden van dien, directelick of indirectelick, te besvvaeren of te defameren, op pene van daer over gecorrigeert te vverden nae behooren. Aldus geresolveert inden hoogen Rade den 21 Iulij, ende ter Ordonnantie vanden selven Rade op den Stadthuuse ter vergaderinge vande Magistraet ende Vroedtschappen der voorsz. stede ghepronuncieert den 27 Iulij, Anno xvjC neghen.

In kennisse van my E. Both van D. Eem.

Een wt de vroede roept.

Het is al peck int vier.

Tweede Commissaris.

Wy zij nochtans daerom niet comen hier,
Om meer twist te verwecken:
Maer om rechtveerdighe sententie t' ontdekken.
En om te stillen al die partijen.

Eerste Commissaris.

Wel Greffier maeckt drie of vier copyen,
Oock voor claghers, enden beclaechden drae:
Op datse haer daer schicken nae.

Greffier.

Sy zijn gheschreven al, Heeren nae u ghewaghen.

Eerste Commissaris.

Wel gheeftse den Stadtsbode te draghen,
En maeckt dat het gheschie subijt.

+

Geffier.

Bode ghy moet bestellen gaen met vlijt,
Dees briefkens die ick u hier gheef in corten tijt;
D' een suldy draghen tot Tectander Predikant:
Het ander gheeft Persijn, of Simple becant,
Het derde gheeft Heleen, oft in plaets haren Man.
En t' vierde suldy gaen bestellen dan,
Aen Warhiel een Leeraer der Kercken,
Verstaet mijn reden met op te mercken,
En doet stracks na mijn vermaen.

⁺*Hier gaen de
Commissarisen ende
Vroetschap in, ende die
Greffier comt by de
Stadbode.*

Stadbode.

Wel aen ick sal terstont daer henen gaen // en doen u wil by tyde,
Daer sommighen om sullen droef zijn, en ander blyde.

Dertichste verthooning.

*Heylich schijn op crucken, Valschen waen, Blinden yver sonder svveep, Nijt, Onbedochtheyt,
Toorn en jealousy.*

Valschen waen.

Waer zydy Heyl'ghen schijn?

Heylich schijn.

Ick coom ghereen op crucken;
Op dat mijn Heyl'ghen schijn niet valle stucken.

Valschen waen.

Waer zydy Heyl'ghen schijn?
Troost ons in onghelucken.

Heylich schijn.

Wat troost wilt ghy van mistroostich plucken?

Valschen waen.

Waer zydy Heyl'ghen schijn?

Heylich schijn.

Ick coom ghereen op crucken;
Ick can niet meer voortgaen door dit verdrucken:
Want ick val van het een verdriet int ander.

Blinden yver.

Dat doeter ons den snoo Tectander,
Ick wild' dat ick hem sach raybraecken.

Valschen waen.

Ick waende hy soud' dien hoeck niet boven raken:
Maer t' is met hem al voor de wint.

Heylich schijn.

T' is al verloren wat men begint,
Wy moeten nu onder t' spit blyven,
Ick vrees wy noch sullen beclyven,
Ghelijck den grootschen Haman voer:
Want wy wel meenden te verjaghen dien loer:
Maer ick vrees, t' sal ons self ghebeuren:
Want ons naeck niet dan weenen en treuren,
En droefheys deuren // wijt open staen,
Men mocht om ons noch wel de Trommel slaen,
En de Vaendels wijt laten vlieghen,
Om al de onse daer mee te drieghen:
Want ons doen sonder lieghen // en sullen sy niet lyen.

Valschen waen.

Ick waen ghy zijt vol Prophecye,
En ick gheloof dattet noch sal gheschieden,
Datmen ons dese stadt noch sal verbieden.
En men sal u oock niet gaen sparen schoone Bruyt;
Hoewel ghy d' oorsaek zijt, soo wy daer raecken uyt.

Nydt

Waerom ben ick d' oorsaek? en deed' ick niet mijn beste,
Dat ghy het velt soud' houden leste?

Heylich schijn.

Ghy deed' alsoo ick seyde, en als het nu wel blijck,
Ghy maeckten ons veel wijs, ghy hadde veel practijck,
Het scheen t' sou missen niet. Ghy had oock drie gesellen,
Die wist ghy na u wil seer fraey int werck te stellen,
Wat hebben zy ghedaen? wat hebben zy ghewrocht?
Dan van ons eyghen volck, in lyden groot ghebrocht;
Als onsen armen bloet, ons Huysman niet om laecken,
Hy was ons principael, en stijf oock inde kaken,
Hoe sal hy noch gheraken, uyt dese swaricheyt?
Hy is in grooten last om dat hy had gheseyt,
Al te wel na ons sin, schand' vande Magistraten,
Hy macht alreets in Huys, nauw houwen noch opstraten:
Moet schier de stadt verlaten // de Schout siet na hem om.

Blinden yver.

Wat seghdy hier op pry, of zydy nu heel stom?

Nydt.

Wel meendy dat ick ben u Suster, ghy mijn Broeder?
En met een sinne min, gheteelt van eene Moeder?

Ey siet een Mol die wil die Creeft verwyten hier,
Dat hy niet voor hem siet, noch recht zijn gangh bestier.

Valschen waen.

Ja ghy zijt gau ghenoech, ten minsten metten monde,
Daerom had ick ghewaend' ghy soud' met loosen vonde:
Tectander int verdriet gheholpen hebben haest.

Nydt.

Maer alst niet wesen wil, t' is al voor niet gheraest,
Daer waren al te veel van onse hoofd vyanden;
Ick sach altijd de mijn, het minnelijck faveur,
Met hare roose wanghen, die gingh haer allen veur,
Dat pronckich proper leur // deed' my mijn pack beschyten;
Van schaemt en bangicheyt, als zy my gingh verwyten,
En brachte aen den dach mijn vuyle leelickheyt.

Valschen waen.

Het is oock mede waer, zy heeft daer recht gheseyt,
Want ick niet eens en dorst t' hoofd bien mijn vyande,
Die by Commissarisen stont, het was goe rijp verstande;

Blinden yver.

Wast daerom dat ghy my/ daer liet alleene staen,
Als my d' oprechten yver daer quam met stocken slaen:
De sweep zy my benam en sloechse om d' ooren,
Ick creet en docht dat my verginck met een het hooren;
Ick peep en schreeude luyd', waer zydy valschen waen?
Och ick ben doot soo ghy my niet en comt bystaen,
Sult ghy nu van mijn gaen, en stellen 't op het loopen?
Ten lesten ben ick noch uyt hare hant ghecropen,
Die sweep bleef inder loop, waer crijch ick weer een aer?

Valschen waen.

Men salder in voorsien, stilt u mijn lieve caer,
Ick sal niet meer van vaer // soo licht u gaen verlaten.

Blinden yver.

Ghy meester meer toe doen, voorseker als het praten,
Of quaemt soo weer ter maten // ick bleef ghewislick doot.

Heylich schijn.

Godvrucht met open hert, bracht my in grooten noodt,
Ick vreesden overlange, dat het dus sou gelucken:
Dies socht ick met veel hulp Tectander hem t' ontrucken,
Want d' een aen d' ander hingh so vast als siel en lijf;
Dus waer den een beck af, den ander bleef oock stijf:
Nu heb ick self mijn been aen stucken heel ghebroocken,
Ons crachten zijn tot niet, ten can niet zijn ghewroocken.

Nijdt.

Daer van ick had ghesproocken // te weten mijn drie maets,

Die comen hier aengaen, het zijn goe cameraets,

+ Laet ons haer spreken toe; goe'n dach sy u ghesellen.

Onbedochtheyt.

Dat sy u insghelijcks.

+Onbedochtheyt Toorn en
Jalousy comen hier uyt.

Nydt.

Ey wilt ons eens vertellen,

Hoe 't met u is vergaen in dit voorleden spel?

Hebt ghy u alle drie doorgaens ghequeten wel?

Onbedochtheyt.

Meendy dan dat wy luy en traecheyt by ons henghen?

Toorn.

De Duyvel mach meer doen, dan hy self can bybrenghen.

Jalousy.

Wy hebben niet een uur sonder practijck gheweest.

Nijdt.

Maer dattet u misluckt, wat is de oorsaeck meest?

Onbedochtheyt.

Jae Man het was al niet, had icket eer gheweten,

Dat by den Magistraet mijn vyandt was gheseten

Ick had mijn broeck bescheten // veel liever als een woort,

Of bootschap van u lien te gaen bestellen voort;

Als ick Voorsichticheyt maer sach met halve ooghen,

Soo bleef ick daer niet langh; maer ben snel wech ghevloghen,

Als ofmen om een duydt twee beenen had ghecocht.

Heylich schijn.

Maer seght waerom hebt ghy in lyden groot ghebrocht,

Ons alderbesten quant, den armen goeden Huys // man?

Onbedochtheyt.

Wie dat het is, daer leyt mijn helder nocte cruys // an.

Heylich schyn.

Maer die van ons ghesint te sparen men behoort.

Onbedochtheijt.

Voorwaer oock niet een haer, ick soude rechtevoort,

Niet hebben veel te doen, soud' ick al d' uwe sparen.

Heyligh schijn.

Maer Toorn hoort ghy dan na t' gheen ick gae verclaren,

En brengh ons eyghen volck soo niet meer inden last.

Toorn.

De Duyvel breeckt den hals die daer een hayr op past:

Ick woude dat den gast // onthooft waer of ghehanghen,

En dat ick die Werelt al had in mijn net ghevanghen,

Maer die sachtmoedicheyt ick by de Heeren sie;

Dies ick met strengicheyt uyt haren Hove vlie:

En sorght niet voor u quant, want zy gaent al vergheven,

Noyt had ick minder vat aen menschen van mijn leven:
 Ick vragher niet veel na, wy zijn noch sterck ghenoech;
 Dat wy ons gheven werck, malcander laet en vroech.

Jalousy.

Mijn vyant wasser niet: maer vonder mijns ghelijcke,
 Mijn *relativum* d' een aen d' ander hanght, t' is liefde vriendelijcke,
 Bekent en openbaer, der Mannen aende Vrouw:
 Der Vrouwen aenden Man, vereenicht door de trouw,
 En sonder haer en can ick naulick tijt door bringhen,
 En sonder haer en can ick naulick doen mijn dinghen:
 Wy comen bey ghelijck te vooren uyt een spruyt,
 Wy blyven even jonck al gaen die jaren uyt;
 Hoewel ick ben die Jonghst, doch t' scheelt gheen drie minuten,
 Soo doen ick evenwel veel gryse sorghen spruyten,
 En maeck die Minnaers out noch in haer jonghe jeucht:
 Die liefd' in d' ouderdom, groen spruyten doet in vreucht,
 Wy sullen tractement ghenoech wy beyde vinden,
 Ghy moocht oock ommesien als 't blint Paert inde winden.

Nijdt.

Daer sorgh ick minste voor, ick weet waer heen mijn ganghen,
 Ick nemen sal altijd, men sal my wel ontfanghen:
 Want ick doch woon meest over al.

Heylich schijn.

Wy sullen oock niet slapen achter een wal,
 Maer mee wel cryghen een goet logijs;
 Dan daer ick haelde soo vele prijs,
 Aldus met schand' te moeten scheyen /
 Dat doet my weenen, dat doet my schreyen, ⁺
 Och, och, wie sal mijn lyden stelpen.

⁺Hier wil hy vallen, en
 swymen, Valsche waen
 neemt hem in d' armen.

Valschen waen.

Valt niet o Vader ick sal u helpen,
 En sal u doen ghetrouw bystant:
 Ick bid u Vader u wat vermant,
 Ick waende dat ghy sout ons troosten inde smerten
 En ghy zijt selfs dus flau van herten.
 Hoe ist? Wil ick wat los maecken die veter?

Heylich schijn.

Neen; t' is wat beter,
 Gheeft mijne crucken ick sal wel staen.

Valschen waen.

Och conde ghy doch sonder crucken gaen,
 Want alsoo saen // als de luy sien de crecken,
 Soo sullen sy ons heylicheyte beghecken.

Heylich schijn.

Ick salse wel bedecken // met mynen Mantel lanck.

Valschen waen.

Maer reeckent u noch toe een vasten ganck,
Waent dat ghy niet zijt cranck // maer vast op uwe beenen.

Heylich schijn.

Ick vrees dat boven toe-reekenen en meenen,
Ick daer noch heenen // sal vallen gaen terstont.

Valschen waen.

Wel houdt u dan soo manlijck als ghy cont,
Ick sal oock doen des van ghelijcken,
Op dat gheensins sou blijcken, dat wy verliesen moet:
Maer dat wy zijn ghetroot in teghenspoet,
En op onse rechtveerdicheyt wy betrouwen.

Blinden yver.

Laet ons inden yver gheensins verflouwen:
Maer stadich bouwen // by ons besluyt.

Valschen waen.

Blijft oock by uwen waen, goet van virtuyt,
En wilt doch niet u oude meyningh laten.

Heylich schyn.

Maer laet ons al ons doen tot onser baten,
Seer wel becleeden met Heyl'ghen schijn.

Nijdt.

Sal ick noch met u trecken aen eenen lijn?
Of sluyt ghy mijn uyt u bespreck?

Heyligh schijn.

Neen: want wy hebben u noch al ghebreck;
Maer opentlijck wilt niet met ons verkeeren,
Men souder ons deur gaen onteeren:
Maer met u hulp wilt ons noch wonen by.

Nijdt.

Nae u begeert willich en vry
Sal ick u dienen tot allen daghen,
Ghebiedt my nu voort-aen nae u behaghen,
Soo sal het haestelijck wesen gheschacht.

Onbedochtheyt.

Hebt ghy yet te bestellen by daghen ofte nacht,
Daer sal seer vlytich van my zijn opghewacht;
Voort aen als tot noch toe, blijft u mijn dienst verpacht.

Toorn.

En mijnen aert sal zijn in u ghewracht,
Wat avontuer u worde toeghebracht:
By u, door my, veel volcks sal worden noch versmacht.

Valschen waen.

Wy sullen Heylighen schijn (al is nu hier u macht
Ghevallen) by u zijn, en houden in ghedacht.

Ialously.

Ick loop dan hier, dan daer, in Bruylofts bedden sacht,
By Minnaers, troude Luy van alderhand' gheslacht:
By arme creupel lam, by groote sterck in cracht,
Vaert wel, ick gae mijns weechs, siet oock waer ghy vernacht. ⁺

⁺Hy gaet in.

Heylich schyn.

Ick mach my oock tot gaen bereyen, ⁺
Ick bid u wilt my t'huys gheleyen,
Op dat ick onder-weghen oock niet en sneve.

⁺Toorn, Nijt en
Onbedochtheyt volgen hem.

Valschen waen.

Wy willen geern u helpen al ons leven. ⁺

⁺Sy gaen in.

De een en dertichste verthooningh.

Den Boer die de Prologhe ghesproken heeft, seydt de Conclusie.

T' is een een dertich hoort mijn vermaen,
Ghy moocht wel gaen // want t' is ghedaen
Dees vreemde cluchten.
Soo valschen waen // met zijn compaen
Noch maeckt gheruchten,
Soo salmen suchten // in onghenuchten,
En swaer ghepijn.
Eynd'lijck sal vluchten // door vreemde luchten
Den Heylighen schijn:
Die zijn fenijn // voor soeten Wijn
Ons heeft doen drincken:
Die salmen fijn // sueren Azijn
En gront-sop schincken.
Wilt dit ghedincken // aensiet het enden,
Hoe s' Werelts dinghen hier seltsaem wenden.

FINIS.